วารสารอันเนื่องมาจาก

พระราชดำริ

สำนักงาน กปร.

ISSN : 1685-8234

ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๙

๘๔ พรรษา ราชินีศรีแผ่นดิน : มิติวัฒนธรรม

บทบรรณาธิการ

ในปี ๒๕๕๙ นับเป็นปีแห่งการจดจำรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสมหามงคลทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๗ รอบ ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเคียงคู่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ทรงห่วงใยความเป็นอยู่ของพสกนิกรของพระองค์อย่างต่อเนื่อง การทรงงานด้านการพัฒนา พระองค์ทรงให้อย่างไม่มีเงื่อนไข ไม่ต้องการอะไรตอบแทน ทรงไต่ถามทุกข์สุขของราษฎรอย่างไม่เหน็ดเหนื่อย ดังพระราชดำรัสความว่า ***"...เขาจะแต่งตัวมาอย่างไรก็ตาม แต่แววตาไม่สามารถปิดบังความทุกข์ได้..."*** ดังนั้นวารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ ๓ นี้ จึงได้รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับพระราชดำริ และพระมหากรุณาธิคุณที่มีพสกนิกรไทยมานำเสนอเหมือนเช่นเคย ดังเช่น

คอลัมน์ในความทรงจำ เป็นบทความที่น่าสนใจให้ผู้อ่านได้เห็น **"สายพระเนตรกว้างไกล ก่อกำเนิดสายน้ำ หล่อเลี้ยงชีวิตราษฎร"**ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คอลัมน์ร้อยเรื่องโครงการของหมู่บ้านยามชายแดน เพื่อป้องกันการรุกล้ำอธิปไตยของประเทศไทย ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นห่วงความมั่นคงตามแนวชายแดน ได้มีพระราชดำริให้ช่วยเหลือราษฎรเหล่านี้เพื่อให้เขารักประเทศไทยและหวงแหนแผ่นดินไทย คอลัมน์ประชาหน้าใสฉบับนี้เสนอเรื่องราว ของนายอุ่นเรือน เกิดสุข ที่ได้รับการส่งเสริมขยายผล นำองค์ความรู้จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ไปพัฒนาอาชีพความเป็นอยู่ในลักษณะเกษตรผสมผสาน เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างของความสำเร็จ คอลัมน์ครั้งหนึ่งในชีวิต (ชีวิตพอเพียง) นำเสนอเรื่องราวของผ้าแพรวา

คอลัมน์แนะนำโครงการ จะนำท่านผู้อ่านไปรู้จักชิ้นงานที่จัดแสดงในงาน **"นิทรรศการ ศิลป์แผ่นดิน"** ที่ **"ช่างแห่งกรุงรัตนโกสินทร์"** ของสถาบันสิริกิติ์ สวนจิตรลดา ได้รังสรรค์ผลงานที่ประณีตศิลป์ชั้นสูงมีความวิจิตรงดงามยิ่ง คอลัมน์เศรษฐกิจพอเพียงนำเสนอเรื่องราวศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และพลาดไม่ได้กับคอลัมน์ท่องไปในโครงการ คอลัมน์อาชีพน่าลอง รวมถึงคอลัมน์เล่าสู่กันฟัง ซึ่งในฉบับนี้เล่าถึง **"ภูษาไทย...ลายเต่าอันเล่าขาน"** ปิดท้ายเอาใจผู้อ่านจากหนุมานน้อยที่ชื่อถุงเงินในคอลัมน์การ์ตูนตามรอยพระราชดำริ ตอน ศิลปาชีพรักษาไว้คู่แผ่นดินไทย

สำหรับคอลัมน์พระราชกรณียกิจ และคอลัมน์ความเคลื่อนไหวการติดตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ยังคงอัดแน่นด้วยสาระความรู้มากมาย ท้ายนี้กองบรรณาธิการ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้อ่านจะได้รับความรู้ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ตาม **"หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง"** ต่อไป

กองบรรณาธิการ

เจ็ดรอบพระวรรษา องค์มหาราชินี
ชาวไทยสดุดี สมเด็จแม่แห่งแผ่นดิน
ยาตราเคียงฝ่าพระบาท ดับทุกข์ราษฎร์พัฒนาศิลป์
สืบสานการทำกิน ปัญญาถิ่นศิลปะไทย
ดำริฟาร์มตัวอย่าง เพื่อเลิกล้างความยากไร้
พ้นโศกวิโยคภัย ได้อาศัยได้ทำกิน
อนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ความชุ่มงามไม่หมดสิ้น
เสริมงานพระภูมินทร์ ป่ารักน้ำประทานไทย
ฟาร์มทะเลเป็นตัวอย่าง ที่สรรค์สร้างวิถีใหม่
อุดมสมบูรณ์ได้ ไม่ทำลายท้องนที
อีกมากเป็นล้นพ้น พระคุณทันธรณี
สมเด็จพระราชินี สมเด็จแม่ของแผ่นดิน

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สำนักงาน กปร.
(นายภัททะพงศ์ เทียนศรี ประพันธ์)

สารบัญ

ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๙

๔ **ข่าวพระราชกรณียกิจ**

๑๘ **บทความเฉลิมพระเกียรติ**
พระเมตตาจาก ภูผา สู่ มหานที

๒๓ **ในความทรงจำ**
บทสัมภาษณ์ นายกิจจา ผลภาษี

๓๔ **ร้อยเรื่องโครงการ**
หมู่บ้านยามชายแดน
: ยามเฝ้าระวังตามแนวชายแดน

๓๙ **ประชาหน้าใส**
นายอุ่นเรือน เกิดสุข

๔๔ **ครั้งหนึ่งในชีวิต (ชีวิตพอเพียง)**
ผ้าไหมแพรวา สืบสานพระราชดำริ

๔๘ **แนะนำโครงการ**
สถาบันสิริกิติ์ สวนจิตรลดา
"นิทรรศการ ศิลป์แผ่นดิน"

๕๒ **เศรษฐกิจพอเพียง**
วิถีเรา...วิถีโลก สู่ความยั่งยืน

๕๖ **ท่องไปในโครงการ**
"คน-ช้างป่า" อยู่ร่วมกันด้วยนวัตกรรม

๖๐ **อาชีพน่าลอง**
ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในการทำ น้ำอ้อยก้อน

๖๒ **เล่าสู่กันฟัง**
ภูษาไทย...ลายเต่าอันเล่าขาน

๖๖ **การ์ตูนตามรอยพระราชดำริ**
ตอน ศิลปาชีพ รักษาไว้คู่แผ่นดินไทย

๖๙ **ความเคลื่อนไหว**

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดเพชรบูรณ์

วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านรักไทย หมู่ที่ ๖ ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก พระราชทานสิ่งของแก่ครูใหญ่และผู้แทนนักเรียน ทอดพระเนตรการสาธิตการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาและชั้นปฐมวัย ทรงเยี่ยมหน่วยแพทย์พระราชทาน และราษฎรในพื้นที่

ในการนี้ ได้มีพระราชดำริ สรุปความว่า

“พื้นที่ในบริเวณนี้มีความลาดชัน ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการเกษตรในพื้นที่ลาดชัน และมีข้อกังวลเรื่องครูที่เกษียณและไม่มีอัตราทดแทน”

จากนั้น เสด็จพระราชดำเนินไปยังโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านนุชเทียน หมู่ที่ ๗ ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก พระราชทานสิ่งของแก่ครูใหญ่ และผู้แทนนักเรียน พระราชทานพันธุ์ไม้ผลและเมล็ดพันธุ์ผักแก่ผู้แทนชาวบ้าน ทอดพระเนตรโครงการฝึกอาชีพ การสาธิตการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษา ทรงเยี่ยมหน่วยแพทย์พระราชทานและราษฎรในพื้นที่

ในการนี้ ได้มีพระราชดำริให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ***"ควรหานักเรียนไปดูงานด้านการเกษตรบริเวณใกล้เคียง"***

ต่อมา เสด็จพระราชดำเนินไปยังโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านลาดเรือ หมู่ที่ ๓ ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก พระราชทานสิ่งของแก่ครูใหญ่และผู้แทนนักเรียน พระราชทานพันธุ์ไม้ผลและเมล็ดพันธุ์ผักแก่ผู้แทนชาวบ้าน โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ทอดพระเนตรโครงการฝึกอาชีพและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้าน การแปรรูปและการถนอมอาหาร และห้องครัว ทรงเยี่ยมหน่วยแพทย์พระราชทาน และราษฎรในพื้นที่

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๙

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งตะแบก หมู่ที่ ๑๐ ตำบลพุทธบาท อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ พระราชทานสิ่งของแก่ครูใหญ่และผู้แทนนักเรียน ทอดพระเนตรห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ การสาธิตการเรียนการสอน โครงการฝึกอาชีพช่างตัดผมชาย และผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพบ้านคลองบน ทรงเยี่ยมหน่วยแพทย์พระราชทาน และราษฎรในพื้นที่

ในการนี้ ได้มีพระราชดำริ ให้กรมชลประทาน *"ดำเนินการขุดลอกสระเก็บน้ำ พร้อมขุดลอกคลองเขาไผ่ซึ่งอยู่ใกล้โรงเรียน เพื่อให้สามารถนำน้ำมาเติมให้สระเก็บน้ำให้มีน้ำมากขึ้น ซึ่งจะช่วยสนับสนุนกิจกรรมการใช้น้ำของโรงเรียนและราษฎรบ้านโป่งตะแบกที่อยู่ริมคลองนำน้ำไปทำการเกษตรต่อไป"*

จากนั้น เสด็จพระราชดำเนินไปยังโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอาทรอุทิศ ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี หมู่ที่ ๖ ตำบลน้ำกุ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก พระราชทานสิ่งของแก่ครูใหญ่ และผู้แทนนักเรียน พระราชทานพันธุ์ไม้ผลและเมล็ดพันธุ์ผักแก่ผู้แทนชาวบ้าน ทอดพระเนตรการสาธิตการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษา โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน โครงการฝึกอาชีพและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้าน ทรงเยี่ยมหน่วยแพทย์พระราชทานและราษฎรในพื้นที่

ในการนี้ ได้มีพระราชดำริ สรุปความว่า

"ให้ปรับปรุงสระพร้อมระบบส่งน้ำเดิม และถังดักระบายทราย พร้อมทั้งเพิ่มถังดักตะกอน"

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ในพื้นที่จังหวัดพัทลุง จังหวัดสงขลา จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดยะลา

วันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๙

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปยังโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านควนตะแบก หมู่ที่ ๙ ตำบลเกาะเต่า อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

ในการนี้ ได้มีพระราชดำริ สรุปความว่า

๑. ให้สำนักงาน กปร. และกรมชลประทาน พิจารณาจัดหาน้ำช่วยเหลือโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านควนตะแบก โดยการก่อสร้างท่อส่งน้ำเพิ่มเติมจากระบบท่อส่งน้ำของอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำใส จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อสร้างถังเก็บน้ำภายในโรงเรียน และติดตั้งรางรับน้ำฝนในอาคารของโรงเรียน พร้อมถังเก็บน้ำฝน

๒. พิจารณาขุดสระเก็บน้ำในบริเวณใกล้เคียง ให้แก่ราษฎรบ้านควนตะแบก หมู่ที่ ๙ ตามความเหมาะสม

วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๙

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปยังโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านประกอบออก หมู่ที่ ๓ บ้านประกอบออก ตำบลประกอบ อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา และทรงรับฟังการบรรยายสรุปผลการดำเนินงาน และทอดพระเนตรกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ได้แก่ การสาธิตการเรียนการสอนวิชาคอมพิวเตอร์และห้องสมุด ห้องพยาบาล โครงการพัฒนาศักยภาพนักเรียนด้านการใช้ภาษาไทย และการสาธิตการเรียนการสอนระดับชั้นอนุบาล การสาธิตการเรียนการสอนระดับชั้นประถมศึกษา และโครงการฝึกอาชีพนักเรียน การทำเครื่องขันหมากมุสลิม การถนอมอาหาร และการแปรรูปอาหาร การประกอบเลี้ยงอาหารกลางวันแก่นักเรียน และห้องครัว โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน แปลงผักสวนครัว และกิจกรรมสหกรณ์นักเรียน ทรงเยี่ยมหน่วยแพทย์พระราชทานและราษฎรในพื้นที่

จากนั้น เสด็จฯ ไปโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเชิญ พิศลยบุตร หมู่ที่ ๙ บ้านซ่อนทอง ตำบลทับช้าง อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ทรงรับฟังการบรรยายสรุปผลการดำเนินงาน และทอดพระเนตรกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ได้แก่ ห้องพยาบาล ห้องการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ การสาธิตการเรียนการสอนระดับชั้นอนุบาล โครงการฝึกอาชีพนักเรียน ห้องตัดผมชาย ห้องสมุด ห้องเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน โรงอาหาร ห้องครัว และผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหาร ทรงเยี่ยมหน่วยแพทย์พระราชทานและราษฎรในพื้นที่

จากนั้น เสด็จฯ ไปยังโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมหาราช ๑ หมู่ที่ ๔ บ้านน้ำเชี่ยว ตำบลเขาแดง อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ได้มีพระราชดำรัสความว่า

...จะไปติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนในเขตพื้นที่จังหวัดสตูล ซึ่งอยู่ในความดูแลของสำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา...

ต่อมาเสด็จฯ ไปยังโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านสำนักเอาะ หมู่ที่ ๕ ตำบลเขาแดง อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ทรงรับฟังการบรรยายสรุปผลการดำเนินงาน และทอดพระเนตรกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ได้แก่ ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป การถนอมอาหาร ห้องครัว การสาธิตการเรียนการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ ห้องพยาบาล โครงการฝึกอาชีพนักเรียน โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ห้องสมุด และกิจกรรมสหกรณ์นักเรียน การสาธิตการเรียนการสอนระดับชั้นประถมศึกษาและอนุบาล ทรงเยี่ยมหน่วยแพทย์พระราชทานและราษฎรในพื้นที่

วันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๙

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปยังโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนการท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ หมู่ที่ ๘ บ้านไอร์จาดา ตำบลโคกสะตอ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส

ในการนี้ ได้มีพระราชดำริ สรุปความว่า

๑. ขอให้จังหวัดนราธิวาสและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยดูแลและแก้ไขปัญหาเรื่องการรับซื้อไม้ผลของราษฎรในพื้นที่อำเภอรือเสาะ ซึ่งประสบปัญหาเรื่องราคาตกต่ำ และไม่มีพ่อค้าเข้ามารับซื้อผลผลิต

๒. การสอนภาษาไทยของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ควรใช้รูปแบบการสอนแบบสะกดคำ และมีการอธิบายความหมายของคำนั้น ๆ รวมทั้งฝึกให้เด็กนักเรียนได้นำคำเหล่านั้น มาลองปรับใช้ในประโยคต่าง ๆ

๓. ขอให้สำรวจและตรวจสอบผลการดำเนินงานของโครงการพัฒนาพื้นที่หมู่บ้านปีแนมูดอ ตำบลบูกิต อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส

จากนั้น เสด็จฯ ไปยังโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านตืองอช่างกลปทุมวันอนุสรณ์ ๑๓ หมู่ที่ ๓ ตำบลศรีบรรพต อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส

ในการนี้ ได้มีพระราชดำริ สรุปความว่า

๑. ขอให้สำนักงาน กปร. และกรมชลประทานพิจารณาจัดหาน้ำช่วยเหลือโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านตืองอช่างกลปทุมวันอนุสรณ์ ๑๓ และหมู่บ้านบริเวณใกล้เคียง โดยการปรับปรุงระบบท่อส่งน้ำเดิม พร้อมสร้างถังเก็บน้ำเพิ่มเติม เพื่อให้มีน้ำสำหรับการอุปโภคบริโภค และทำการเกษตรอย่างเพียงพอ

๒. ขอให้สำนักงาน กปร. และจังหวัดนราธิวาสพิจารณาจัดหาแหล่งน้ำบาดาลเพิ่มเติมให้แก่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านตืองอช่างกลปทุมวันอนุสรณ์ ๑๓

๓. ขอให้สำนักงาน กปร. และกรมชลประทานพิจารณาจัดหาน้ำช่วยเหลือโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านละโอ หมู่ที่ ๒ ตำบลศรีบรรพต อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส และหมู่บ้านบริเวณใกล้เคียง โดยการปรับปรุงระบบท่อส่งน้ำเดิม พร้อมสร้างถังเก็บน้ำเพิ่มเติม เพื่อให้มีน้ำสำหรับการอุปโภคบริโภค และทำการเกษตรอย่างเพียงพอ

๔. นอกจากมีการเพาะเห็ดนางฟ้า และเห็ดฟางให้นักเรียนสำหรับบริโภคแล้ว โรงเรียนควรทำการตลาดเพิ่มเติม โดยการนำเห็ดมาจำหน่าย

๕. ขอให้จังหวัดนราธิวาสพิจารณาจัดหาหม้อแปลงไฟฟ้าเพิ่มเติมให้แก่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านตืองอช่างกลปทุมวันอนุสรณ์ ๑๓

ต่อมา เสด็จฯ ไปยังโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านละโอ หมู่ที่ ๒ ตำบลศรีบรรพต อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส ทรงรับฟังการบรรยายสรุปผลการดำเนินงาน และทอดพระเนตรกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ได้แก่ การสาธิตการเรียนการสอนชั้นอนุบาล โครงการพัฒนาภาษาไทย ห้องสมุด ห้องสาธิตหลักสูตรเสริมประสบการณ์ระดับปฐมวัย เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการน้ำในชีวิตประจำวัน การชลประทานเบื้องต้นสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี งานแปรรูปถนอมอาหาร และการประกอบเลี้ยงอาหารนักเรียน การดำเนินงานและการรักษาผู้ป่วยผ่านระบบการรักษาทางไกล กิจกรรมสหกรณ์นักเรียนห้องฝึกอาชีพนักเรียน และโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ทรงเยี่ยมหน่วยแพทย์พระราชทาน และราษฎรในพื้นที่

ในการนี้ ได้มีพระราชดำริ สรุปความว่า

ให้พิจารณาจัดทำหลักสูตรการชลประทานเบื้องต้นเพิ่มเติม ให้กับนักเรียนระดับปฐมวัยและระดับที่สูงกว่า

วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปยังโรงเรียนพระดาบสจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตำบลสะเตง อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา

ในการนี้ ทรงทำพิธีเปิด **"อาคารเฉลิมพระเกียรติ ๖๐ พรรษา"** และทอดพระเนตรกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสื่อสารสนเทศ การปลูกพืชไร้ดินจากระบบชีวภาพโดยใช้ปั๊มโซล่าเซลล์ และระบบการผลิตก๊าซชีวภาพจากเศษอาหาร กิจกรรมมาตรฐาน Clean food good taste การสาธิตการตรวจสารปนเปื้อนและสารเคมีในอาหาร การใช้ระบบก๊าซชีวภาพในการประกอบอาหาร การสาธิตการเพาะถั่วงอก การเพาะเห็ด การทำสบู่ น้ำยาล้างจาน และการทำบัญชีครัวเรือน ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มบาตู เครือข่ายโครงการพระดาบสจังหวัดชายแดนภาคใต้ การสาธิตการเรียนการสอนวิชาช่างไฟฟ้า ช่างพื้นฐาน และช่างเชื่อม กิจกรรมสวนสมุนไพร การดำเนินงานการให้บริการและบัญชีรายรับรายจ่ายของศูนย์บริการพระดาบส

จากนั้น เสด็จฯ ไปยังโรงเรียนอุดมศาสน์วิทยา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา ทรงรับฟังการบรรยายสรุปผลการดำเนินงาน และทอดพระเนตรกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนทางไกลวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก ศูนย์เรียนรู้พระราชกรณียกิจและขยายผลพระราชดำริในสถานศึกษา การสาธิตการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การสาธิตการเรียนการสอน ทรงเยี่ยมราษฎรในพื้นที่

ในการนี้ ได้มีพระราชดำริ สรุปความว่า

การดำเนินงานต่าง ๆ ของสำนักงาน กปร. และสำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา ที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนของนักเรียนในพื้นที่ หากได้ผลเป็นอย่างดีแล้ว ควรขยายผลไปสู่กลุ่มนักเรียนในพื้นที่อื่น ๆ ด้วย

ต่อมา เสด็จฯ ไปยังโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสทรงเจริญพระชนมายุ ๕๐ พรรษา ๒ เมษายน ๒๕๔๘ (บริษัท กรุงไทยการไฟฟ้า จำกัด อุปถัมภ์) หมู่ที่ ๕ บ้านไบก์ ตำบลบุดี อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา

ในการนี้ ได้มีพระราชดำริ สรุปความว่า

๑. ขอให้พิจารณาช่วยเหลือโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสทรงเจริญพระชนมายุ ๕๐ พรรษา ๒ เมษายน ๒๕๔๘ (บริษัท กรุงไทยการไฟฟ้า จำกัด อุปถัมภ์) โดยจัดทำระบบกรองน้ำดิบ ซึ่งได้รับน้ำมาจากอ่างเก็บน้ำบ้านไบก์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อใช้สำหรับการอุปโภคและบริโภคภายในโรงเรียน

๒. ขอให้สำนักงาน กปร. และกรมชลประทานดำเนินการตรวจสอบแก้ไขปัญหาระบบกรองน้ำของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทรา ฯ พระบรมราชชนนี ตำบลเมืองบุดี อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา ซึ่งมีการใช้งานมานาน

๓. ขอให้พิจารณาจัดทำระบบกรองน้ำดิบ เพื่อใช้สำหรับอุปโภคและบริโภคภายในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านควนตะแบก อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

๔. เพิ่มปริมาณการเลี้ยงไก่ไข่ ถ้ามีโรงเรือนพอนักเรียนควรบริโภคในอัตราส่วน ๑ คน ต่อ ๑ ฟอง แต่ไม่ควรเลี้ยงไก่เกิน ๓๐๐ ตัว ต่อโรงเรียน ถ้าเลี้ยงมากไปจะต้องหาตลาดมารองรับผลผลิต อย่างน้อยนักเรียน ๒ คน ต่อการเลี้ยงไก่ไข่ ๑ ตัว จะได้ผลผลิตที่เพียงพอ เพราะนักเรียนส่วนใหญ่บริโภคเนื้อสัตว์อื่นด้วย

๕. พิจารณาหาพื้นที่ที่เหมาะสมภายในบริเวณโรงเรียน เพื่อให้ทำการประมงและปลูกไม้ผลเพิ่มเติม

วันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๙

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ไปยังโรงเรียนศรีฟารีดาบารูวิทยา ถนนยะลา - โกตา ตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ทรงรับฟังการบรรยายสรุปผลการดำเนินงาน และทอดพระเนตรกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมธนาคารโรงเรียน ห้องสมุด การสาธิตการเรียนการสอนทางไกล ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ วิชาสามัญ กิจกรรมงานอาชีพของกลุ่มแม่บ้านโกตาบารู การสาธิตตลาดจำลอง การสาธิตการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมการอ่านออกเขียนได้วิชาภาษาไทย ทรงเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ ในการนี้ ได้พระราชทานพระราชดำริ สรุปความว่า

๑. ให้จัดหาหนังสือที่เป็นประโยชน์ เช่น หนังสือที่ได้รับรางวัลจากการประกวดฯ หนังสือดีเด่นในด้านต่าง ๆ ฯลฯ มาสนับสนุนให้แก่โรงเรียนศรีฟารีดาบารูวิทยา

๒. ขอให้นำระบบสหกรณ์ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเข้ามาส่งเสริม โดยเฉพาะการทำบัญชีรายรับรายจ่ายของนักเรียนโรงเรียนศรีฟารีดาบารูวิทยา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๙

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ไปยังโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนนเรศวรป่าละอู หมู่ที่ ๓ ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

โอกาสนี้ ทรงเปิด **"อาคารมณีรัตน์"** ซึ่งร้านจิตรลดาและประชาชน ร่วมกันสร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘

ในการนี้ ได้มีพระราชดำริ สรุปความว่า

ให้ดำเนินการจัดหาน้ำเพื่อช่วยเหลือโรงเรียนและราษฎรบ้านป่าละอู โดยการขุดลอกสระเก็บน้ำของโรงเรียน จำนวน ๒ แห่ง และขุดลอกสระเก็บน้ำของหมู่บ้านป่าละอู จำนวน ๑ แห่ง รวมถึงขุดลอกฝายห้วยป่าเลา พร้อมปรับปรุงระบบส่งน้ำและอาคารประกอบ เพื่อสนับสนุนน้ำสำหรับการอุปโภคบริโภคและการเกษตร ตลอดจนโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันของโรงเรียน ให้มีน้ำใช้อย่างเพียงพอ

จากนั้น เสด็จฯ ไปยังโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านป่าหมาก หมู่ที่ ๘ ตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ในการนี้ ได้มีพระราชดำริ สรุปความว่า

ให้พิจารณาดำเนินการจัดหาน้ำเพื่อช่วยเหลือโรงเรียนและราษฎรบ้านป่าหมาก ให้มีน้ำใช้อย่างเพียงพอ โดยการปรับปรุงฝายดังกล่าวให้มั่นคง พร้อมติดตั้งเครื่องสูบน้ำและจัดสร้างถังเก็บน้ำเพิ่มเติมตามความเหมาะสมต่อไป

วันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๙

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ไปยังศูนย์การเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านคีรีล้อม หมู่ที่ ๑ ตำบลช้างแรก อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ในการนี้ ได้มีพระราชดำริ สรุปความว่า

ให้จัดหาน้ำให้ศูนย์การเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านคีรีล้อม เพื่อใช้ในโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน และสนับสนุนการอุปโภคบริโภคของโรงเรียนให้มีน้ำใช้ได้อย่างเพียงพอตลอดปี โดยการปรับปรุงระบบประปาภูเขาเดิม พร้อมก่อสร้างถังพักน้ำและถังกรองน้ำ รวมถึงขุดลอกสระเก็บน้ำภายในโรงเรียน

จากนั้น เสด็จฯ ไปยังศูนย์การเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอินทรีอาสา (บ้านปาเกอะญอ) หมู่ที่ ๖ ตำบลป่าเด็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี โอกาสนี้ ทรงเปิดศูนย์การเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอินทรีอาสาบ้านปาเกอะญอ ที่บริษัท ปูนซีเมนต์นครหลวง จำกัด มหาชน จัดสร้างขึ้นตามโครงการ **"โรงเรียนสีเขียว"** เพื่อเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสมหามงคลทรงเจริญพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘

ในการนี้ ได้มีพระราชดำริ สรุปความว่า

ให้จัดหาน้ำช่วยเหลือศูนย์การเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอินทรีอาสา (บ้านปาเกอะญอ) และราษฎรในหมู่บ้าน ตลอดจนสนับสนุนกิจกรรมของหน่วยอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ให้มีน้ำใช้อย่างเพียงพอ โดยการจัดทำฝายกึ่งถาวรพร้อมระบบส่งน้ำและถังเก็บน้ำ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงดำนาโดยทรงรถปักดำ ณ แปลงสาธิตการเกษตร โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก

วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนิน ณ แปลงสาธิตการเกษตร โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก ได้ทอดพระเนตรนิทรรศการและทรงรับฟังบรรยายสรุปผลการดำเนินงานแปลงสาธิตการเกษตร พร้อมทั้งการช่วยเหลือราษฎรจังหวัดนครนายกซึ่งประสบภัยแล้งในปีที่ผ่านมา

ในการนี้ ได้มีพระราชดำริ สรุปความว่า

๑) พิจารณาขุดลอกหรือตบแต่งกำจัดวัชพืชปากคลองมะขามเฒ่า

๒) ตรวจสอบคุณภาพน้ำในคลองพระยาบันลือ ซึ่งมีคราบสนิมบนผิวน้ำ โดยเฉพาะในช่วงต้นฤดูกาลเพาะปลูก

๓) พิจารณาปลูกต้นไม้เพิ่มเติมในศูนย์พันธุ์ไม้ภาคใต้ในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

๔) พิจารณาปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ (Hydroponic) โดยเปรียบเทียบระหว่าง ใช้ปุ๋ยแบบปกติ กับการใช้ปุ๋ยชีวภาพจากธรรมชาติ ซึ่งพบว่า โรงเรียนใน กทม. ใช้ปุ๋ยชีวภาพจากธรรมชาติ แล้วมีต้นทุนถูกกว่าเท่าตัว แต่ผลผลิตไม่แตกต่างกัน

จากนั้น เสด็จฯ ไปทรงดำนาโดยทรงรถปักดำและทรงเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร อาทิ น้ำเต้า บวบ และแตงกวา เป็นต้น ทรงเยี่ยมราษฎรในพื้นที่

“ พระเมตตาจาก ภูผา สู่ มหานที ”

เนื่องในปีมหามงคลที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๙ ตลอดระยะเวลากว่า ๖๐ ปี ที่พระองค์ตามเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการเยี่ยมราษฎรในต่างจังหวัด ตั้งแต่ปี ๒๔๙๕ และเสด็จฯ ไปทั่วทุกภาคในปี ๒๕๑๘ ซึ่งเป็นห้วงเวลาที่มีการสู้รบ ระหว่างรัฐบาลกับพรรคคอมมิวนิสต์ ทั้งสองพระองค์เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎร และทหารในพื้นที่การสู้รบ ได้ทรงทราบถึงความทุกข์ยากของราษฎร โครงการตามพระราชดำริจึงเกิดขึ้นในพื้นที่การสู้รบและช่วยเหลือประชาชนทุกข์ยาก

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเห็นความทุกข์ยากของราษฎร จึงได้พระราชทานความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน ทั้งความทุกข์จากเจ็บป่วย ทุกข์จากการขาดการศึกษา ซึ่งส่งผลกระทบไปแทบทุกด้าน ทุกข์จากการทำมาหากิน จึงนำมาสู่โครงการด้านสาธารณสุขและสังคมสงเคราะห์ (แพทย์พระราชทาน ยาพระราชทาน หมอหมู่บ้าน) สงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ พิการ ทรงรับนักเรียนในพระบรมราชานุเคราะห์มากมายทั่วทุกภาค และพระราชทานโครงการศิลปาชีพทั่วทุกภาค ให้ความรู้ ให้อาชีพ โดยไม่เลือกเชื้อชาติ และศาสนา แม้แต่ชาวต่างชาติ เช่น เหตุการณ์ที่ชาวกัมพูชาอพยพหนีภัยการสู้รบที่ฆ่ากันตายเป็นจำนวนมากเข้าสู่ประเทศไทยทางด้านตะวันออก พระองค์เสด็จฯ ไปทรงช่วยเหลือด้วยพระองค์เอง

เสด็จฯ ไปทรงช่วยเหลือชาวกัมพูชา หนีภัยสงคราม ที่เขาล้าน จังหวัดตราด

เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๒๒ ทรงตั้งศูนย์สภากาชาดไทย เขาล้าน จังหวัดตราด ท่ามกลางฝนที่ตกไม่หยุด การสู้รบก็ยังคงมีอยู่ ทำให้ชาวกัมพูชารอดชีวิตจากป่วยไข้ และหิวโหย เป็นจำนวนนับแสน ซึ่งยังคงจารึกอยู่ในใจของคนกัมพูชากลุ่มนี้ตราบทุกวันนี้

• พระองค์ทรงให้อย่างไม่มีเงื่อนไข ไม่ต้องการอะไรตอบแทน ทรงเป็นพระราชินี ที่ประทับพับเพียบกับพื้นไต่ถามทุกข์สุขของราษฎร อย่างไม่เหน็ดเหนื่อย ทรงอ่านความทุกข์จากแววตา

รับสั่งว่า ***“เขาจะแต่งตัวมาดีอย่างไรก็ตาม แต่แววตาไม่สามารถปิดบังความทุกข์ได้”*** สมุดบันทึกส่วนพระองค์นำไปสู่ขบวนการแก้ปัญหา ด้วยสายพระเนตรอันเฉียบคมและมาเป็นโครงการตามพระราชดำริอีกมากมาย สุดจะพรรณนาให้ครบถ้วนได้ คงจะนำมาจัดกลุ่มงานที่พระองค์ทรงให้กับประเทศชาติ และประชาชนมากมาย ได้ดังนี้

๑. ปกป้องผืนป่า
๒. เพิ่มคุณค่าครอบครัว
๓. ล้อมรั้วแผ่นดิน
๔. สร้างศิลปินชาวบ้าน
๕. แหล่งผลิตอาหารแดนไกล
๖. มรดกไทยคู่แผ่นดิน

• ปกป้องผืนป่า พระองค์ทรงรักป่าอย่างยิ่ง รับสั่งเสมอว่า ถ้าเราทำลายป่าต่อไป จะไม่มีน้ำ ไม่มีป่าเก็บน้ำฝน ผืนดินจะแห้งแล้ง หรือน้ำท่วม แล้วไหลลงทะเลหมด พระองค์ทรงสร้าง **“โครงการป่ารักน้ำ”** ป่า คือ จุดเริ่มต้นความอุดมสมบูรณ์ของแผ่นดิน แม่น้ำทุกสายในประเทศไทยล้วนมาจากป่าฝนทั้งสิ้น เราไม่มีหิมะให้ละลาย ได้เกิดโครงการสวนป่าเฉลิมพระเกียรติฯ ขึ้นหลายแห่ง โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ ***“ให้คนกับป่า อยู่ด้วยกันอย่างพึ่งพาและเกื้อกูล”*** เกิดโครงการ ***“ราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า”*** (รสทป.) กลุ่ม รสทป. ใดที่รักษาผืนป่าได้ดี พระองค์จะพระราชทาน ***“ธงพิทักษ์ป่าเพื่อรักษาชีวิต”*** จะเห็นว่าทรงให้ความสำคัญกับผืนป่าเป็นอย่างยิ่ง

• เพิ่มคุณค่าครอบครัว พระองค์ทรงพระเมตตาพระราชทานสงเคราะห์แก่ผู้เจ็บป่วย คนยากจน คนชรา คนพิการ รับนักเรียนที่เรียนดีแต่ยากจนไว้ในพระราชานุเคราะห์มากมาย ตั้งธนาคารข้าว เกิดหมอหมู่บ้าน ยาพระราชทาน ทรงตั้ง ***“มูลนิธิสายใจไทย”*** เพื่อสงเคราะห์แก่ทหาร ตำรวจ อาสาสมัครที่บาดเจ็บ พิการ จากการสู้รบ รวมทั้งครอบครัว ตั้งแต่ปี ๒๕๑๘ และทรงตั้ง ***“มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ”*** ในปี ๒๕๑๙ ซึ่งได้ช่วยเหลือให้ชาวนา ชาวไร่ ผู้ยากไร้ ได้มีความรู้ มีอาชีพ และเป็นบุคคลที่พระองค์ทรงยกย่องว่าเป็นศิลปิน มีเงินให้ลูกได้เรียนหนังสือ ช่วยเหลือครอบครัวให้มีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น

• **ล้อมรั้วแผ่นดิน** จะเห็นได้ว่าโครงการตามพระราชดำริทั้งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่บริเวณชายขอบของประเทศ โดยเฉพาะเป็นพื้นที่เพื่อความมั่นคง บางพื้นที่ก็มีบ้านยามชายแดน ทรงให้การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรชาวไทยภูเขา ซึ่งส่วนมากเป็นชนเผ่าต่าง ๆ ทำให้เกิดความมั่นคงในพื้นที่ตามแนวชายแดน นับได้ว่านี่คือ การล้อมรั้วแผ่นดิน

• **สร้างศิลปินชาวบ้าน** เมื่อพระองค์เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในภูมิภาคต่าง ๆ ทรงคัดเลือกสมาชิกของครอบครัวราษฎรที่ยากจนทั่วประเทศ ให้มาเรียนศิลปะแขนงต่าง ๆ และทรงหาผู้เชี่ยวชาญงานฝีมือมาถ่ายทอดวิชาให้ จนเป็นช่างฝีมือ ที่จะอนุรักษ์งานฝีมือที่สืบทอดมาแต่โบราณ เกิดผลงานศิลปะอันวิจิตรประณีต เท่ากับพระองค์ **ทรงเจียระไนเพชรของแผ่นดิน** โดยแท้

• **แหล่งผลิตอาหารแดนไกล** พระองค์ทรงพบราษฎรจำนวนมาก ขาดความรู้ในการประกอบอาชีพ ขาดแหล่งอาหาร ความยากจน ทำให้มีผู้บุกรุกทำลายป่า ล่าสัตว์ป่า จึงได้พระราชทาน **โครงการฟาร์มตัวอย่าง** ในปี ๒๕๔๐ ทรงมุ่งหมายให้เป็นแหล่งจ้างงานชาวบ้านที่ยากจน เป็นแหล่งผลิตอาหารที่ปลอดสารพิษ และเป็นแหล่งให้ความรู้ในการประกอบอาชีพในที่ดินของตนเองได้ และทรงตั้ง **โครงการสถานีพัฒนาเกษตรที่สูง** ในภาคเหนือหลายแห่ง ซึ่งเป็นแนวทางคล้ายฟาร์มตัวอย่าง แต่เน้นทางการเกษตรมากกว่าปศุสัตว์

“ พระเมตตา ”

• **มรดกไทยคู่แผ่นดิน** จากศิลปินชาวบ้านที่พระองค์ทรงรังสรรค์ให้กลายเป็นสุดยอดฝีมือ ผู้สืบสานงานศิลป์สืบทอดมาแต่โบราณ ด้วยงานเครื่องทอง เครื่องเงิน คร่ำเงิน-คร่ำทอง จักสานย่านลิเภา จักสานไม้ไผ่ และสลักไม้ ทอผ้าไหม ทอผ้าฝ้าย ทอจก ปักผ้า เครื่องปั้นดินเผา ตกแต่งปีกแมลงทับ ช่างไม้ ช่างหวาย ดอกไม้ประดิษฐ์ ลงยาสี เป็นผลงานหัตถศิลป์ถิ่นสยามที่งดงามยิ่งนัก มาจัดแสดงในงาน **ศิลป์แผ่นดิน** มาแล้วหลายครั้ง ทำให้ชาวไทยได้ภาคภูมิใจในมรดกแห่งแผ่นดิน และให้ชาวต่างชาติได้ชื่นชมในเอกลักษณ์แห่งความเป็นไทย

“

ทรงปล่อยช้าง คืนสู่ธรรมชาติ

”

• **พระเมตตาต่อสัตว์คู่แผ่นดิน** ช้าง เป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมือง คู่แผ่นดิน ที่เคยร่วมรบป้องกันและกอบกู้บ้านเมืองมาแต่ประวัติศาสตร์ ช้าง เป็นสัตว์ชนิดเดียวที่พิเศษกว่าสัตว์ทั้งปวง เช่น

๑. เป็นสัตว์สัญลักษณ์ในธงชาติ เดิมธงชาติไทยพื้นสีแดง และมีช้างเผือกอยู่ตรงกลาง แม้ปัจจุบันจะเปลี่ยนเป็นธงไตรรงค์แล้ว ก็ยังคงปรากฏอยู่ในธงราชนาวี

๒. เป็นสัตว์ชนิดเดียวที่ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แม้คนทั่วไปจะยกเลิกบรรดาศักดิ์แล้ว แต่ช้างยังคงอยู่ เช่น พระเศวตอดุลยเดชพาหล ฯ เป็นช้างเผือกคู่บารมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๓. เป็นสัตว์ชนิดเดียวที่อยู่ในเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงรักและทรงห่วงใยช้างเป็นอย่างยิ่ง ทรงโปรดฯ ให้ตั้งโครงการ คืนช้างสู่ธรรมชาติ และได้เสด็จฯ ไปทรงปล่อยช้างคืนสู่ธรรมชาติ ในปี ๒๕๔๐ ณ จังหวัดลำปาง และได้ทรงปล่อยอีกหลายครั้ง ต่อมาได้ตั้งเป็นมูลนิธิคืนช้างสู่ธรรมชาติ สนองพระราชดำริสืบมาจนปัจจุบัน

ในต้นปี ๒๕๕๕ ช้างป่าที่แก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ถูกฆ่า สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ มีพระราชดำริในวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๕ ความว่า

“ช้างเป็นสัตว์ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรัก ทรงห่วงใย โดยเฉพาะช้างทางกุยบุรี และแก่งกระจาน ทรงห่วงใยมาโดยตลอด ทรงช่วยหาที่อยู่ที่กินให้ช้าง จะได้ไม่รบกวนคน ช้างกับคนจะได้มีปัญหากันน้อยที่สุด เช่น ที่กุยบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ช้างมีความสำคัญมาแต่ครั้งประวัติศาสตร์ เคยช่วยรักษาบ้านเมือง กู้บ้านกู้เมือง ดังนั้นขอให้ช่วยกันดูแล มิให้ช้างถูกฆ่าอย่างทารุณเยี่ยงนี้ เพื่อจะได้ไม่ผิดพระราชประสงค์ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตั้งพระราชหฤทัยที่จะให้มีการอนุรักษ์ช้าง ให้เป็นสัตว์คู่แผ่นดินสืบไป”

“ผู้รับพระราชดำริ ท่านผู้หญิงฉัตรแก้ว นันทาภิวัฒน์ ท่านผู้หญิงจรุงจิตต์ ทีขะระ พลเอกนพดล วรรธโนทัย พลโทอุดมเดช สีตบุตร (ครั้งเป็นแม่ทัพภาคที่ ๑) ”

หลังจากนั้น กองทัพภาคที่ ๑ โดยกองพลทหารราบที่ ๙ ได้จัดให้มีการฝึก *“ราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ช้าง”* หลายรุ่น ช่วยดูแลช้างและปลูกพืชอาหารช้าง จนถึงทุกวันนี้

ทรงปล่อยเต่าทะเลที่ โครงการพระราชดำริสวนป่าหาดทรายใหญ่

• **พระเมตตาสู่ผืนน้ำ ทรงจัดตั้ง *"โครงการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งทะเล"*** เพื่อการฟื้นฟูแหล่งอาหารชายฝั่ง ด้วยการสร้างปะการังเทียม ให้เป็นที่หลบภัย หาอาหาร วางไข่ของปลา และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลที่เกาะมันใน จังหวัดระยอง และโครงการอนุรักษ์ป่าชายเลน เช่นที่ วนอุทยานปราณบุรีสิรินาถราชินี

พระราชทานพระราชดำริ ให้มีการฟื้นฟูพันธุ์ปลาและสัตว์น้ำจืดของไทย โดยการจัดตั้ง วังปลา ที่อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จัดตั้งฟาร์มทะเลตัวอย่างที่อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี จะเห็นได้ว่าสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระเมตตา ดูแลประชาชน ตั้งแต่ **ภูผา สู่มหานที** โดยแท้ พระองค์มีรับสั่งว่า ***"ขาดทุนของฉันคือกำไรของแผ่นดิน"***

ทรงให้โดยไม่มีเงื่อนไข ไม่ต้องการอะไรตอบแทน

พระมหากรุณาธิคุณอันแผ่ไพศาลนี้ เป็นที่ประจักษ์ไปทั่วโลก จนทำให้ชาวต่างชาติถวายรางวัลพระองค์มากมาย ขอยกตัวอย่าง เช่น

• **องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ถวายรางวัล เหรียญเซเรส (CERES MEDAL)** จารึกด้านหลังเหรียญ ว่า ***"TO GIVE WITHOUT DISCRIMINATION"*** แปลว่า ***"ให้โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง"***

• **องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ถวายเหรียญโบโรพุทโธทองคำ (Unesco Borobudur Gold Medal)** เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของการผดุงรักษาไว้ซึ่งมรดกวัฒนธรรมของประชาคมโลก เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๓๕

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม
ข้าพระพุทธเจ้าพลเอกนพดล วรรธโนทัย
ที่ปรึกษาโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ สำนักราชเลขาธิการ

ในความทรงจำ

บทสัมภาษณ์ **นายกิจจา ผลภาษี**
ที่ปรึกษาสำนักงาน กปร.

ในความทรงจำฉบับนี้ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้รับเกียรติจาก นายกิจจา ผลภาษี อดีตอธิบดีกรมชลประทาน และที่ปรึกษาสำนักงาน กปร. ซึ่งท่านมีโอกาสทำงานสนองพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสนองพระราชดำริในด้านน้ำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงห่วงใยในชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นอย่างมาก จนทำให้พระองค์ต้องเสด็จฯ ไปเยี่ยมเยียนราษฎรของพระองค์ และทุ่มเทพระวรกายอย่างเหน็ดเหนื่อย ทรงซักถามถึงความเป็นอยู่ของราษฎรด้วยพระองค์เอง เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของราษฎร ด้วยทรงเล็งเห็นว่าประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ราษฎรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาและการจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อแก้ไขปัญหาและบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎร ทั้งจากภัยน้ำแล้ง ภัยน้ำท่วม และภัยน้ำเสีย ด้วยแนวพระราชดำริการพัฒนาแหล่งน้ำและระบบชลประทาน เพื่อให้ราษฎรมีน้ำกินน้ำใช้ที่พอเพียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำเกษตรกรรม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงมีสายพระเนตรยาวไกลเล็งเห็นปัญหานี้ มาก่อนหน้าหลายสิบปีจึงได้วางแนวพระราชดำรัสและโครงการตามพระราชดำริไว้เพื่อให้คนไทยสามารถที่จะพ้นวิกฤตน้ำมาได้ และนี่คือหนึ่งเสียงของผู้สนองงานในหลวงรัชกาลที่ ๙ เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ

"น้ำ" "จุดเริ่มต้นการสนองพระราชดำริ"

จุดเริ่มต้นคือมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องน้ำมาก่อน กรมชลประทานก็เข้ามาสนองเบื้องพระยุคลบาท ในการที่จะสนองพระราชดำริเกี่ยวกับเรื่องน้ำ เมื่อก่อนน้ำมีปัญหามาก ตั้งแต่สมัยสำนักงาน กปร. ยังไม่ก่อตั้ง กรมชลประทานโดยท่านอธิบดีตั้งแต่สมัยท่านอธิบดีแสวง พูนสุข พอมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องน้ำ ซึ่งช่วงนั้นเป็นช่วงระหว่างปี ๒๕๑๘ ที่มีงานเกี่ยวกับพัฒนาแหล่งน้ำเข้ามา ท่านอธิบดีก็ได้ตามเสด็จที่จะไปสนองนโยบายเรื่องน้ำ งานเพิ่งเริ่มต้นตอนนั้นก็คงยังไม่มีอะไรมากมาย ต่อมาจากอธิบดีแสวง พูนสุข มาถึงอธิบดีมนัส ปิติวงษ์ ท่านก็เริ่มที่จะติดตาม ตอนนั้นก็มีพระตำหนักภูพิงค์ พระตำหนักภูพาน พระตำหนักทักษิณ และพระตำหนักวังไกลกังวลนั้นมีมานานแล้ว พระองค์ก็เสด็จฯ ทุกภาคเกือบจะทั้งปี ช่วงนั้นกรมชลประทานก็ได้เริ่มที่เข้ามาสนองพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการพัฒนาแหล่งน้ำต่าง ๆ ที่มีออกมา รวมทั้งโครงการประจำปีของกรมชลประทานเอง เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

"อย่าให้ราษฎรของฉันเดือดร้อน..."

โครงการแรกคงจะจำกันได้เป็นโครงการอ่างเก็บน้ำเขาเต่า ตั้งแต่สมัยอธิบดีชูชาติ กำภู ซึ่งนานมากแล้ว ช่วงนั้นก็มีเฉพาะโครงการอ่างเก็บน้ำเขาเต่าและก็มีโครงการอื่น ๆ เกี่ยวกับถนน เกี่ยวกับอะไรต่าง ๆ ขึ้นมา งานพัฒนาแหล่งน้ำมีเพิ่มขึ้นมามากก็ตอนสมัยหลังแล้ว ตั้งแต่ ปี ๒๕๑๘ ต่อจากนั้นมาเราก็ขยายงานออกไปตามภาคต่าง ๆ อย่างเช่น จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตอนนั้นผมได้พบ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน สำนักงาน กปร. ก็มีโครงการเกิดขึ้นมา กรมชลประทานกับสำนักงาน กปร. ก็เริ่มที่จะทำงานกันอย่างใกล้ชิด ช่วงนั้นผมย้ายมาเป็นผู้อำนวยการสำนักงานชลประทานที่ ๙ คุมภาคตะวันออกทั้งหมด โครงการที่ผมเข้าไปเกี่ยวข้องในช่วงนั้นก็มีศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ โครงการพัฒนาพื้นที่รอบวัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร พร้อมทั้งโครงการพัฒนาที่ราบเชิงเขาจังหวัดปราจีนบุรี โครงการศูนย์บริการการพัฒนาปลวกแดง จังหวัดระยอง และมีโครงการต่าง ๆ เริ่มทยอยเข้ามามากมาย พอย้ายเข้ามาอยู่ในกรมชลประทาน ทางกรมก็ให้รับผิดชอบงานอื่น ๆ กรมชลประทานได้ตั้งสำนักงานกิจกรรมพิเศษ ซึ่งจะสนองงานโครงการพระราชดำริขึ้นมา ก็จะเห็นว่าตอนนั้นมีท่านอธิบดีเล็ก จินดาสงวน ต่อมาก็ ท่านปราโมทย์ ไม้กลัด ท่านสุพจน์ รุจิรกุล ตามมา เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ มีหน้าที่รับผิดชอบในการที่จะติดตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ส่วนคนอื่นก็ทำงานตามหน้าที่ คือผู้ปฏิบัติ อย่างเช่น โครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ พอผมเข้ามาเป็นรองอธิบดี ก็เริ่มเข้ามาเกี่ยวข้องกับโครงการนี้ ในการจัดหาที่ดิน การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงรับสั่งไว้ ทรงเป็นห่วงมาก พระองค์เคยรับสั่งว่า ***"อย่าให้ราษฎรของฉันเดือดร้อนในการก่อสร้าง"*** งานต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้งานของกรมชลประทานต้องเข้าไปอย่างเข้มข้น เข้าไปสัมผัสใกล้ชิด เข้าไปแก้ไขปัญหา เข้าไปสนองพระราชดำริต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมา

“สายพระเนตรกว้างไกล ก่อกำเนิดสายน้ำ หล่อเลี้ยงชีวิตราษฎร”

โครงการต่าง ๆ เกิดขึ้นอีกมากมาย อย่างเช่น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ เช่น ห้วยฮ่องไคร้ ภูพาน ห้วยทราย อ่าวคุ้งกระเบน พิกุลทอง เขาหินซ้อน ก็ได้เกิดขึ้นมา บางแห่งกรมชลประทานก็เข้าไปรับผิดชอบ อย่างเช่น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บางแห่งกรมชลประทานก็เข้าไปเป็นผู้สนับสนุนที่จะร่วมทำงาน อย่างเช่น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ต่าง ๆ เหล่านี้ งานก็ได้ดำเนินการสืบเนื่องมา โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริก็ได้ขยายออกไปมากมาย มีกว่า ๔,๐๐๐ โครงการ มีโครงการเกี่ยวกับเรื่องน้ำประมาณ ๓,๐๐๐ กว่าโครงการแล้ว

“การทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พสกนิกรไม่เคยรู้”

การทรงงานของพระองค์ท่านมีความมุ่งมั่น ก่อนที่พระองค์จะลงพื้นที่ต่าง ๆ พระองค์จะศึกษาข้อมูลต่าง ๆ อย่างแน่ชัดเลย พร้อมกับในด้านข้อมูลจากราษฎร ซึ่งเราจะเห็นภาพพระองค์ลงในพื้นที่ไปสัมผัสกับชาวบ้าน ทรงไปถามข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องน้ำ เรื่องดิน เรื่องพืช เรื่องป่า ทุกเรื่อง พระองค์ก็ทรงเอามารวมกัน ส่วนไหนที่จะแยกออกไปในงานด้านต่าง ๆ ก็แยกออกไป ซึ่งต่อมาเราเรียกว่าเป็น ***“ศาสตร์ของพระราชา”***

สำหรับโครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์พระองค์ทรงติดตาม ได้ศึกษา และมีพระราชดำริให้ก่อนที่จะเริ่มโครงการไม่ต่ำกว่า ๓๐ ปี พอเริ่มโครงการขึ้นมาได้ พระองค์ก็ทรงติดตามเรื่องปัญหาที่ดินต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การที่เราไปชดเชยราษฎรที่เดือดร้อนจากการเวนคืนที่ดินมาใช้ พระองค์ ได้ติดตามเกี่ยวกับเรื่องสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีความไม่เข้าใจบางเรื่องในตอนนั้น แต่ก็ไม่ใช่เรื่องใหญ่ เราก็พยายามแก้ ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี (ในขณะนั้น) กับกรมชลประทาน ร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดมาก ลงไปในพื้นที่ที่จะไปแก้ไข เกิดปัญหาราษฎรเรื่องใดขึ้นมา ก็จะมาประชุมที่จะมาแก้ไข โครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ มีพระราชดำริให้หลายอย่าง แต่พระองค์ทรงเน้นย้ำเสมอ ***“อย่าให้ราษฎรของฉันเดือดร้อน”*** เรื่องนี้เป็นจุดสำคัญมาก เราก็ได้สนองพระราชดำริ อย่างเช่น เรื่องการชดเชยค่าที่ดิน เมื่อก่อนนี้ต้องมีคณะกรรมการ โดยมี ผู้ว่าราชการจังหวัด

หรือรองผู้ว่าราชการจังหวัด ที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน และก็มีคณะกรรมการต่าง ๆ ก็มีกรมชลประทาน กรมที่ดิน นายอำเภอส่วนต่าง ๆ เข้ามาร่วมพิจารณาราคาที่จะต้องชดเชย เมื่อก่อนในระเบียบ ข้อกำหนดต่าง ๆ ที่ได้วางเอาไว้ค่อนข้างที่จะเข้มงวด ที่จะพิจารณาเรื่องค่าชดเชย แต่สำหรับโครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์เราได้มีการยกเว้นหลายเรื่อง อย่างเช่น การจ่ายค่าที่ดิน เราสามารถจ่ายได้ทั้งผู้ที่มีเอกสารสิทธิ์และผู้ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ แต่ครอบครองที่ดินนั้น ราคาอาจจะไม่เท่าเทียมกัน แต่เราก็มีการชดเชยให้ อันนี้คือข้อแรก ข้อที่ ๒ เรามอบค่าชดเชยให้กับบ้านเรือน ต้นไม้ ผลไม้ อะไรต่าง ๆ ที่ชาวบ้านได้ปลูกไว้ที่มีอยู่ในที่ดิน ข้อที่ ๓ เราต้องจัดหาที่ดินที่เขาสามารถย้ายจากพื้นที่ที่เราเวนคืนเข้าไปอยู่ โดยการที่เราต้องจัดสรรที่อยู่ให้ด้วย ถ้าเขาไม่เอา อยากจะไปอยู่ที่อื่น เราก็สามารถเปลี่ยนเป็นเงินค่าชดเชยให้เขาต่างหาก จะเห็นว่าโครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์เราชดเชยให้เขาถึง ๓ อย่าง ๓ อย่างดังกล่าวนี้เราไม่เคยทำมาก่อน หลังจากที่เราทำแล้วโครงการนี้ ก็ค่อย ๆ แก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ จนสำเร็จ

“เอกกษัตริย์แห่งการบริหารจัดการน้ำ ทรงใช้เขื่อนป่าสักสอนผู้ว่าฯ แก้ปัญหาน้ำท่วม”

ตอนนั้นผมจำได้นายสวัสดิ์ วัฒนายากร อดีตอธิบดีกรมชลประทาน คิดว่าถ้าประมูลจ้างเหมาจะช้า เราต้องการสร้างให้เสร็จที่จะฉลองครบรอบ ๗๒ พรรษา ให้ทัน ก็เลยตัดสินใจสร้างเอง โดยรับความช่วยเหลือจากทหารช่างบางส่วน ทำให้งานสำเร็จลุล่วงทัน แล้วก็สามารถประหยัดเวลาค่าก่อสร้างได้มาก เมื่อก่อนงานกรมชลประทานเป็นลักษณะงานทำเองเป็นส่วนใหญ่ ต่อมารัฐบาลหลายสมัยในช่วงนั้นก็พยายามที่จะให้บริษัทผู้รับเหมาเข้ามารับงาน โดยการให้กรมชลประทานลดงานทำเองลง แล้วก็แบ่งเป็นงานประมูลจ้างเหมา ซึ่งงานนี้ถ้าพูดถึงแล้วก็มีทั้งส่วนดีและส่วนเสีย

หลังจากสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์เสร็จ ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นประการแรกคือ แม่น้ำป่าสัก เมื่อก่อนนี้ไม่มีระบบชลประทานที่จะเข้ามาควบคุมและบริหารจัดการโครงการได้เลย แม่น้ำป่าสักเป็นแม่น้ำที่ค่อนข้างจะสั้นและชันมาก ปริมาณน้ำมีมากประมาณ ๓,๐๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี ปริมาณน้ำอันนี้มาสมทบกับแม่น้ำเจ้าพระยา ในช่วงที่น้ำเหนือไหลบ่าลงมา แม่น้ำปิง วัง ยม น่าน ไหลลงมาถึงจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แม่น้ำป่าสัก จนมาพบกัน เราลองมองภาพดูว่าน้ำเหนือก็เยอะไหลลงมา พร้อมกับแม่น้ำป่าสัก ซึ่งเราไม่สามารถควบคุมได้ น้ำเหนือนี้คือ แม่น้ำปิง วัง น่าน ยังคุมได้ ยกเว้นแม่น้ำยม แม่น้ำยมก็มาก ปีหนึ่งไม่ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ – ๔,๐๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี ในเมื่อน้ำเหนือไหลบ่าลงมา น้ำป่าสักไหลบ่าลงมามาพบกันเกิดเป็นมวลน้ำกองมหึมาขึ้นมาที่จะท่วมตั้งแต่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเรื่อยลงมาจนถึงกรุงเทพมหานคร พอมีเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ทรงมีรับสั่งกับผม ตอนเปิดสะพานพระราม ๘ ในช่วงนั้นมีน้ำมาก ผู้ว่ากรุงเทพมหานครก็กลัวว่าจะเกิดน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร ท่านก็กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชว่า เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ควบคุมน้ำอย่างไรที่จะไม่ให้น้ำมาท่วมกรุงเทพมหานคร พระองค์ทรงอธิบายให้ฟัง ก่อนนั้นพระองค์ทรงมีรับสั่งกับผมว่า การบริหารจัดการน้ำป่าสัก ต้องบริหารให้ดี เวลาน้ำมาจะต้องคำนวณปริมาณน้ำที่อยู่ในอ่างเก็บน้ำ ปริมาณน้ำเหนือที่จะเข้ามาเติมให้อ่างเก็บน้ำว่าจะควบคุมอย่างไร เราจะต้องควบคุมน้ำในอ่างให้เหลือในระดับเท่าไร เพียงพอที่จะรับน้ำป่าสักที่จะไหลเข้ามาเติม ทำนองเดียวกันในการระบายน้ำออกจากโครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ก็ต้องพิจารณาให้ดีว่าการระบายไม่ได้ปล่อยพรวดลงมาทีเดียว ปล่อยพรวดออกมาอาจจะเกิดน้ำสูง น้ำท่วม น้ำอะไรต่าง ๆ ราษฎรก็เดือดร้อนมาก ตั้งแต่สองข้างลำน้ำป่าสักลงมา พระองค์รับสั่งว่าการปล่อยน้ำพิจารณาปล่อยน้ำให้ดี ปล่อยให้เป็นระยะ เป็นช่วง ต้องคิดพิจารณาและก็ต้องคำนวณให้ดี อันนี้ทรงสอนเอาไว้ พระองค์ก็รับสั่งกับผู้ว่ากรุงเทพมหานครว่า เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์มีวิธีการที่จะบริหารจัดการน้ำ เพราะฉะนั้นกรุงเทพมหานครไม่ต้องเป็นห่วงแล้วผลที่ออกมาก็คือน้ำไม่ท่วม

“บรรเทาน้ำท่วม ป้องกันน้ำเค็ม เก็บกักน้ำจืดเพื่อการเกษตร การอุปโภค-บริโภค”

โครงการที่ผมอยากจะกล่าวถึงมีอีกโครงการหนึ่ง คือ โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังฯ พระองค์รับสั่งว่าลุ่มน้ำปากพนังตั้งแต่โบราณเป็นพื้นที่อู่ข้าวอู่น้ำ ของภาคใต้ มีนาข้าวเยอะแยะไม่ต่ำกว่า ๕๐๐,๐๐๐ ไร่ เวลาผ่านไป การใช้ลุ่มน้ำปากพนังไม่มีการควบคุมดูแลเท่าที่ควร ทำให้พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังเสื่อมโทรม นาข้าวหายไปเหลือไม่ถึง ๑๐๐,๐๐๐ ไร่ ผลผลิตข้าวต่ำมาก มีการบุกรุกเข้าไปทำนากุ้ง ทำพื้นที่ต่าง ๆ ก็เกิดการขัดแย้งในระหว่างราษฎรทำนาข้าวกับทำนากุ้ง ซึ่งสองอย่างตรงข้ามกัน ใช้น้ำเค็มกับไม่ใช้น้ำเค็ม อันนี้ไม่เคยมีใครคิดหรอก พระองค์ทรงทราบ ทรงรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของลุ่มน้ำปากพนัง พระองค์รับสั่งออกมาทุกคนงง กรมชลประทานก็รับสนองเบื้องพระยุคลบาทในเรื่องนี้ ได้พิจารณาพัฒนาลุ่มน้ำปากพนังฯ พระองค์รับสั่งย้ำว่า *“เราต้องการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนังให้คืนมา ถึงแม้จะไม่เหมือนเดิม แต่อย่างน้อยก็ไม่ให้เสื่อมโทรม”* โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังฯ ถึงได้เกิดขึ้นมา กรมชลประทานก็ได้วางเขื่อนระบายน้ำ พร้อมทั้งกั้นน้ำเค็ม งานต่าง ๆ เหล่านี้ ถ้ากล่าวไปคงยาวมาก แต่สรุปผลออกมาก็คือ หลังจากได้ทำงานนี้มาช่วงหนึ่ง พื้นที่นาข้าวกลับมา ผลผลิตของนาข้าวกลับมา ปัจจุบันถ้าใครไปดูโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังฯ จะเห็นว่าน้ำเคยท่วมในพื้นที่เป็นเวลานานมาก ปัจจุบันนี้เหลือสั้นมาก พื้นที่นาข้าวเกิดขึ้นมาเยอะแยะ นากุ้งก็ยังมีอยู่ เขาอยู่กันได้ทั้งนาข้าวและนากุ้ง ประชาชนไม่ทะเลาะเบาะแว้งกันการขัดแย้งหมดไป โครงการนี้เป็นโครงการหนึ่ง ซึ่งน่าศึกษามาก เป็นโครงการที่สำคัญในภาคใต้ของเรา

“ด้วยพระปรีชา น้ำไม่ท่วม ไม่ต้องผ่านกระเพาะหมู”

อยากจะกล่าวอีกโครงการหนึ่งสั้น ๆ คือ โครงการปรับปรุงคลองลัดโพธิ์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ผมเข้าไปทำงานเกี่ยวกับโครงการนี้ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ทำทั้งหมดก็ตาม กรมชลประทานมีการสานต่อตลอดมา

โครงการปรับปรุงคลองลัดโพธิ์อันเนื่องมาจากพระราชดำริไม่เคยมีใครรู้จัก ไม่มีใครคิดแม้กระทั่งกรมชลประทานเองก็ไม่รู้จัก ซึ่งพระองค์รับสั่งออกมานั้น น้ำเหนือที่ไหลออกมาพอมาถึงคุ้งบางกระเจ้า ช่วงนั้น ระยะทาง ๑๘ กิโลเมตร น้ำเหนือต้องมาอ้อมกระเพาะหมู ๑๘ กิโลเมตรกว่าจะออกสู่ทะเลช้ามาก เพราะต้องวิ่งอ้อมเมื่อก่อนนี้พระองค์ตรัสว่ามีคลองเล็ก ๆ ที่ตัดผ่านกระเพาะหมูแต่คลองเหล่านี้ปัจจุบันหายไปเหลือเพียงเส้นจาง ๆ พระองค์ทรงลากบนแผนที่ กรมชลประทานก็ได้ออกไปสำรวจดูก็ปรากฏว่าแนวคลองมีจริง แต่ปัจจุบันตื้นเขิน ราษฎรบุกรุกเข้ามาจนแคบ คลองนี้ก็ไม่ได้ใช้งานอะไรพอเรากลับไปกราบบังคมทูล พระองค์มีรับสั่งว่า ให้ปรับปรุงคลองนี้ให้เหมือนเดิมหรือให้ดีกว่าเดิม เพื่อที่เวลาน้ำเหนือออกมาแทนที่จะวิ่งอ้อม ๑๘ กิโลเมตร เพื่อระบายออกสู่ทะเลได้ช้ามาก คลองลัดโพธิ์มีความยาวเพียง ๖๐๐ เมตร แต่ให้น้ำไหลผ่านซึ่งจะออกสู่ทะเลเร็วขึ้น พื้นที่น้ำท่วมข้างบนก็จะสามารถลดปริมาณน้ำได้เร็ว ทำนองเดียวกันในฤดูแล้งเกิดความเดือดร้อนน้ำทะเลหนุนขึ้นมาถึงปทุมธานี ทำความเดือดร้อนให้กับการประปา ราษฎร พืชสวน ไร่นา พระองค์รับสั่งว่า น้ำทะเลหนุนขึ้นมาเราก็ปิดประตูคลองลัดโพธิ์ไม่ให้น้ำผ่าน ให้น้ำทะเลไหลอ้อม ๑๘ กิโลเมตร จะเห็นว่าน้ำทะเลจะขึ้นช้ามาก ถ้าปล่อยให้น้ำทะเลวิ่ง ๖๐๐ เมตรใกล้นิดเดียว โครงการปรับปรุงคลองลัดโพธิ์ฯ เป็นโครงการที่ไม่เคยมีใครรู้ และเป็นผลงานที่ทรงพระราชดำริโดยตรง กรมชลประทานก็ภูมิใจที่ได้สนองโครงการฯ นี้ จนกระทั่งมีผลสำเร็จ พระองค์เสด็จพระราชดำเนินทางชลมารคไปทรงเปิดประตูระบายน้ำคลองลัดโพธิ์ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

"น้ำ : ต้นทุนหลักของชีวิต"

โครงการอื่นก็ยังมีอีกเยอะไม่ได้มีแต่โครงการนี้ ผมอยากที่จะพูดถึงศาสตร์ของพระองค์เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ และได้นำไปออกโทรทัศน์ ผมดูหลายช่อง เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๘ ที่พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ศาลาดุสิดาลัย พระองค์ทรงนำแผนที่มาไม่ได้มีโน้ตสักตัว พระองค์ได้อธิบายแผนที่ เชิญผู้ว่าราชการจังหวัดต่าง ๆ ขึ้นมา เมื่อก่อนนี้ไม่มีใครเคยที่จะยกอันนี้ขึ้นมา มันเป็น ศาสตร์ของพระราชาอย่างหนึ่งที่ว่า ***"การบริหารจัดการน้ำ"*** ซึ่งเมื่อก่อน คำ ๆ นี้ยังไม่เกิด ไม่มีใครพูด พระองค์ทรงพิจารณาถึงลุ่มน้ำต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย พระองค์ได้ทรงศึกษาว่าลุ่มน้ำต่าง ๆ มีความเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน เขื่อนแต่ละเขื่อนสร้างไว้ก็มีการบริหารจัดการตัวเอง แต่ทำนองเดียวกันถ้ารวมประเทศเข้ามาแล้วจะมีความเกี่ยวพันกันระหว่างลุ่มน้ำต่าง ๆ จะเห็นว่าแม่น้ำปิง วัง ยม น่าน ป่าสัก ทางเหนือ ถ้าแยกไปอีก เช่น แม่น้ำน่าน ซึ่งมีแม่น้ำใหญ่อีกสามสายมารวมกัน ทำให้เกิดน้ำท่วม พระองค์ทรงทราบและทรงวางแนวทางที่จะบริหารจัดการ แต่เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ เป็นเรื่องของประเทศ เพราะฉะนั้นในการดำเนินงานก็เข้าใจว่า เราไม่อาจทำได้ทันที แต่งานต่าง ๆ เหล่านี้ ถ้าคิดจะแก้ปัญหา ถ้าคิดจะบริหารจัดการน้ำของประเทศมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ปรับปรุงเพื่อให้ราษฎรมีความเป็นอยู่ดีขึ้น ศาสตร์ของพระราชาต่าง ๆ เหล่านี้ ควรที่จะนำเอามาปฏิบัติถึงแม้จะช้าหรือเร็วก็ขอให้ทำ

อีกโครงการหนึ่งคือ โครงการอ่างเก็บน้ำคลองหลวงที่จังหวัดชลบุรี มีความเดือดร้อนเกี่ยวกับเรื่องน้ำมาก คลองหลวงเป็นเขื่อนขนาดใหญ่ กรมชลประทานได้วางเอาไว้นาน แต่ก็สร้างไม่ได้ เนื่องจากกินพื้นที่มาก มีราษฎรเข้าไปอยู่เยอะมาก พระองค์รับสั่งว่าให้ลดขนาดให้เล็กลง ถ้ามีความจำเป็นทอนลงไป จะเห็นได้ว่า ศาสตร์ของพระองค์ไม่ใช่แค่ว่าเราจะทำแต่เรื่องเขื่อนใหญ่ ถ้าเขื่อนใหญ่ไม่ได้ทำเขื่อนขนาดกลาง กลางไม่ได้ทำเล็ก ซึ่งอันนี้เป็นการที่จะช่วยเหลือราษฎรที่มีความเดือดร้อนได้อย่างมากทีเดียว นอกจากนี้ ยังมีโครงการอีกเยอะแยะมาก เป็นโครงการที่มีรูปแบบแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง เช่นโครงการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ ก็ไปเรื่องป่าชายเลน เรื่องเกี่ยวกับประมง เรื่องเกี่ยวกับอะไรต่าง ๆ โครงการอันหนึ่ง ซึ่งเราไม่เคยคิดพิจารณามาก่อน อย่างเช่น โครงการพัฒนาลุ่มน้ำลำพะยัง ที่เรามีอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กอยู่ตอนบน ตอนล่าง เรามีอ่างเก็บน้ำขนาดกลางค่อนข้างใหญ่ แต่สองอันมีความแตกต่างกัน อ่างเก็บน้ำตอนบนขนาดเล็กแต่น้ำเยอะมาก อ่างเก็บน้ำตอนล่างขนาดใหญ่แต่มีน้ำน้อย พระองค์ก็มีพระราชดำริ เอาน้ำจากข้างบนมาเติมอ่างเก็บน้ำตอนล่างใช้ประโยชน์ได้ทั้งสองฝ่าย อันนี้เป็นศาสตร์ของพระองค์ซึ่งบางคนอาจจะทราบ แต่ความคิดที่จะทำเรื่องนี้ออกมาเป็นรูปแบบเป็นผลที่ได้ ออกมาอย่างจริงจังพูดถึงแล้วไม่มีใครทำ แล้วก็อีกอย่างหนึ่ง ความเข้าใจของคนไม่เหมือนกัน กรมชลประทานอาจจะวางโครงการไว้เสนอขึ้นมา แต่ไม่ได้รับการอนุมัติ จะเห็นได้ว่าวันนี้มาคุยกันเฉพาะเรื่องน้ำ แต่เรื่องอื่นอีกร้อยอย่างพันอย่างก็มีมาก เรื่องน้ำยังมีอีกเยอะมากใช้เวลาวันหนึ่งไม่พอ

“น้ำคือชีวิต”

โครงการพระราชดำริต่าง ๆ อาจจะมีผู้คนบางกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย อันนี้เป็นจุดสำคัญ ความขัดแย้งต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่ผมมองในภาพรวมของประเทศแล้วค่อนข้างจะหนัก พระองค์ทรงมีพระราชดำริกับเรา ที่พูดถึงเสมอ ๆ ว่า *“น้ำคือชีวิต”* คนไทยมี ๖๐-๗๐ ล้านคน ข้างหน้าต้องขยายอีก น้ำที่เราจะใช้ปัญหายังมีอีกมาก ไม่ว่าจะเป็นน้ำแล้งหรือน้ำท่วม ความขัดแย้งต่าง ๆ จะเป็นสิ่งที่ทำให้การพัฒนาประเทศเราช้าลง ไม่ก็หายไปจะเป็นไปได้ไหม ที่สำนักงาน กปร. จะช่วยในการที่จะเอาคน ๒ กลุ่ม คือเราจะเห็นว่าคนพัฒนาจะมีความเห็นของเขารูปแบบหนึ่ง คนคัดค้านความเห็นเขาจะอีกแบบหนึ่ง เราเอาคน ๒ กลุ่มมาคุยกัน คุยกันให้ได้ ผมเคยพยายาม แต่ผมทำไม่ได้ ผมเคยคิด ผมเคยชวนเขามาบอกว่า ทำไมเราไม่มานั่งคุยกัน ประเทศชาติต้องเดินหน้าต่อไป คนมากขึ้นทุกอย่างเปลี่ยนแปลงขึ้น สิ่งแวดล้อมก็ต้องเปลี่ยนแปลง ทำไมเราไม่มานั่งคิดกันว่า ประเทศเราแผนหลักเรามี กรมชลประทานวางไว้มี ทั้งพัฒนาแหล่งน้ำ พัฒนาประเทศ ทำไมเราไม่มาคุยกัน อันนี้จะทำหรือไม่ทำ อันนี้ควรทำไหม ถ้าไม่ดีไม่ควรทำ แต่อันอื่นต้องทำ ไม่ใช่คุณจะให้หยุดหมด หยุดไม่ได้ ประเทศชาติเราต้องไปอีกเยอะ ทำนองเดียวกันกรมชลประทานจะไปทำทุกอย่างไม่ได้อีก เราต้องพิจารณาถึงความจำเป็น พิจารณาถึงประโยชน์ที่ได้รับว่าคุ้มไหม สิ่งต่าง ๆ ถ้าคนไทยหันมาคุยกัน ผมว่าอุปสรรคต่าง ๆ พวกนี้ที่ทำให้ประเทศเราการพัฒนาแหล่งน้ำนี้ไม่ทันกับความต้องการของราษฎร จะแก้ไขอย่างไรต่อไป

“ความภูมิใจในการสนองพระราชดำริ”

ถ้าพูดถึงเรื่องความประทับใจ แบบที่กล่าวมาแล้ว ผมไม่ได้มีหน้าที่ที่จะตามเสด็จพระองค์ท่าน แต่ผมมีความภูมิใจว่าได้รับสนองพระราชดำริโครงการใหญ่ ๆ แต่โครงการเล็กก็มี ไม่ใช่ใหญ่อย่างเดียว พร้อมทั้งอยากจะกล่าวบางสิ่งบางอย่างที่มีความรู้สึก ผมอยากจะกล่าวถึงเขื่อนขุนด่านปราการชล คือแรกเริ่มเดิมที ตรงบริเวณใกล้เขื่อนขุนด่านปราการชล กรมชลประทานมีฝายท่าด่าน ฝายเล็ก ๆ ฝายเล็กอันนี้ทดน้ำเข้าในพื้นที่โครงการนครนายก ซึ่งเกิดผลประโยชน์ได้น้อยมาก แต่ก็บรรเทาความเดือดร้อนราษฎรได้ กรมชลประทานได้เคยพิจารณาไว้ว่าลุ่มน้ำนครนายกจะไปพบกับปราจีนบุรี ทำให้เกิดน้ำท่วม ท่วมทั้งจังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดนครนายก แล้วก็น้ำนครนายกที่มีต้นกำเนิดจากเขาใหญ่ มันมีพื้นที่ที่กรมชลประทานได้คิด คือตัวเหนือเขื่อนเหวนรก ผมเคยไปดูด้วยตัวเอง พื้นที่นี้ทางฝ่ายสิ่งแวดล้อมเขาบอกว่าเป็นพื้นที่เขาใหญ่ แต่สิ่งที่ผมเคยไปเห็นมามันเป็นทุ่งหญ้าว่างเปล่า เขาก็บอกเป็นพื้นที่ที่เสืออยู่ ช้างอยู่ ผมก็ไม่ได้เถียงเพราะว่าผมเองก็ไม่ทราบ แต่พื้นที่นี้ตามหลักการในการพัฒนาแหล่งน้ำมีความเหมาะสมที่จะสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่บนพื้นที่นี้ ซึ่งความเสียหายจากน้ำท่วมมีอยู่บ้าง แต่ผมยืนยันว่าไม่มาก ถ้าพูดถึงความคุ้ม พูดง่าย ๆ ว่าคุ้ม แต่ก็เกิดแรงต่อต้าน ทั้ง ๆ ที่การพิจารณาของเรา พิจารณาได้หลายรูปแบบ น้ำตกเหวนรกเป็นน้ำตกที่สวยมาก แต่หน้าแล้งนี้แห้งสนิท การท่องเที่ยวคนไปเที่ยวก็เห็นความแล้ง แต่เขื่อนตัวนี้เราวางเหนือน้ำตก สามารถระบายน้ำได้จากเขื่อนมาให้กับน้ำตกนี้ในหน้าแล้งได้ และอีกอย่างหนึ่งน้ำตกเหวนรกเป็นน้ำตกที่ชันมาก ผลประโยชน์จากเขื่อนตัวนี้ถ้าใช้ผลิตกระแสไฟฟ้า เราจะได้กระแสไฟฟ้ามาก เราได้กำไรจากความสูงของเขื่อน อาจจะลดน้ำมันเตา ถ่านหินเท่าไร ผมคงไม่พูดรายละเอียด แต่แรงต่อต้านมีเยอะ งานนี้ได้เคยทำเรื่องถวายกราบบังคมทูลให้ทราบ พระองค์ก็ทรงทราบ แต่มีแรงต่อต้านจากสิ่งแวดล้อมเยอะแยะมาก ถึงขนาดไปยืมมือต่างประเทศ เจ้าชายฟิลลิปเข้ามาต่อต้านเรื่องนี้ ซึ่งผมก็ไม่ทราบว่าเอามายุ่งเกี่ยวกับประเทศไทยได้อย่างไร แต่ความเดือดร้อนราษฎรข้างล่าง ทรงเห็นมากกว่าที่กรมชลประทานได้วางไว้ พระองค์ได้ไปพิจารณาถึงพื้นที่อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ซึ่งเป็นทุ่งนาใหญ่มาก เป็นพื้นที่ดินเปรี้ยว พื้นที่ตรงนี้ผลผลิตต่ำมาก ชาวนาปลูกข้าวผลผลิตน้อยมากและปลูกยากมาก พระองค์ได้มีพระราชดำริให้กับกรมชลประทานว่า ในเมื่อเราไปสร้างตอนบนไม่ได้ เราเอาลงมาพิจารณาตอนล่าง เขาต่อต้านตอนบน เราก็เอามาพิจารณาตอนล่าง ซึ่งกระทบกับเขาใหญ่น้อยมาก เราสร้างเขื่อนถึงแม้ว่าจะแพงผลประโยชน์อาจจะน้อยกว่าตอนบน แต่อย่างน้อยที่สุดเราก็ยังมีน้ำที่ให้ราษฎรได้ใช้ เราสามารถฟื้นพื้นที่นาของอำเภอองครักษ์ ซึ่งเป็นดินเปรี้ยว ชะล้างดินเปรี้ยว แก้ไขดินเปรี้ยวได้ พร้อมกับบรรเทาอุทกภัยในลุ่มน้ำนครนายกและปราจีนบุรีได้บางส่วน โครงการนี้ก็ได้เกิดขึ้นมา เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งแสดงถึงพระอัจฉริยภาพของพระองค์ ถ้าทรงพิจารณาทำไม่ได้แล้ว ก็ปล่อยไป ทิ้งไป ไม่ใช่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระองค์ท่านแน่นอน

ผมเคยเข้าไปทูลถวายงาน สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ที่วังสุโขทัย ๒ ครั้ง และทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑ ครั้ง เกี่ยวกับโครงการอ่างเก็บน้ำทางจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดบุรีรัมย์ และปัจจุบันก็ยังอยู่ มีพระราชดำริให้สร้าง พื้นที่ตรงนั้นเป็นพื้นที่ที่เรียกว่าพื้นที่สีแดง เป็นพื้นที่ที่รุนแรง ทรงเสด็จฯ ไป ผมได้สนองงานเกี่ยวกับงานชลประทาน และทรงมีพระราชดำริให้เพิ่มเติม ผมอยากจะกล่าวอีกนิดหนึ่งว่า สำนักงาน กปร. สามารถสนองโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้เกิดขึ้น จากสิ่งที่เราวางเอาไว้ต้องรอระยะเวลานานมาก สำนักงาน กปร. สามารถทำให้สั้นได้ เพราะสำนักงาน กปร. มีเงินสนับสนุนจากงบประมาณ แล้วนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน สามารถเสนอโครงการต่าง ๆ แล้วสิ่งที่สำคัญที่สุดที่สำนักงาน กปร. ให้สนับสนุนสำหรับโครงการที่ไม่มีงบประมาณกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อจะตั้งงบประมาณสมทบต่อไป ถ้างานเสร็จภายในปีเดียว สำนักงาน กปร. ให้หมดได้ แต่ถ้างาน ๓-๕ ปี เขาก็ตั้งงบประมาณเพิ่มเติม ซึ่งกรมประชลประทานเอง ปัจจุบันก็ดำเนินการประสานงานใกล้ชิดกับสำนักงาน กปร. งานโครงการพระราชดำริ ผมว่าไม่มีวันหมด มีงานอีกเยอะ ผมคิดว่า สำนักงาน กปร. เอง มีหน้าที่จะต้องทำอีกมากมาย กรมชลประทานเองหลังจากที่ได้สนองงานโครงการพระราชดำริ งานของกรมชลประทานเองก็ได้นำแนวพระราชดำริไปใช้เสมอ พระราชดำริเป็นต้นแบบได้เลย อันนี้เป็นผลพ่วงอันหนึ่ง ที่เกิดมาจากความพิจารณาจากการทำงาน แต่เนื่องจากพระราชดำริกว้างและไกลมาก มีผลประโยชน์เกิดขึ้นเห็นผล กรมชลประทานก็สามารถขยายงานของกรมชลประทานออกมาได้เยอะมาก โดยการนำพระราชดำริ ซึ่งไม่ใช่โดยตรง แต่อาศัยโครงการพระราชดำริที่ทรงพระราชทานให้เป็นตัวอย่างที่กรมชลประทานจะเอาไปขยายงานของกรมได้

“เรื่องเล่า จากต่างแดนที่เราอาจยังไม่รู้”

ผมมีเกร็ดให้ฟังนิดหนึ่ง ผมเคยไปประชุมที่ประเทศจีนเกี่ยวกับเรื่องแหล่งน้ำ ประเทศจีนในปี ๒๕๔๔ ผมถามเขาคุณมีเขื่อนมีอ่างเก็บน้ำเยอะไหม เขาบอกก็ไม่มากนะมีประมาณ ๔๐,๐๐๐ กว่าแห่ง ต่อมาผมได้ไปอีกในปี ๒๕๕๒ ๒๕๕๓ ผมก็ใช้คำถามเดิม ประเทศจีนการพัฒนาแหล่งน้ำเป็นอย่างไร เขาบอกเมืองจีนก็ยังพัฒนาช้ามาก เพราะว่ามีเขื่อน ๖๐,๐๐๐ แห่ง ผมถามว่า จากการที่ผมอยากรู้อยากเห็นผมเคยนึกขึ้นมาประเทศจีนมีคนกว่า ๑,๐๐๐ ล้านคน แต่เคยน้ำแล้งไหม ไม่เคยไม่มี มีแต่น้ำท่วม อันนี้ผมคิดว่าเป็นสิ่งหนึ่งซึ่งทำให้มีคำกล่าวของคนว่า เขื่อนมันเลวร้าย ทำลายสิ่งแวดล้อมผมอยากให้เขาไปศึกษา ผมถามประเทศจีนว่า NGO มีความคิดเห็นแบบไหน ดูเขางง ๆ เขาบอกว่าประเทศจีนไม่มี NGO ,NGO คืออะไร เรื่องนี้อาจเป็นเรื่องยาก แต่มันไม่ยากถ้ามันมีคนจุดประกายขึ้นมา ให้หันหน้ามาคุยกันผมมองเห็นสำนักงาน กปร. ถ้าเริ่มต้นในจุดนี้ได้ ที่จะสานเรื่องนี้ โดยให้ผู้ใหญ่ รัฐบาลรับรู้ และก็มีความเห็นว่าอย่างไร เอาคนที่เคยหันหลังชนกัน หันหน้ามาตรงกันมาคุยกัน มันจะเกิดความหมายขึ้นเยอะ

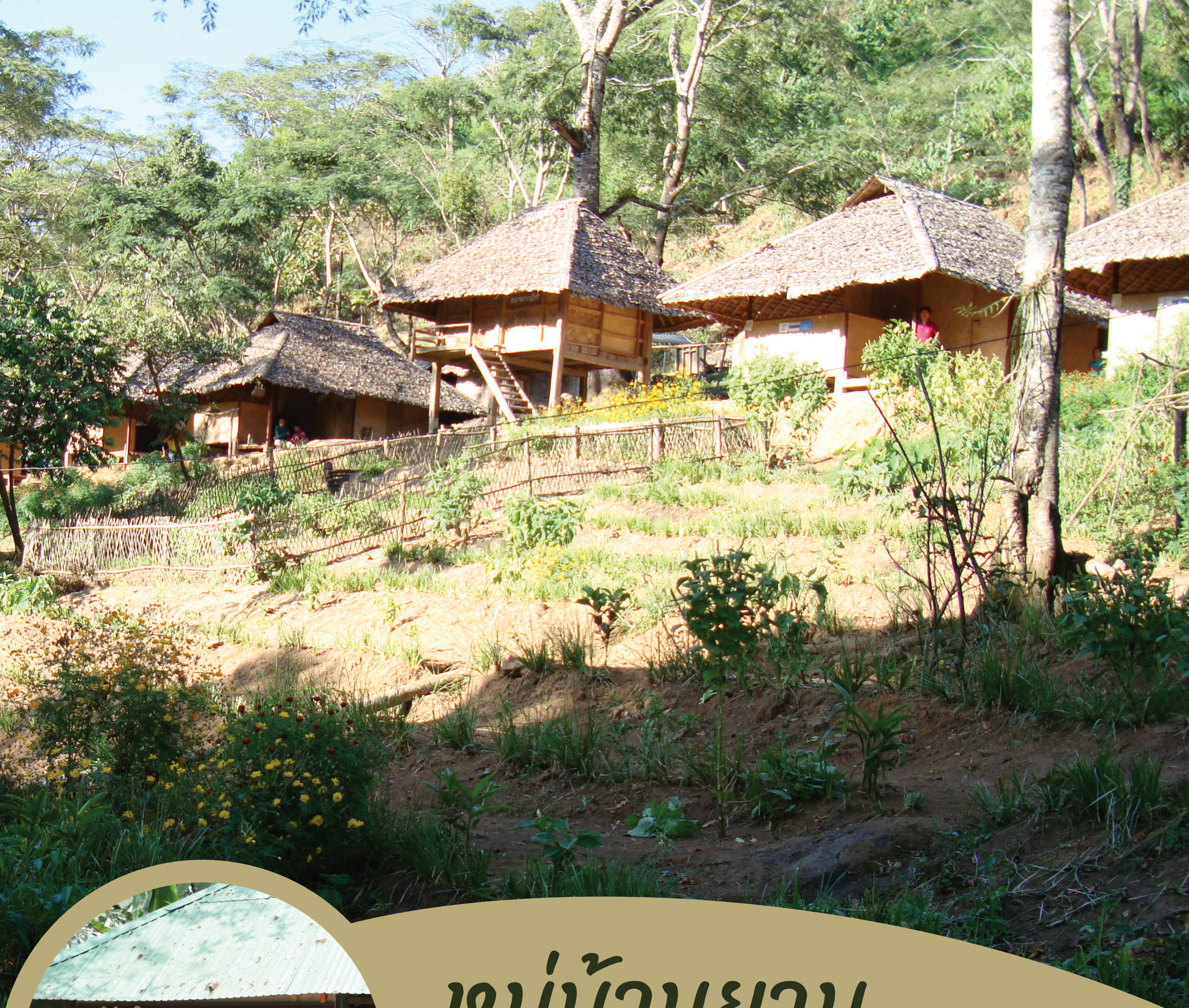

หมู่บ้านยาม ชายแดน

...ยามเฝ้าระวังตามแนวชายแดน

เรียบเรียงโดย : **นางสาวสใบทิพย์ ศรีทองสุข**

กองประสานงานโครงการพื้นที่ ๓ สำนักงาน กปร.

บริเวณแนวชายแดนไทย-เมียนมาร์ พื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดตาก มีสภาพเป็นป่ารกทึบ ภูเขาสูงสลับซับซ้อน ห่างไกลและกันดาร การแบ่งเส้นเขตแดนในหลายพื้นที่ไม่มีความชัดเจน ระยะทางประมาณ ๑,๐๒๐ กิโลเมตร เป็นสันเขา ๕๔๘ กิโลเมตร เป็นลำน้ำ ๔๗๒ กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัยและทำกินของกลุ่มชาติพันธุ์เผ่าต่าง ๆ รวมถึงเป็นแหล่งพักพิงของกองกำลังชนกลุ่มน้อย ในบางครั้งก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ เกิดปัญหาการรุกล้ำอธิปไตยของชาติ รวมทั้งปัญหาชนกลุ่มน้อย ใช้เป็นที่พักพิงหลบซ่อน และสะสมกำลังเพื่อต่อต้านรัฐบาลเมียนมาร์ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงตระหนักต่อปัญหานี้ เมื่อครั้งเสด็จแปรพระราชฐานประทับแรม ณ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างประทับได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมราษฎรในท้องถิ่นต่าง ๆ พื้นที่ภาคเหนือ ทรงมีกระแสพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า *"พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นห่วงความมั่นคงตามแนวชายแดน ทรงเป็นห่วงว่าราษฎรชาวเขาที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ฝ่ายตรงข้ามที่เขาไม่หวังดีต่อประเทศเขาจะใกล้ชิดคนเหล่านี้มากกว่าเรา ถ้าเราไม่ใกล้ชิดเขาก็จะมายุยงส่งเสริมให้เป็นอื่น เราก็จะลำบาก จะต้องรักษาคนเหล่านี้ไว้ จะต้องรักษาประเทศชาติไว้ รักษาคน รักษาประเทศ ทหารก็ดี ตำรวจชายแดนก็ดี หรือกรมป่าไม้ก็ดี ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ตลอดเวลา ถ้าราษฎรที่เขาอยู่ตลอด เขามีความสำนึกเป็นไทย เขารักประเทศไทย เขาหวงแหนแผ่นดิน เขาก็จะเป็นยามที่ดี"*

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๒ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมราษฎรที่บ้านรวมไทยพัฒนาที่ ๑ ตำบลรวมไทยพัฒนา อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ในการนี้ได้มีพระราชดำริกับ พลตรีชัยยุทธ เทพยสุวรรณ ผู้บัญชาการกองพลพัฒนาที่ ๓ *"ให้พิจารณานำราษฎรชาวไทยภูเขาที่สมัครใจไปเป็นยามตามชายแดนตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อประโยชน์ด้านความมั่นคงของประเทศ"*

ในปีเดียวกัน เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๒ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานแนวทางเพิ่มเติมกับกองทัพบก ดังนี้

๑. ให้หมู่บ้านยามชายแดนเป็นหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นใหม่บนภูเขาเพราะชาวเขามีความคุ้นเคยกับการอยู่บนภูเขามากกว่าพื้นราบ และเป็นพื้นที่ที่มีความปลอดภัยพอสมควร

๒. พื้นที่จัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดนเป็นพื้นที่ที่สามารถทำการเกษตรได้ ดังเช่นดอยอ่างขาง มีแหล่งน้ำ มีพื้นที่เพียงพอสำหรับหมู่บ้านประมาณ ๔๐ - ๕๐ ครอบครัว

๓. ให้ทหารช่วยฝึกอบรมระบบป้องกันภัยและฝึกการรายงานข่าว เพื่อให้ราษฎรช่วยเป็นหูเป็นตาให้กับทางราชการ

๔. ให้มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพสนับสนุนอาชีพ และทหารช่วยในการจัดตั้งหมู่บ้าน

ตามแนวพระราชดำริดังกล่าว คณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาราษฎรชาวไทยภูเขาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เห็นชอบให้ดำเนินการใน ๒ พื้นที่นำร่อง คือบ้านมะโอโคะ จังหวัดตาก และบ้านปางคอง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จัดตั้งเป็น โครงการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านมะโอโคะ ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก และโครงการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านปางคอง ตำบลนาปู่ป้อม อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จากนั้นเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๕ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้มีพระราชดำริกับ พลเอกนิพนธ์ ภารัญนิตย์ ผู้อำนวยการโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ณ เรือนประทับแรมปางตอง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ความว่า *"ให้พิจารณาหาแนวทางในการดำเนินงานจัดตั้งหมู่บ้านในรูปแบบบ้านยามชายแดนด้านทิศตะวันตกของตัวเมืองแม่ฮ่องสอน เพื่อพัฒนาราษฎรในพื้นที่ให้เข้มแข็งมีส่วนร่วมรักษาอธิปไตยของชาติอย่างมีระบบตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว"*

เพื่อเป็นการสนองพระราชดำริ กองทัพภาคที่ ๓ จึงได้คัดเลือกพื้นที่สำหรับจัดตั้งหมู่บ้าน โดยได้พิจารณาพื้นที่ว่างบริเวณแนวชายแดนด้านทิศตะวันตกของ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งแต่เดิมพื้นที่บริเวณนี้เคยเป็นที่ตั้งของบ้านแม่ส่วยอูและบ้านขุนห้วยเดื่อ เนื่องจากความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนประกอบกับมีการสู้รบกันระหว่าง กองกำลังกลุ่มคะยากับทหารพม่า และมีการรุกล้ำอธิปไตยของประเทศไทยบ่อยครั้ง เป็นเหตุให้ราษฎรกลุ่มบ้านดังกล่าวละทิ้งถิ่นฐานอพยพบ้านเรือน ปล่อยให้พื้นที่แห่งนี้เป็นช่องว่างล่อแหลมต่อการเข้ามาของภัยคุกคามต่าง ๆ จึงเกิด **โครงการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านแม่ส่วยอู ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน** ในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อ ๔ มีนาคม ๒๕๔๙ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรบ้านเมืองแพม ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในการเสด็จฯ ครั้งนี้ ได้มีพระราชดำริกับพลเอกนิพนธ์ ภารัญนิตย์ ผู้อำนวยการโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ จังหวัดแม่ฮ่องสอน *"ให้หมู่บ้านปางคาม ตำบลปางมะผ้า อำเภอปางมะผ้า และหมู่บ้านปายสองแง่ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นหมู่บ้านโครงการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรและเพื่อประโยชน์ด้านความมั่นคงของประเทศชาติต่อไป"*

กองทัพภาคที่ ๓ จึงได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลพื้นที่เพื่อตั้งหมู่บ้านตามโครงการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดนบริเวณพื้นที่ว่าง ซึ่งสามารถควบคุมช่องทางบ้านปางคาม อำเภอปางมะผ้า และช่องทางบ้านปายสองแง่ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เกิดเป็นโครงการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริขึ้นอีก ๒ หมู่บ้าน คือ **โครงการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านอาโจ้ ตำบลนาปู่ป้อม อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน โครงการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านดอยผักกูด ตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน** เพื่อสนองพระราชดำริ

โครงการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดำเนินการ ๕ หมู่บ้าน ในพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดแม่ฮ่องสอน ดังนี้

๑. โครงการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านมะโอโคะ ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่กลองและป่าอุ้มผาง สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง เฉลี่ย ๖๕๐ เมตร มีแหล่งน้ำธรรมชาติสำคัญได้แก่ ห้วยแม่จอผาโด้ และห้วยแม่จัน มีพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัย รวม ๘๗๓ ไร่ ราษฎรเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง มีจำนวน ๔๗ ครอบครัว ประชากร ๒๓๓ คน ได้รับสัญชาติไทย ๑๖๘ คน ผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน ๖๕ คน

๒. โครงการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านปางคอง ตำบลนาปู่ป้อม อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน สภาพพื้นที่เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อนและที่ราบระหว่างหุบเขาสองฝั่งลำห้วย อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติถ้ำปลา-ผาเสื่อ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ย ๑,๓๐๐ เมตร มีแหล่งน้ำธรรมชาติสำคัญ ได้แก่ ห้วยปางอุ๋ง พื้นที่โครงการประมาณ ๒,๐๐๐ ไร่ เป็นพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยรวม ๒๕๘ ไร่ ราษฎรเป็นชนเผ่าไทยใหญ่และเผ่ามูเซอ มีจำนวน ๓๔ ครอบครัว ๑๖๕ คน ในจำนวนนี้ได้รับสัญชาติไทย ๑๒๕ คน สถานะบุคคลพื้นที่สูง ๒๖ คน ผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน ๑๔ คน

๓. โครงการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านแม่ส่วยอู เป็นหมู่บ้านบริวารของหมู่บ้านห้วยเสือเฒ่า ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน สภาพพื้นที่เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อนและที่ราบระหว่างหุบเขาสองฝั่งลำห้วย อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ปายฝั่งขวาตอนล่าง มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง เฉลี่ย ๖๘๐ เมตร มีแหล่งน้ำธรรมชาติสำคัญ ได้แก่ ห้วยจอง มีพื้นที่รวม ๑,๘๕๗ ไร่ เป็นพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยรวม ๓๑๕ ไร่ ราษฎรเป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง (คะยา) มีจำนวน ๒๘ ครอบครัว ๑๑๕ คน ได้รับสัญชาติไทย ๑๐๕ คน บุคคลพื้นที่สูง ๑ คน ผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน ๙ คน

๔. โครงการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านอาโจ้ เป็นหมู่บ้านบริวารของ หมู่บ้านปางบอน ตำบลนาปู่ป้อม อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ปายฝั่งขวา มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง เฉลี่ย ๑,๐๐๐ เมตร มีแหล่งน้ำธรรมชาติสำคัญ ได้แก่ ห้วยสาขาแม่น้ำละนาและแม่น้ำโป่งแสนปิด ราษฎรเป็นชนเผ่ามูเซอแดง (ล่าหู่) มีจำนวน ๒๗ ครอบครัว ๙๖ คน ได้รับสัญชาติไทย ๙๑ คน สถานะบุคคลพื้นที่สูง ๑ คน ไม่มีสถานะทางทะเบียน ๔ คน

๕. โครงการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านดอยผักกูด เป็นหมู่บ้านบริวารของหมู่บ้านผีลู ตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน สภาพพื้นที่เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อนมีที่ราบระหว่างหุบเขาสองฝั่งลำห้วย อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติห้วยน้ำดัง มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง เฉลี่ย ๑,๔๐๐ เมตร เป็นแหล่งต้นน้ำ มีน้ำไหลตลอดทั้งปี ราษฎรเป็นชนเผ่ามูเซอแดง (ล่าหู่) มีจำนวน ๑๓ ครอบครัว ๔๗ คน ได้รับสัญชาติไทย ๓๗ คน ผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน ๑๐ คน

การดำเนินงานในระยะแรก ได้จัดตั้งหมู่บ้าน ก่อสร้างที่อยู่อาศัยให้แก่ราษฎรที่สมัครใจเข้าร่วมไปตั้งถิ่นฐานในพื้นที่โครงการ จำนวน ๓๐ หลัง โดยจัดสรรพื้นที่ครอบครัวละประมาณ ๑ ไร่ สำหรับปลูกผักสวนครัวเพื่อบริโภคในครัวเรือน มีพื้นที่ส่วนกลางเป็นลักษณะแปลงรวมสำหรับปลูกข้าวและพืชไร่ชนิดต่าง ๆ เพื่อนำผลผลิตมาบริโภค ส่งเสริมราษฎรมีการประกอบอาชีพในลักษณะเศรษฐกิจชุมชน เพื่อให้ตนเองมีศักยภาพเพียงพอต่อการบริโภคตลอดปี พื้นที่โดยรอบบ้านส่งเสริมให้ราษฎรปลูกพืชยืนต้น พืชสมุนไพรเพื่อเป็นอาหารและยา ในลักษณะธนาคารอาหารชุมชน และได้ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ในครอบครัวเพื่อเป็นอาหารโปรตีนโดยไม่พึ่งพาตลาด เลี้ยงสุกร ไก่ และปลาดุกไว้เป็นอาหารในครัวเรือนให้ความรู้ในการใช้ปุ๋ยจุลินทรีย์ชีวภาพเพื่อลดการใช้สารเคมี ตลอดจนส่งเสริมการเลี้ยงโคและกระบือเพื่อใช้เป็นแรงงานด้านการเกษตร

รูปแบบหมู่บ้านยามชายแดน จัดเรือนลักษณะสันโดษ สมถะ เรียบง่าย กระจายอยู่ตามพื้นที่ป่าธรรมชาติ ตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมของชนเผ่า จากนั้นได้ทำการคัดเลือกราษฎรอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ โดยได้มีการวางแผนร่วมกับหน่วยกำลังรบเพื่อวางกลุ่มบ้านให้เกื้อกูลต่อการปฏิบัติการทางทหาร สามารถสังเกตการณ์ตามช่องทางแทรกซึมของข้าศึก มีการติดตั้งโทรศัพท์สาธารณะทางไกลชนบทผ่านดาวเทียม รวมถึงการติดตั้งระบบแจ้งเตือนภัยและหอกระจายข่าวภายในหมู่บ้าน เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารและแจ้งเตือนภัย มีการฝึกอบรมราษฎรในการรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน การรายงานข่าวสาร เป็นหูเป็นตาให้กับทางราชการ ทำหน้าที่เป็นยามชายแดน นอกจากนั้นยังสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน โดยให้ราษฎรทำประชาคมร่วมกันเพื่อมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา รวมถึงปลูกจิตสำนึกในความเป็นไทยโดยรณรงค์การใช้ภาษาไทย ทั้งการพูด การอ่านและการเขียน

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในหมู่บ้าน ได้ดำเนินการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมเพื่ออำนวยความสะดวกในการสัญจร ระบบประปาภูเขา ก่อสร้างฝายต้นน้ำเพื่อการเกษตร การอุปโภคและบริโภค เสริมด้วยฝายชะลอความชุ่มชื้นเพื่อสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับพื้นที่ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ให้ราษฎรยึดถือดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงการอนุรักษ์ดินและน้ำ การส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก ตลอดจนการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างถูกวิธี นำไปสู่การอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับป่าอย่างยั่งยืน

การพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้จัดตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนหรือกระต๊อบยาเพื่อบริการด้านการแพทย์ในเบื้องต้น ด้านการศึกษา ได้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวง จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการประถมศึกษาและการศึกษาผู้ใหญ่ จัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ประจำหมู่บ้าน และจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษาต่อไป มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพเข้ามาสนับสนุนอาชีพและสร้างอาชีพเสริม เกิดการรวมกลุ่มอาชีพ ซึ่งกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านมะโอโคะ ได้รวมตัวกันทอผ้าพื้นเมืองชาวกะเหรี่ยง เป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ที่เลื่องชื่อของจังหวัดตาก

ทุกวันนี้ เด็ก ผู้หญิง ชายฉกรรจ์ หรือคนชรา บนเทือกเขาสูงตอนเหนือของประเทศไทย ต่างทำหน้าที่สำคัญในการปกป้องประเทศ เป็นยามตามแนวชายแดน หมู่บ้านยามชายแดนจึงถือเป็นหัวใจสำคัญในงานรักษาความปลอดภัยของประเทศ เป็นกำลังสำคัญของงานด้านความมั่นคงของหน่วยราชการ แม้คนกลุ่มนี้ส่วนหนึ่งจะยังประสบปัญหาการไร้สัญชาติ แต่กระนั้นพวกเขายังคงปฏิบัติหน้าที่นี้ด้วยความภาคภูมิใจที่ได้ทำหน้าที่ตอบแทนคุณแผ่นดินไทย สนองตอบพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถอย่างไม่เคยย่อท้อ

นายอุ่นเรือน เกิดสุข

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ด้านเกษตรผสมผสาน
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เมื่อดินบนเนื้อที่ ๑๐ ไร่ ถูกเติมเต็มด้วยกิจกรรมการเกษตรต่าง ๆ ผสมผสานกัน โดยยึดหลักความสอดคล้องที่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และสภาพภูมิสังคมของท้องถิ่น ใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่า สู่ประโยชน์สูงสุด จึงเกิด **“หลายหลากเรื่องราวในพื้นที่ ถ่ายทอดผ่านกิจกรรมการเกษตร ที่หลากหลาย”** ผลผลิตจากกิจกรรมที่ดำเนินการ เกิดเป็นแหล่งอาหารให้กับครอบครัวได้รับประทานตลอดปี และสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง เติมเต็มซึ่งกันและกันสร้างเสริมภูมิคุ้มกันให้ครอบครัวได้เป็นอย่างดี

นี่คือเรื่องราวของอุ่นเรือน เกิดสุข เกษตรกรวัย ๕๗ ปี หนึ่งในบุคคลผู้ซึ่งน้อมนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริมาเป็นแนวทางในการพัฒนาอาชีพ และสิ่งที่สำคัญไปกว่านั้น คือ การได้น้อมนำหลักการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นเสมือนแสงเทียนส่องนำทางชีวิตให้กับครอบครัว จนประสบความสำเร็จมาถึงทุกวันนี้

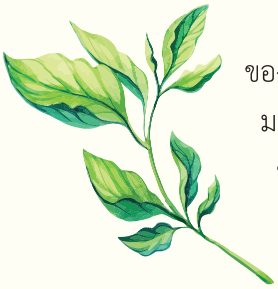

"สี่มือสองแรง เปลี่ยนแปลงไร่เมี่ยง เป็นเกษตรพอเพียง ตามปรัชญาของพ่อ" นี่คือแนวคิดสู่หลักปฏิบัติที่ตนเองและครอบครัวได้ใช้ดำเนินชีวิต อุ่นเรือน เกิดสุข เล่าว่าตนและภรรยา นางดรุณี เกิดสุข มีลูกสาว จำนวน ๒ คน มีภูมิลำเนาอยู่บ้านปางน้ำฤ ซึ่งเป็นหมู่บ้านหนึ่งในสองของกลุ่มบ้านปางอั้น หมู่ที่ ๑ ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เดินทางตามถนนสายเชียงใหม่-แม่สรวย (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๑๘) บริเวณกิโลเมตรที่ ๕๐ จากตัวเมืองเชียงใหม่ เข้าไปในหมู่บ้าน อีก ๑ กิโลเมตร เป็นหมู่บ้านที่มีสภาพพื้นที่เป็นภูเขาสูง มีพื้นที่ป่าเป็นส่วนใหญ่มีบ้านเรือนผู้คนกระจายอยู่ในพื้นที่ อาชีพเดิมก่อนจะทำเกษตรผสมผสานได้ประกอบอาชีพทำไร่เมี่ยง ร่วมกับทำสวนกาแฟ ซึ่งเป็นอาชีพที่ยึดถือปฏิบัติมาตามบรรพบุรุษ ซึ่งเมี่ยง หรือชาเมี่ยงเป็นพืชสายพันธุ์เดียวกับต้นชา ลักษณะเป็นไม้พุ่ม มักขึ้นตามที่สูงในเขตร้อน โดยเฉพาะตอนเหนือของประเทศไทยไปถึงเขตประเทศจีน ทางภาคเหนือใช้ใบอ่อนนำมาประกอบอาหาร เช่น ยำใบเมี่ยง นำมาเป็นผักเคียงรับประทานคู่กับอาหารภาคเหนือ เช่น ลาบ แกงหน่อไม้ ใบอ่อนและยอดอ่อนนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชา และใบอ่อนของเมี่ยงสดนำมามัดเป็นกำนึ่งแล้วหมักไว้จนใบชาเปลี่ยนสภาพเป็นสีเหลือง ลักษณะยุ่ยแล้วจึงนำมาบริโภค รับประทานเป็นของว่างหลังอาหาร มีรสชาติเปรี้ยวและฝาด เมื่อต้นเล็ก ๆ จะโตช้า แต่เมื่อเวลาผ่านไปมากกว่าหนึ่งปีอัตราการเจริญเติบโตจะเป็นปกติ สามารถเก็บใช้ประโยชน์ได้เมื่อมีอายุสี่ปี การเก็บเมี่ยง จะเก็บประมาณปีละ ๔ ครั้ง ครั้งแรก ในช่วงกลางเดือนพฤษภาคม อีกสามรุ่นต่อมาเว้นระยะการเก็บ ๑ - ๒ เดือน เป็นช่วงเดือนกรกฎาคม กันยายน และตุลาคม การทำไร่เมี่ยงของชาวบ้านเป็นตัวอย่างที่ดีอย่างหนึ่งกับสังคมชุมชนที่อยู่ร่วมกับป่า โดยการปลูกเมี่ยงตามวิธีของชาวบ้าน คือการลงกล้าไม้ หรือเมล็ดแทรกระหว่างต้นไม้ป่าที่มีอยู่เดิม และจะไม่ใช้วิธีตัดไม้ถางป่า เพื่อเพิ่มพื้นที่ปลูก แต่กระนั้นแม้วิถีดั้งเดิมที่บรรพบุรุษได้ทำมา ยังไม่สามารถสร้างรายได้ ให้เพียงพอกับค่าครองชีพที่นับวันยิ่งสูงขึ้น ประกอบกับรายได้หลักของครอบครัวที่มาจากการจำหน่ายผลผลิตจะได้เฉพาะช่วงเวลาที่พืชให้ผลผลิตเท่านั้น ส่วนเวลาที่เหลือในรอบปีตนเองต้องไปประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปตามที่ได้รับการว่าจ้าง ซึ่งรายได้ที่ได้รับยังไม่มีความแน่นอน ทำให้รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายในครอบครัว มีปัญหาหนี้สินเพิ่มมากขึ้น แต่ก็ยังไม่ละความพยายามหันมาทำการเกษตรเชิงเดี่ยว ได้แก่ ปลูกขิงและข้าวโพด แต่ประสบปัญหาการใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงในปริมาณสูงเสียต้นทุนดำเนินการมาก ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน

จนกระทั่งศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยการนำของ ดร.พิศิษฐ์ วรอุไร ได้เข้ามาส่งเสริมอาชีพการเกษตร และนำราษฎรไปศึกษาดูงานที่ศูนย์ศึกษาฯ ราษฎรมีความสนใจในกิจกรรมการเกษตรหลายด้าน มีความตั้งใจนำมาปรับใช้ในพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการฝึกอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้และรับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากศูนย์ศึกษาฯ แต่ทว่าราษฎรไม่สามารถดำเนินกิจกรรมการเกษตรต่าง ๆ ที่มีความสนใจได้ เนื่องจากน้ำใช้ในพื้นที่มีไม่เพียงพอ ราษฎรจึงขอรับการสนับสนุนจากศูนย์ศึกษาฯ ในการแก้ปัญหา จัดหาแหล่งน้ำสำหรับอุปโภคบริโภค และเพียงพอเพื่อทำการเกษตรให้หลากหลาย สร้างเป็นกิจกรรมเกษตรผสมผสาน ศูนย์ศึกษาฯ จึงเข้ามาสำรวจพื้นที่และสนับสนุนสร้างฝายบ้านปางน้ำฤขึ้น ซึ่งเป็นฝายถาวรแบบฝายเก็บกักน้ำ (ฝายคอนกรีตเสริมเหล็ก) พร้อมวางระบบท่อส่งน้ำฝั่งซ้ายให้กับหมู่บ้าน สร้างประโยชน์มหาศาลให้กับพื้นที่การเกษตร จำนวน ๒๐๐ ไร่ และครัวเรือนราษฎรบ้านปางน้ำฤ ทำให้ราษฎรในหมู่บ้านมีน้ำสำหรับใช้ในการอุปโภคบริโภค และน้ำใช้สำหรับที่จะทำการเกษตรต่าง ๆ

เมื่อมีทรัพยากรต้นทุนในพื้นที่ สภาพน้ำท่าอุดมสมบูรณ์เพียงพอสำหรับการใช้อุปโภค บริโภค และการทำการเกษตร รวมถึงสภาพภูมิอากาศที่ไม่ร้อนจนเกินไป มีความเย็นอย่างต่อเนื่อง ตนจึงได้เริ่มขับเคลื่อนกิจกรรมเกษตรผสมผสานที่เลือกไว้อย่างเต็มที่ ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไร่เมี่ยง โดยการเพิ่มเติมกิจกรรมต่าง ๆ ลงบนพื้นที่ดินของตนให้มีความหลากหลายของกิจกรรม สามารถใช้ประโยชน์ของพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างเกื้อกูลกันโดยไม่ละทิ้งไร่เมี่ยงและสวนกาแฟที่ทำอยู่เดิม กิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ประกอบด้วย การปลูกไม้ผล ชนิดและสายพันธุ์ไม้ผลที่ปลูกจะมุ่งเน้นพันธุ์พืชที่สามารถเจริญเติบโตได้ดีในสภาพพื้นที่ ทนทานต่อโรคและแมลงรบกวน สามารถจำหน่ายสร้างรายได้ให้ครอบครัวได้ ได้แก่ ส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่ ขาวทองดี และท่าข่อย เงาะโรงเรียน มะไฟ ทุเรียน กระท้อน มะขามป้อม ซึ่งเป็นผลไม้พื้นบ้านที่จำหน่ายได้ราคาดีไม่ต้องดูแลมาก ปลูกพืชผักสวนครัว ที่ใช้บริโภคและประกอบอาหารเป็นประจำ ผักพื้นบ้านในท้องถิ่น เช่น ลิงลาว ผักกูด ที่เป็นที่นิยมของคนในชุมชน และเหมาะสมกับสภาพลักษณะภูมิประเทศในพื้นที่ป่า นอกจากนี้ในพื้นที่ยังขุดสระน้ำไว้สำหรับกักเก็บน้ำ และเลี้ยงปลาต่าง ๆ ไว้เป็นแหล่งอาหาร และกิจกรรมที่สำคัญที่สร้างรายได้หลักให้ครอบครัวข้อได้เปรียบของสภาพพื้นที่ บนพื้นที่สูง ซึ่งมีสภาพอากาศค่อนข้างเย็นตลอดปี กิจกรรมการเพาะเห็ดเศรษฐกิจจึงเป็นทางเลือกที่ดีของครอบครัวและเลือกที่จะเพาะเห็ดในถุงพลาสติก โดยเฉพาะ เห็ดหอมที่ชอบอากาศเย็น สามารถเพาะเลี้ยง และมีผลผลิตจำหน่ายได้ตลอดปีเป็นข้อได้เปรียบหากเปรียบเทียบกับเกษตรกรพื้นราบที่สามารถเพาะได้ในเฉพาะช่วงฤดูหนาวเท่านั้น โดยวางแผนการผลิตเห็ดหอมเป็นรุ่น ๆ คำนึงถึงสถานการณ์ของตลาด เทศกาลสำคัญต่าง ๆ และคำนึงถึงมาตรฐานของผลผลิตที่ดี จึงเป็นที่นิยมของพ่อค้าแม่ค้า และผู้บริโภค ผู้สนใจเข้าไปเยี่ยมชมกิจกรรมในพื้นที่สามารถเลือกซื้อผลผลิตที่สดใหม่ นอกจากเห็ดหอมแล้วได้เพาะเห็ดชนิดต่าง ๆ เข้ามาเสริมรายได้ เช่น เห็ดนางฟ้า เห็ดลมป่า และเห็ดหลินจือ รายได้จากกิจกรรมภาคการเกษตรในปี ๒๕๕๘ สามารถแบ่งได้ดังนี้

๑) เพาะเห็ดเศรษฐกิจ			
- เห็ดหอม	จำนวน	๔๑๒,๐๐๐	บาท
- เห็ดหลินจือ	จำนวน	๙๐,๐๐๐	บาท
- เห็ดลมป่า	จำนวน	๑๐,๐๐๐	บาท
- เห็ดนางฟ้า	จำนวน	๓๐,๐๐๐	บาท
๒) ปลูกไม้ผล	จำนวน	๕๐,๐๐๐	บาท
๓) ปลูกพืชผักสวนครัวและผักพื้นบ้าน	จำนวน	๒๐,๐๐๐	บาท
๔) ไร่เมี่ยง	จำนวน	๑๒,๕๐๐	บาท
๕) สวนกาแฟ	จำนวน	๑๕,๐๐๐	บาท
รวมรายได้ภาคการเกษตร	**จำนวน**	**๖๓๙,๕๐๐**	**บาท**
รวมรายจ่ายภาคการเกษตร	**จำนวน**	**๑๘๐,๐๐๐**	**บาท**
กำไรสุทธิที่ได้รับ	**จำนวน**	**๔๕๙,๕๐๐**	**บาท**

การดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของตนเองและครอบครัวทุกวันนี้ ได้น้อมนำมาพิจารณาถึงความเหมาะสมกับวิถีชีวิตให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและเกิดประโยชน์สูงสุด สรุปได้ดังนี้

๑) ความพอประมาณ ได้มีการประเมินความพร้อมของตนเองและคนในครอบครัว ความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ทั้งกำลังทุนทรัพย์ กำลังแรงงาน กำลังความรู้และความสามารถ โดยกิจกรรมเกษตรผสมผสานที่ดำเนินการอยู่ ประกอบด้วยหลากหลายกิจกรรม การดูแลเอาใจใส่และระยะเวลาของการให้ผลผลิตต่างกัน การวางแผนระบบการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างรายได้ให้ครอบครัวอย่างต่อเนื่อง

๒) ความมีเหตุผล ทำกิจกรรมใด ๆ ต้องยึดความสุขการยอมรับของสมาชิกในครอบครัวเป็นหลัก คำนึงถึงผลที่จะได้รับ ไม่สร้างความเดือดร้อนให้คนรอบข้างและชุมชน โดยการทำกิจกรรมที่เกิดจากความรัก ความพอใจ จะช่วยส่งผลให้งานนั้นบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทุกวันนี้ตนและครอบครัวมีความสุขจากการทำงาน สุขจากความพอเพียง สุขจากการได้เป็นส่วนหนึ่งที่ได้ช่วยเหลือ ถ่ายทอดองค์ความรู้ แบ่งปันประสบการณ์ ให้หลาย ๆ คนได้นำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

๓) การสร้างภูมิคุ้มกัน เมื่อเปรียบเทียบการทำไร่เมี่ยงและกาแฟอย่างเดียว ไม่สามารถให้ผลผลิตตลอดปี ทำให้รายได้ที่ได้รับไม่ต่อเนื่องไม่เพียงพอกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น เมื่อปรับเปลี่ยนมาทำเกษตรผสมผสานทำให้มีหลากหลายกิจกรรม มีการวางแผนการผลิตที่ดี ทุกวันนี้สามารถสร้างแหล่งอาหารในครัวเรือน และสร้างรายได้ให้ครอบครัวอย่างต่อเนื่อง จนสามารถมีเงินเก็บออม พึ่งตนเองได้และเป็นที่พึ่งให้เพื่อนบ้าน

ความสุขที่เกิดขึ้นกับตนเอง ครอบครัว และคนรอบข้างทุกวันนี้ คือความสุขบนความพอเพียง สุขที่ได้เดินตามรอยพระราชดำริ ความสุขที่ไม่เป็นหนี้ใคร และสามารถส่งลูกเรียนในระดับอุดมศึกษาได้ โดยลูกสาวทั้งสองคนกำลังศึกษาระดับปริญญาโท คณะเกษตรศาสตร์ และปริญญาตรี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามลำดับ สิ่งสำคัญที่สุด คือ ได้มีเวลาอยู่กับครอบครัวทุกวัน และตนเองตระหนักอยู่เสมอว่าคนเราจะอยู่คนเดียวเพียงลำพังไม่ได้ ต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและการทำงานอย่างมีส่วนร่วมถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะช่วยเสริมสร้างความรัก ความเอื้ออาทร ความสามัคคี ความสำเร็จในชุมชนให้เกิดขึ้น เมื่อมีโอกาสตนและครอบครัวจะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลืองานต่าง ๆ ของชุมชนอย่างเต็มที่และเต็มใจ

“ความสุขที่เกิดขึ้น
ทุกวันนี้ คือ ความสุข
บนความพอเพียง”

สิ่งที่ภาคภูมิใจเป็นที่สุดในชีวิต คือ การมีพ่อที่ประเสริฐในชีวิตถึงสองคน โดยพ่อคนแรก คือ พ่อผู้ให้กำเนิดชีวิต ให้สมบัติและให้ที่ดิน ส่วนพ่อคนที่สอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นพ่อผู้ให้แนวความคิด นำมาปรับใช้จนมีวันนี้ขึ้นมา.....ซึ่งตนเองได้ตั้งปณิธานไว้ในการตอบแทนพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยจะตั้งมั่นในการทำความดี คิดดี พูดดีและทำดี ทำทุกอย่างเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดี โดยเฉพาะการน้อมนำองค์ความรู้และแนวพระราชดำริต่าง ๆ จากศูนย์ศึกษาฯ มาเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ การนำปรัชญาของเศรษฐกิจมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต โดยสามารถสร้างผลสำเร็จออกมาอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการสร้างแนวคิดและการแสดงตัวอย่างให้ผู้สนใจนำไปปฏิบัติ เริ่มจากเพื่อนบ้านสู่ชุมชนภายนอก ซึ่งตนเองและครอบครัวคิดว่าแม้จะเป็นกำลังเพียงน้อย แต่จะขอแบ่งเบาภาระของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และจะนำผลจากการปฏิบัติสะท้อนให้ทุกคนได้เห็นว่า สิ่งที่พระองค์ท่านพระราชทานทุก ๆ เรื่อง นั้นเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ และเกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม และจะเป็นส่วนสำคัญในการสร้างชุมชนให้น่าอยู่ ทำให้คนในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นตัวขับเคลื่อนการส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนรักแผ่นดินถิ่นกำเนิด รักสมบัติของบรรพบุรุษ ไม่เบียดเบียนพื้นที่ป่า ไม่ทำลายอาชีพเดิมของบรรพบุรุษ โดยการปรับเปลี่ยนและสร้างความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตร เพื่อให้เกิดรายได้ในแต่ละครอบครัว เกิดความรักความหวงแหน เกิดกำลังใจที่จะสู้ชีวิต จนสามารถพึ่งตนเองได้ และสิ่งสำคัญจะเป็นตัวขับเคลื่อนในการรวมกลุ่มในการสร้างอาชีพให้เกิดความเข้มแข็งบนความรัก ความเอื้ออาทรและความสามัคคีของสมาชิกในกลุ่มจนพัฒนาสู่ความยั่งยืนต่อไป

ปัจจุบัน อุ่นเรือน เกิดสุข ได้รับการคัดเลือกและยกระดับเป็นศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริด้านเกษตรผสมผสาน เป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาดูงาน สำหรับผู้สนใจทั่วไป นักเรียน นักศึกษา ประชาชนคนไทย และชาวต่างประเทศ ผู้สนใจเรียนรู้สามารถมาขอรับบริการในรูปแบบการศึกษาดูงาน การพักแรมเพื่อเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตแบบอยู่ร่วมกับป่าอย่างเกื้อกูล และการสร้างเครือข่ายด้านการขยายผล ถ่ายทอดองค์ความรู้ ประสบการณ์ และแนวคิด เกิดเป็นเกษตรกรเครือข่ายผู้เพาะเห็ดหอมในหมู่บ้านและชุมชนใกล้เคียง เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการผลิต การจำหน่าย และการตลาด

....

เรียบเรียงโดย : **นายทศพล เทพจันทร์**
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ผ้าไหมแพรวา
สืบสานพระราชดำริ

เรียบเรียงโดย : **นางสาวจุไรรัตน์ อินทร์โต**

กองประสานงานโครงการพื้นที่ ๒ สำนักงาน กปร.

แพรวา หรือ ผ้าไหมแพรวา

เป็นผ้าทอมืออันเป็นเอกลักษณ์ของชาวผู้ไทยหรือภูไท การทอผ้าแพรวามีมาพร้อมกับวัฒนธรรมของชาวภูไท ที่ยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ และการแต่งกาย

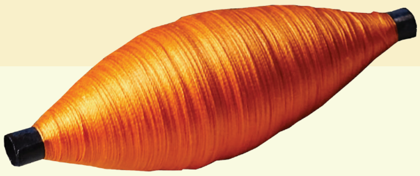

จุดกำเนิดของผ้าไหมแพรวา

ชาวภูไทเป็นกลุ่มชนที่อพยพมาจากประเทศจีนตอนใต้ ข้ามแม่น้ำโขงเข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่แถบเทือกเขาภูพาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยเป็นส่วนใหญ่ ผู้หญิงชาวภูไทจะถูกฝึกทอผ้าแพรวาตั้งแต่อายุ ๙ - ๑๕ ปี การทอผ้าไหมแพรวาต้องใช้ภูมิปัญญาในการทอด้วยการเก็บลายหรือเก็บขิดแบบจกเพื่อให้ได้ลวดลายที่โดดเด่น ซึ่งวิธีการทอจะถูกถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษและพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการเลือกใช้เส้นไหมน้อย หรือไหมยอดที่มีความเลื่อมมัน ด้วยเหตุนี้ผ้าไหมแพรวาจึงถือว่าเป็นของล้ำค่าและมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวผู้ไทย โดยแต่ละครัวเรือนจะมี ***ผ้าแซ่ว*** เป็นผ้ามรดกที่ทอลวดลายต่าง ๆ ของผ้าแพรวาเป็นลายแบบดั้งเดิมแต่โบราณที่ทอไว้บนผืนผ้า เพื่อใช้เป็นต้นแบบที่เป็นมรดกที่สืบต่อมาจากบรรพบุรุษของครอบครัว ซึ่งบนผ้าแซ่วผืนหนึ่ง ๆ อาจมีลวดลายมากถึงประมาณกว่าร้อยลาย โดยจะจัดวางลายใดตรงส่วนไหนหรือให้สีใดขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ทอ จนเกิดเป็นเอกลักษณ์ของผ้าแพรวาจากการวางองค์ประกอบของลวดลายต้นแบบและการให้สีสันของผู้ทอ

อัตลักษณ์ของผ้าไหมแพรวา

นอกจากการจัดวางลายใดตรงส่วนไหนหรือให้สีใดขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ทอจนเกิดเป็นเอกลักษณ์ของผ้าแพรวาแล้ว ผ้าแพรวายังมีลักษณะเฉพาะที่ทออยู่ในปัจจุบัน แบ่งเป็น ๓ ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ ผ้าแพรวาลายล่วง ผ้าแพรวาลายจก และผ้าแพรวาลายเกาะ

ผ้าแพรวาลายล่วง หมายถึง ผ้าแพรวาที่มีลวดลายเรียบง่าย มีสองสี สีหนึ่งเป็นสีพื้นส่วนอีกสีเป็นลวดลาย

ผ้าแพรวาลายจก หมายถึง ผ้าแพรวาลายล่วงที่มีการเพิ่มความพิเศษโดยการจกเพิ่มดอกเข้าไปในลายล่วงบนผืนผ้า เพื่อแต้มสีสันให้สวยงามยิ่งขึ้นแต่สีจะไม่หลากหลายสดใสเหมือนแพรวาลายเกาะ

ผ้าแพรวาลายเกาะ หมายถึง ผ้าแพรวาที่มีลวดลายและสีสันหลายสีเกาะเกี่ยวพันกันไป ลวดลายที่ใช้ทอแพรวาลายเกาะส่วนใหญ่เป็นลายดอกใหญ่ซึ่งเป็นลายหลักของการทอผ้าแพรวา อาจจะทอไม่ให้ซ้ำลายกันเลยในแต่ละแนวก็ได้

การผลิตผ้าไหมไทย จึงเป็นภูมิปัญญาไทยที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับคนไทยที่ต้องหวงแหนและอนุรักษ์ไว้ให้กับเยาวชนรุ่นต่อไป

ปฐมบทแห่งการสืบสานวัฒนธรรมผ้าไหมแพรวา

เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๒๐ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ เยี่ยม พสกนิกรชาวอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ และทอดพระเนตรเห็นชาวภูไทบ้านโพนแต่งกายแบบผู้ไทยเต็มยศ คือนุ่งผ้าถุงไหมมัดหมี่มีตีนซิ่น สวมเสื้อแขนกระบอกสีดำและคราม คอตั้ง ผ่าหน้าตลอด ติดแถบสีแดง ห่มสไบผ้าแพรวาสีแดงตามแบบสไบเฉียง หรือเรียกว่า *ผ้าเบี่ยง* ส่วนผู้ชายชาวภูไทก็นำผ้าแพรวาสีแดงมาคาดเป็นผ้าขาวม้า มารอรับเสด็จ ทรงสนพระราชหฤทัยมาก ได้มีพระราชดำริและทรงไต่ถามจากชาวบ้านได้ความว่า เป็นผ้าที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ และลูกหลานได้นำมาใช้สืบต่อกันมาแต่ไม่มีวางขาย หรือมีไม่กี่ครัวเรือนที่มีผ้าแพรวาใช้ เมื่อยามมีงานสำคัญที่ต้องนุ่งจะอาศัยหยิบยืมกันใช้เรื่อยมา ทั้งนี้ พระองค์ทรงเล็งเห็นว่าผ้าแพรวานั้นเป็นเสมือนเพชรในตม เป็นภูมิปัญญาไทยที่มีคุณค่า จึงทรงมีพระเมตตาธิคุณให้นำมาสืบทอดแก่ลูกหลาน และพัฒนากระบวนการผลิตเพื่อให้เกิดรายได้สู่ชุมชน โดยให้ราชเลขานุการในพระองค์นำเส้นไหมมามอบให้แก่ชาวบ้านเพื่อทอถวาย ได้พระราชทานเส้นไหมมาให้แก่ชาวบ้านโพนเพื่อทอผ้าไหมแพรวาและทรงรับการทอผ้าแพรวาไว้ในโครงการศิลปาชีพนับตั้งแต่นั้นมา

"ผ้านี้มาจากไหน"

ชาวบ้านกราบทูลว่า "ทำกันเอง"

สมเด็จฯ ตรัสต่อว่า **"อยากได้...**

สวย...มีไหม...

จะทำให้...ได้ไหม"

ชาวบ้านกราบทูลตอบด้วยความปลื้มปีติว่า

"ได้ค่ะ"

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ มีพระราชปฏิสันถารกับราษฎร
เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๒๐

ผ้าไหมแพรวา สืบสานพระราชปณิธาน

ปัจจุบัน กลุ่มทอผ้าไหมแพรวาบ้านโพนได้จัดตั้งเป็น **"สหกรณ์ทอผ้าไหมแพรวาบ้านโพน"** ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะรวบรวมผลิตภัณฑ์ผ้าไหมแพรวาของสมาชิกใน ๔ อำเภอ ได้แก่ อำเภอคำม่วง อำเภอสมเด็จ อำเภอสหัสขันธ์ และอำเภอสามชัย เพื่อจำหน่ายอย่างเป็นทางการ โดยมีศูนย์รวมอยู่ที่ศิลปาชีพบ้านโพน

สหกรณ์ทอผ้าไหมแพรวาบ้านโพน มีสมาชิกเริ่มก่อตั้งจำนวน ๗๐ คน และเพิ่มเป็น ๔๕๐ คน จนปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมดจำนวน ๘๒๕ คน สมาชิกส่วนใหญ่ในอดีตมีรายได้จากการทำเกษตร เช่น ข้าว และการทอผ้าไหมแพรวา มีรายได้ประมาณปีละ ๑๕,๐๐๐ บาทต่อครัวเรือน ปัจจุบันแต่ละครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายข้าว อ้อย มันสำปะหลัง พุทรา และการทอผ้าไหมแพรวา ทำให้มีรายได้ เพิ่มขึ้นปีละ ๖๕,๐๐๐ - ๑๕๐,๐๐๐ บาทต่อครัวเรือน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

แนะนำโครงการ

บทความโดย : **นางสาวมทิรา ภัคทิพวดี** กองประชาสัมพันธ์ สำนักงาน กปร.

สถาบันสิริกิติ์ สวนจิตรลดา

มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พิพิธภัณฑ์ศิลป์แผ่นดิน พระที่นั่งอนันตสมาคม

เนื่องในวาระมหามงคลยิ่งที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๗ รอบ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๙ กว่า ๗๐ ปี ในรัชสมัยที่ผ่านมาเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาพสกนิกรไทย โดยทั่วถ้วนถึงพระวิริยะอุตสาหะ และความอดทนที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจตลอดมาพระองค์ทรงช่วยเหลือราษฎรไทยให้พ้นจากความยากจน ยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะงานส่งเสริมศิลปาชีพ ยังผลให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในกาลต่อมา

ตลอดระยะเวลาเกือบ ๔๐ ปี โรงฝึกศิลปาชีพ สวนจิตรลดา ได้พัฒนาการดำเนินงานด้วยความก้าวหน้า ผลงานที่สร้างขึ้นล้วนเป็นประณีตศิลป์ชั้นสูง มีความวิจิตรงดงามยิ่ง ปัจจุบันโรงฝึกศิลปาชีพ สวนจิตรลดา ยกสถานะขึ้นเป็น *“สถาบันสิริกิติ์”* ตั้งแต่วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๓ เป็นต้นมา

สถาบันสิริกิติ์ สวนจิตรลดา มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ จึงได้คัดเลือกผลงานที่มีความงดงามทรงคุณค่าถือเป็นศิลปวัตถุของแผ่นดิน จัดแสดงให้ประชาชนได้เข้าชม ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เนื่องในโอกาสมหามงคลสมัยพิเศษต่าง ๆ นับเนื่องถึงปัจจุบัน จำนวน ๗ ครั้ง โดยใช้ชื่อว่างาน *“ศิลป์แผ่นดิน”*

ในปัจจุบัน ***"พิพิธภัณฑ์ศิลป์แผ่นดิน พระที่นั่งอนันตสมาคม"*** มีชิ้นงานสำคัญที่จัดแสดงขึ้นใหม่ อาทิเช่น

เรือนยอดบรมมังคลานุสรณีย์ หมายความว่า "เรือนยอดที่สร้างขึ้นเป็นที่ระลึกเฉลิมพระเกียรติในโอกาสอันเป็นมงคลยิ่งใหญ่" »

เรือนยอดบรมมังคลานุสรณีย์

ห้องปีกแมลงทับ

ห้องปีกแมลงทับ ฝาแต่งด้วยงานสานย่านลิเภาสอดปีกแมลงทับ เพดานห้อยโคมไฟระย้ารูปหงส์ และพญานาค แต่งด้วยปีกแมลงทับประดับประดาด้วยแก้วเจียระไน

เรือพระที่นั่งมงคลสุบรรณจำลอง

เรือพระที่นั่งมงคลสุบรรณจำลอง สร้างจำลองจากเรือพระที่นั่งมงคลสุบรรณ ซึ่งเป็นเรือพระที่นั่งกิ่ง ที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๓ ต่อมารัชกาลที่ ๔ โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เสริมรูปพระนารายณ์ประทับยืนบนหลังพญาสุบรรณเพื่อเพิ่มความสง่างาม »

วานเรศมวรอาสน์

วานเรศมวรอาสน์ คือ พระที่นั่งกงคร่ำทองมีลักษณะเป็นพระราชอาสน์ขนาดเล็ก ใช้ได้ทั้งเป็นพระราชบัลลังก์ และพระราชยานในบางโอกาส

ทั้งนี้ ยังมีผลงานชิ้นเอกที่สำคัญอีกมากมาย อาทิ บทร้อยกรองศิลป์แผ่นดินคร่ำทอง, เรือพระที่นั่งศรีประภัศรไชยจำลอง , ฉากปักไหมน้อยเรื่องอิเหนา , ฉากจำหลักไม้เรื่องสังข์ทอง และฉากถมทองเรื่องรามเกียรติ์ ให้ผู้เข้าชมได้เห็นถึงความงดงามถึงระดับ ***"ฝีมือช่างหลวง"*** หรือ ***"ช่างแห่งกรุงรัตนโกสินทร์"*** ล้วนทรงคุณค่ายิ่ง

พิพิธภัณฑ์ศิลป์แผ่นดิน พระที่นั่งอนันตสมาคม เปิดให้เข้าชมเป็นการถาวร มีรายละเอียดดังนี้

- เปิดให้เข้าชมทุกวันอังคาร – วันอาทิตย์
- เวลา ๑๐.๐๐ – ๑๖.๐๐ น.
  (เวลาจำหน่ายบัตร ๐๙.๔๕ – ๑๕.๓๐ น.)
- พิพิธภัณฑ์ฯ ปิดทำการทุกวันจันทร์ เทศกาลปีใหม่ เทศกาลสงกรานต์ และวันรัฐธรรมนูญ (๑๐ ธันวาคม)
- ราคาค่าบัตรเข้าชม
  - นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ คนละ ๑๕๐ บาท (บริการหูฟังคำบรรยายชิ้นงาน)
  - นักเรียน นักศึกษาและผู้ที่อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป (โปรดแสดงบัตรประจำตัว) คนละ ๗๕ บาท
  - เด็กสูงไม่เกิน ๑๒๐ เซนติเมตร เข้าชมฟรี
  - วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ (วันที่ ๑๒ สิงหาคม) และวันเด็ก เข้าชมฟรี

“เรือนยอดบรมมังคลานุสรณีย์” เข้าชมโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

- การแต่งกาย
  - สุภาพสตรี กรุณาใส่กระโปรงสุภาพคลุมเข่า หรือผ้าซิ่น งดสวมเสื้อไม่มีแขน
  - สุภาพบุรุษ กรุณาใส่กางเกงขายาว งดสวมเสื้อไม่มีแขน

ขอขอบคุณข้อมูลจาก
: สถาบันสิริกิติ์ สวนจิตรลดา
มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ
: www.artsofthekingdom.com
: ภาพประกอบจาก สำนักงาน กปร.

เศรษฐกิจพอเพียง

วิถีเรา...วิถีโลก

สู่ความยั่งยืน

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับนานาชาติ

เรียบเรียงโดย : **รศ.ดร.สุขสรรค์ กันตะบุตร**

รองคณบดีงานวิจัย วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล

แม้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทรงชี้แนะ ตักเตือนให้คนไทยใช้ชีวิตด้วยความรอบคอบ ไม่ฟุ้งเฟ้อ พออยู่พอกิน และพึ่งพาตนเองมาตลอดอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ทว่าแนวทางการใช้ชีวิตอย่างพออยู่พอกิน อย่างพอเพียงไม่ได้รับความสนใจมากนัก เพราะคนส่วนใหญ่ใช้เงินเกินตัว ขาดวินัยการใช้เงิน จนกระทั่งหลังจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงได้รับความสนใจมากขึ้น

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เพื่อเผยแพร่เป็นแนวปฏิบัติของประชาชนและผู้นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตและพัฒนาประเทศ โดยยึดทางสายกลางและความพอเพียงเป็นหลัก

นับเวลามากกว่าหนึ่งทศวรรษแล้ว ที่ภาคส่วนต่าง ๆ ของประเทศ ได้น้อมนำประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นตัวอย่างผลสำเร็จเผยแพร่ขยายผลแนวคิดและแนวปฏิบัติในสังคมไทย แต่หลายคนอาจมีคำถามในใจว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติมากน้อยแค่ไหนอย่างไร

เมื่อช่วงต้นเดือนมิถุนายนนี้ รัฐบาลไทยในฐานะประธาน G77 ได้เชิญผู้แทนระดับสูงจากกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา G77 มาประชุมร่วมกันที่กรุงเทพมหานคร โดยกระทรวงการต่างประเทศ (กต.) ได้เชิญนายมาชาเรีย คาเมา เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรแห่งประเทศเคนยาประจำสหประชาชาติ และประธานร่วมของคณะทำงานของสมัชชาสหประชาชาติว่าด้วยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (17 SDGs) และเป็นทูตพิเศษในเรื่องเอลนีโญและภูมิอากาศ เข้าร่วมประชุมด้วย ซึ่งนายมาชาเรีย คาเมา ได้ให้ความเห็นต่อปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่า เป็นแนวทางหนึ่งที่ประเทศต่าง ๆ สามารถนำไปใช้เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง ๑๗ เป้าหมาย (17 SDGs)

“

เศรษฐกิจพอเพียง นั้น นอกเหนือจากผลดีที่ได้ในเชิงเศรษฐกิจแล้ว ยังสามารถนำไปสู่ความยั่งยืนอย่างแท้จริง

”

นายมาชาเรีย คาเมา กล่าวว่า ตนได้เดินทางไปทั่วโลกในช่วง ๓ - ๔ ปี ที่ผ่านมา เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวทางการพัฒนา และพบว่าปัจจุบัน หากพูดถึงเรื่องของการนำ SDGs ไปปฏิบัติอย่างจริงจังเป็นรูปธรรมแล้ว จะนึกถึงประเทศไทยเป็น ๑ ใน ๕ ประเทศแรก ร่วมกับสวีเดน นอร์เวย์ เยอรมนี คอสตาริกา และสหรัฐอเมริกา ส่วนประเทศคิวบา สาธารณรัฐประชาชนจีน และสหราชอาณาจักร อยู่ในขั้นตอนการเริ่มดำเนินการเท่านั้น และกล่าวชื่นชมประเทศไทยว่า สามารถฟื้นตัวจากวิกฤตต้มยำกุ้งในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นเครื่องนำทาง ซึ่งประเทศอื่น ๆ สามารถเรียนรู้และนำไปปรับใช้ให้เหมาะกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศของตนได้ โดยอธิบายว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักสำคัญ ๕ ประการได้แก่ ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน มีความรู้และคุณธรรม ซึ่งสำหรับคนไทยแล้ว คำว่า “พอประมาณ” คือ การไม่ละโมบจนเกินไป จึงเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

สำหรับคำว่า “มีเหตุผล” หมายถึง การใช้เหตุผลที่ถูกต้องและหนักแน่น ก่อนที่จะตัดสินใจทำการใด ๆ โดยไม่ทำลงไปด้วยอารมณ์ “การมีภูมิคุ้มกัน” คือการมีความรอบคอบ ระมัดระวัง มีความสามารถในการปรับตัวและมีการบริหารจัดการความเสี่ยง เช่น เราสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็ก ๆ เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่แข็งแรงได้ด้วยการฉีดวัคซีน ในเรื่องเศรษฐกิจก็เช่นเดียวกัน เราสามารถป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้และทั้งนั้นเราต้องเป็น “คนดี” และมี “ความรู้” เป็นพื้นฐานด้วยเพื่อที่จะสามารถประมวลใช้ความ “พอประมาณ” “มีเหตุผล” และสามารถสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” ได้

“คน-ช้างป่า”
อยู่ร่วมกันด้วยนวัตกรรม

โครงการฟื้นฟูอาหารช้างป่าภูหลวงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ตำบลท่าศาลา อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

เรียบเรียงโดย : **นางสาวสุดารัตน์ ชัยชะนะ**
กองประสานงานโครงการพื้นที่ ๒ สำนักงาน กปร.

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง จังหวัดเลย เป็นพื้นที่อนุรักษ์ มีพื้นที่กว้างใหญ่ กว่า ๕๖๐,๕๙๓ ไร่ ถูกแวดล้อมด้วยการตั้งถิ่นฐานของชุมชนและการขยายตัวของพื้นที่การเกษตรของราษฎร เช่น ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง อ้อย กล้วย ลูกเดือย เป็นต้น โดยเฉพาะพื้นที่ที่ราษฎรได้ขยายพื้นที่ทำกินนั้น เดิมเป็นแหล่งอาหารของช้างป่า ประกอบกับพืชไร่ส่วนใหญ่เป็นพืชที่เป็นอาหารช้างป่าได้ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ช้างป่าออกไปหากินนอกเขตฯ และทำความเสียหายต่อพืชไร่ของราษฎรที่ปลูกไว้ได้รับความเดือดร้อน โดยเฉพาะทางด้านทิศตะวันออกและทิศใต้ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง ซึ่งอยู่ในท้องที่อำเภอวังสะพุง และอำเภอภูหลวง ช้างป่าได้ออกไปหากินนอกเขตฯ และทำความเสียหายทำลายพืชไร่ของราษฎรที่ปลูกไว้อยู่เป็นประจำ โอกาสที่ช้างป่าจะถูกทำร้ายบาดเจ็บเสียชีวิตจึงมีมากไปด้วยเช่นกัน

เมื่อปี ๒๕๔๒ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้มีพระราชดำริให้ดำเนินโครงการปลูกพืชอาหารช้าง ในพื้นที่ป่าธรรมชาติภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง เพื่อเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยป้องกันไม่ให้ช้างออกไปหากินนอกเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ซึ่งช้างจะออกไปทำความเสียหายให้กับพืชสวนไร่นาของชาวบ้าน และเป็นสาเหตุให้ช้างถูกทำร้ายถึงกับเสียชีวิต

ดังนั้น เพื่อเป็นการสนองพระราชดำริ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนดังกล่าว จึงได้มีโครงการฟื้นฟูอาหารช้างป่าภูหลวงอันเนื่องมาจากพระราชดำริขึ้น ตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งได้ดำเนินการปรับปรุงแหล่งน้ำสำหรับสัตว์ป่าโดยการจัดทำฝายชะลอความชุ่มชื้น (Check dam) แบบต่าง ๆ สร้างโป่งเทียมเพื่อเพิ่มแหล่งเกลือแร่ให้กับสัตว์ป่า เพาะชำกล้าไผ่หนามเพื่อปลูกเป็นรั้วป้องกันช้างป่า เพาะชำกล้าไผ่เพื่อปลูกเป็นอาหารสำหรับช้างป่า ปลูกพืชอาหารสำหรับช้างป่า เช่น ไผ่ กล้วย หว้า มะม่วงป่า มะไฟป่า เป็นต้น จัดทำทุ่งหญ้าสำหรับสัตว์ป่า ติดตามช้างป่าออกนอกพื้นที่ และในปี ๒๕๕๙ ได้มีการจัดอบรมส่งเสริมเกษตรกรต้นแบบการใช้รั้วรังผึ้งป้องกันพื้นที่เกษตรจากการทำลายของช้างป่า

รั้วรังผึ้ง : นวัตกรรมทำได้

ด้วยหลักคิดที่จะทำให้คนกับช้างป่าที่อยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืนจึงมีความสำคัญ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวงจึงคิดค้นนวัตกรรมรั้วรังผึ้งป้องกันช้างป่า ซึ่งได้องค์ความรู้มาจาก Beehive fence construction manual โดย Dr.Lucy E. King . 2012 ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพการใช้รั้วรังผึ้งป้องกันพื้นที่เกษตรจากช้างป่าในประเทศเคนยา ดังนั้น สถานีวิจัยสัตว์ป่าภูหลวง จังหวัดเลย จึงได้นำนวัตกรรมนี้ไปขยายผลในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าที่เข้ามาหากินในพื้นที่เกษตรกรรมรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง (อำเภอภูเรือ อำเภอภูหลวง และอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย)

รั้วรังผึ้งนั้น ได้เริ่มต้นที่ประเทศเคนยา โดยการสังเกตพฤติกรรม หลายครั้งที่ช้างป่าวิ่งหรือเดินหนีออกห่างจากฝูงผึ้งและรังผึ้ง พื้นที่ที่มีผึ้งอาศัยอยู่ คลื่นเสียงความถี่ต่ำของการบินของผึ้ง มีผลต่อการระแวดระวังภัยของช้าง โดยช้างป่าที่มีประสบการณ์จะถ่ายทอดพฤติกรรมการจดจำด้านลบมาสู่รุ่นต่อรุ่น ซึ่งผึ้งจะบินวนรอบ ๆ ที่ดวงตา ปลายงวงและบริเวณผิวหนังที่บางตรงหูของช้างป่า สามารถทำให้ช้างป่า เกิดความเจ็บปวดหรือรำคาญได้ โดยผึ้งที่ใช้เลี้ยงนั้นเป็นผึ้งพันธุ์จากต่างประเทศ ที่นำมาเลี้ยงเมื่อ ๒๐ ปีก่อน มีนิสัยไม่ดุร้าย สามารถเก็บน้ำหวานได้ปริมาณมาก เรียกว่าพันธุ์อิตาเลียน ลักษณะตัวจะมีสีเหลือง สามารถเลี้ยงในบ้านเราได้ดี

การติดตั้งเสารั้วรังผึ้ง จะประกอบไปด้วย เสาไม้ไผ่ ยาว ๑.๖๕ เมตร ๒ ต้น ขุดหลุมฝังเสาลึก ๐.๓ เมตร โดยมีระยะห่างจากเสา ๑.๗ เมตร ติดตั้งคานไม้ไผ่ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๐.๐๕ เมตร ยาว ๑.๖ เมตร เพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงในการรองรับน้ำหนักของกล่องผึ้ง ระยะห่างของรังผึ้งแต่ละชุด ชุดละ ๖ เมตร ควรทาน้ำมันเครื่องเก่า ทาบริเวณรอบเสาเพื่อป้องกันมดแดงหรือศัตรูของผึ้ง ต้องทาอย่างน้อย ๓ วัน หรือหมดกลิ่น เตรียมเชือกสำหรับแขวนกล่องผึ้ง โดย ๑ กล่อง ใช้เชือก ๒ เส้น ความยาว ๑.๘ เมตร กล่องผึ้งแต่ละกล่องห่างกันประมาณ ๗ เมตร

"เรียนรู้อยู่ร่วมกัน" ช้างป่า : คน : ธรรมชาติ

โครงการฟื้นฟูอาหารช้างป่าภูหลวงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นอีกหนึ่งในพระมหากรุณาธิคุณของ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องในหลากหลายกิจกรรมได้ช่วยลดความขัดแย้งระหว่างคนกับช้าง ช่วยทำให้มีแหล่งน้ำและแหล่งอาหารสำหรับช้างป่า จำนวน ๑๐๕ ตัว ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง ให้มีความอุดมสมบูรณ์ขึ้นตลอดจนการใช้นวัตกรรมรั้วรังผึ้งป้องกันพื้นที่เกษตรจากการทำลายของช้างป่า ขณะนี้ได้ดำเนินการนำร่องในแปลงของเกษตรกร ๓ ราย หากประสบผลสำเร็จจะได้นำไปขยายผลให้แก่พื้นที่ใกล้เคียงและพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำ

น้ำอ้อยก้อน

นายขวัญใจ แก้วหาวงค์

เรียบเรียงโดย : **นางสาวกาญจนา คำปาน**

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

น้ำอ้อย เป็นน้ำตาลชนิดหนึ่งที่ทำจากน้ำอ้อย โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนายขวัญใจ แก้วหาวงค์ เกษตรกรต้นแบบของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ การปลูกอ้อยคั้นน้ำ เป็นอาชีพเสริมหลังการทำนา เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว แต่การตัดอ้อยคั้นน้ำขายอย่างเดียว ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย เกษตรกรจึงคิดนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาแปรรูปน้ำอ้อยให้มีมูลค่าเพิ่ม โดยการทำน้ำอ้อยให้เป็นก้อน โดยวิธีเทลงแม่พิมพ์ ซึ่งทำได้เร็วและได้ปริมาณเยอะหลายก้อนตามจำนวนหลุมในแม่พิมพ์ การทำน้ำอ้อยถือได้ว่าเป็นการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าโดยเกษตรกรเอง การแปรรูปอ้อยจะเริ่มตั้งแต่การปลูกอ้อยครั้งแรกในช่วงปลายฤดูฝน ประมาณเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน พอครบ ๑ ปี ก็สามารถตัดอ้อยมาแปรรูปได้

วิธีการทำน้ำอ้อยก้อน

๑

ตัดอ้อยมาทำการหีบ เพื่อให้ได้น้ำอ้อยในปริมาณที่ต้องการ แล้วนำน้ำอ้อยไปกรองด้วยผ้าขาวบางให้สะอาด และเตรียมเคี่ยวน้ำอ้อยภายในวันนั้น ถ้าทิ้งไว้ข้ามคืนน้ำอ้อยจะเสีย

๒

ก่อไฟเตรียมไว้ ความร้อนปานกลาง แล้วตั้งกระทะเตรียมไว้เพื่อใส่น้ำอ้อยโดยการใส่น้ำเปล่าทิ้งไว้ก่อน

๓

นำน้ำอ้อยที่เตรียมไว้ เทใส่ลงในกระทะแล้วใส่น้ำปูนใส ประมาณ ๑ ทัพพี ต่อน้ำอ้อย ๑ ลิตร เพื่อให้น้ำอ้อยแข็งตัวโดยเร็ว เมื่อน้ำอ้อยเริ่มเดือด ทำการช้อนฟองและสิ่งเจือปนออกให้สะอาด

๔

เมื่อน้ำอ้อยเดือดมากขึ้นให้กวนไปเรื่อย ๆ พร้อมกันนั้นให้ช้อนฟองสีคล้ำ ๆ ออกด้วย และต้องกวนน้ำอ้อยให้ทั่ว ๆ กระทะ ถ้าไม่กวนจะทำให้น้ำอ้อยไหม้ที่ขอบกระทะได้ และสังเกตไฟตลอดเวลา

๕

ทำการกวนน้ำอ้อยไปเรื่อย ๆ จนเริ่มเหนียวข้น แล้วยกกระทะลงจากเตา พักไว้สักครู่เพื่อให้น้ำอ้อยเย็นลง

๖

จากนั้น เตรียมแม่พิมพ์มาวางเรียงไว้และปูทับด้วยผ้าขาวบางชุบน้ำบิดหมาด แล้วนำน้ำอ้อยมาเทลงในแม่พิมพ์ให้เต็มทุกหลุม รอเวลา ๑๐ นาที น้ำอ้อยแข็งตัว ก็แกะออกจากแม่พิมพ์ ก็จะได้น้ำอ้อยก้อน เป็นอันเสร็จ

ภูษาไทย

...ลายเต่าอันเล่าขาน

โครงการพัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อขับเคลื่อนแนวพระราชดำริ
กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : มิติวัฒนธรรม

เป็นประจักษ์โดยทั่วกันว่าสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงทุ่มเทพระวรกาย พระราชทรัพย์และเวลากับโครงการศิลปาชีพ เพื่อช่วยเหลือราษฎรให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เมื่อพระองค์เสด็จฯ เยี่ยมราษฎร ณ ที่แห่งใดก็ตามจะพระราชทานความช่วยเหลือราษฎรให้มีอาชีพ สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวบนหลักการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน และล้วนแต่เป็นอาชีพซึ่งอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้านอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติผ่านโครงการศิลปาชีพต่าง ๆ ดังพระราชดำรัสของพระองค์ท่าน ความว่า

“...การที่ข้าพเจ้าเริ่มงานศิลปาชีพขึ้นนั้น ข้าพเจ้าตั้งใจจะสรรหาอาชีพให้ชาวนาที่ยากจน เลี้ยงตนเองได้เป็นเบื้องต้น ทั้งนี้ เนื่องจากข้าพเจ้าได้มีโอกาสตามเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปเยี่ยมราษฎรตามชนบทมาหลายสิบปี ได้พบว่าราษฎรส่วนใหญ่เป็นชาวนาชาวไร่ที่ต้องทำงานหนัก และต้องเผชิญอุปสรรคจากภัยธรรมชาติมากมาย เช่นฝนแล้ง น้ำท่วม ศัตรูพืชระบาด เป็นต้น ทำให้ชาวนาชาวไร่เหล่านี้มีฝีมือทางหัตถกรรมส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่เขาใช้สอยอยู่ในชีวิตประจำวัน... สิ่งนี้จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ข้าพเจ้าเริ่มงานส่งเสริมการทอผ้าไหมขึ้น เพื่อให้ชาวนาชาวไร่นำความสามารถของเขาเองมายกระดับความเป็นอยู่ รวมทั้งเพิ่มพูนศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจในงานของเขา จนในที่สุดจึงเกิดเป็นมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ...”

พระราชดำรัสสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ
พระราชทานไว้เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๓๕

เพื่อความเป็นสิริมงคลเนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๙ สำนักงาน กปร. ร่วมกับสำนักสิริพัฒนาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้นำนักศึกษาหลักสูตร นักบริหารการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ รุ่นที่ ๕ เข้าศึกษาดูงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ณ ศูนย์หัตถกรรมทอผ้าบ้านเขาเต่า อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งนับได้ว่าเป็นโครงการศิลปาชีพแห่งแรก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการศึกษาอบรมในโครงการได้ประจักษ์ถึงผลสัมฤทธิ์ของการทรงงานของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถที่มีพระราชดำริไว้ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๗ ขณะเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรที่หมู่บ้านเขาเต่า ด้วยทรงเห็นว่าในช่วงมรสุม ครอบครัวชาวประมงซึ่งเป็นราษฎรส่วนใหญ่ในหมู่บ้านจะว่างงานประกอบอาชีพไม่ได้ จึงโปรดเกล้าฯ ให้จัดหาครูจากจังหวัดราชบุรีมาสอนทอผ้าและงานจักสานจากป่านศรนารายณ์ พระราชทานกี่ทอผ้าและอุปกรณ์ในการทอผ้าแก่ชาวบ้านและเมื่อมีผลผลิตก็ทรงรับซื้อผ้าของชาวบ้านซึ่งส่วนใหญ่เป็นผ้าขาวม้าและผ้าซิ่นไว้ และได้พระราชทานรางวัลเป็นเหรียญทองคำให้แก่นักเรียนทอผ้าที่มีความขยันหมั่นเพียรจำนวน ๑๓ ราย

ความเป็นมาของศูนย์หัตถกรรมทอผ้าบ้านเขาเต่า ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ – ๒๕๐๙ เมื่อนายประสิทธิ และนางเจียม ยอดย้อย ได้ทูลเกล้าถวายที่ดิน จำนวน ๓ ไร่เศษ และบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด ได้ดำเนินการสร้างอาคารศูนย์ฝึกอบรมทอผ้า ทูลเกล้าถวาย จำนวน ๑ หลัง ซึ่งใช้งานมาจนถึงปัจจุบัน ต่อมาในปี ๒๕๑๑ กรมการพัฒนาชุมชน โดยพัฒนากรอำเภอหัวหิน ได้เข้ามาดูแลกลุ่มทอผ้าเขาเต่า ด้วยการสอนทอผ้า ย้อมสี และการตัดเย็บเสื้อผ้า รวมทั้งการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากป่านศรนารายณ์

อย่างไรก็ตามศูนย์ฝึกอบรมฯ ได้หยุดการทอผ้าในปี ๒๕๓๖ – ๒๕๔๕ รวม ๙ ปี ด้วยเหตุปัจจัยหลายอย่าง เช่น ค่าจ้าง จำนวนสมาชิกกลุ่มทอผ้าและขาดการสนับสนุนด้านการตลาดจนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ นักเรียนทอผ้ารุ่นแรก นำโดย นางอมลวรรณ เอี่ยมสำอางค์ ประธานกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านเขาเต่าคนปัจจุบัน และสมาชิกที่แยกย้ายไปทำงานที่อื่น ได้กลับมาที่บ้านเขาเต่า ช่วยฟื้นฟูและพัฒนาศิลปะการทอผ้าพื้นเมืองตามพระราชดำริ และเปิดศูนย์ทอผ้าขึ้นใหม่ โดยได้รับการสนับสนุนจาก นายประสงค์ พิทูรกิจจา ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นายนิพันธ์ ชลวิทย์ นายอำเภอหัวหิน และเทศบาลเมืองหัวหิน และได้เปลี่ยนชื่อเป็น ศูนย์หัตถกรรมทอผ้าบ้านเขาเต่า มาจนถึงปัจจุบัน

กลุ่มทอผ้าบ้านเขาเต่าได้มีการพัฒนาองค์ความรู้ในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติในการทอผ้าตามแนวพระราชดำริอย่างต่อเนื่องทางกลุ่มยังคงอนุรักษ์การทอผ้าฝ้ายด้วยกี่กระตุก ใช้เส้นใยฝ้าย ๑๐๐% สินค้าที่ผลิต ได้แก่ ๑) ผ้าขาวม้าลายสก็อตใหญ่ ๒) ผ้าเมตรตัดเสื้อ มีทั้งผ้าลายและผ้าสีพื้น และ ๓) ผ้ายกดอกเดิม มี ๓ ลาย คือ ลายบานชื่น ลายดาหลา และลายแก้วสุวรรณสาร และขณะนี้ มีการพัฒนาเพิ่มอีก ๓ ลาย ได้แก่ ลายเต่า ลายสี่ทิศ และลายดอกเกศ ซึ่งเป็นลวดลายที่เน้นเอกลักษณ์ของชุมชนและจังหวัด รวมทั้งได้มีการพัฒนาเส้นฝ้ายธรรมชาติให้เป็นเส้นฝ้ายขัดมัน ที่มีลักษณะเป็นฝ้ายเส้นเล็กไม่มีขน และมีความมันเหมือนไหม ทำให้เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งลายผ้าทั้งหมดได้ผ่านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) และได้รับการคัดสรรให้เป็นสินค้าในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ระดับ ๕ ดาว ทั้งระดับจังหวัดและระดับประเทศ

ในปัจจุบันศูนย์หัตถกรรมฯ นอกจากเป็นแหล่งผลิตผ้าฝ้ายพื้นเมืองทอมือคุณภาพดีแล้วยังเป็นแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียน นักศึกษา ได้เรียนรู้ศิลปะการทอผ้า และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้เข้าชมการทอผ้า และจับจ่ายเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ถึงแหล่งผลิตจากมือผู้ผลิตโดยตรง

กี่กระตุกกระทบฝ้ายขึ้นลายเด่น
ทอผืนเป็น**ลายเต่า**อันเล่าขาน
เอกลักษณ์รักษ์ศิลป์ไทยในตำนาน
เพราะพระราชทานดำริไว้ให้พึ่งตน

การศึกษาดูงานที่ศูนย์หัตถกรรมฯ ทำให้ผู้ที่เข้ารับการอบรมหลักสูตร นบร. รุ่นที่ ๕ ได้เห็นถึงการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย ในการทอผ้าฝ้ายทอมือด้วยกี่กระตุก ซึ่งเป็นการคงไว้ซึ่งมรดกงานหัตถศิลป์ไทยที่งดงาม เกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของชาติ ซึ่งมีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นและประจักษ์ในพระมหากรุณาธิคุณและสายพระเนตรอันยาวไกลของสมเด็จฯ พระบรมราชินีนาถ ในอันที่จะทำให้ราษฎรได้ทั้งอาชีพและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมไทย

การ์ตูนตามรอยพระราชดำริ ตอน "ศิลปาชีพ รักษาไว้คู่แผ่นดินไทย"

According to the Royal Initiatives Comic: "Preserving Thai Arts and Crafts to be with the Nation"

"...การแสดงโขนครั้งนี้ไม่ใช่จะประสบความสำเร็จเพียงแค่ได้เผยแพร่ศิลปะ การแสดงชั้นสูงของไทยเราเท่านั้น แต่ยังเกิดสิ่งที่มีคุณค่าเพิ่มขึ้นมาอีก คือพวกเราได้สร้างช่างฝีมือรุ่นใหม่เอี่ยมขึ้นมา รุ่นใหม่ที่เข้าใจถ่องแท้ถึงศิลปะการสร้างเครื่องแต่งกายโขน และได้เห็นความผูกพันอย่างใกล้ชิดแบบสังคมไทยสมัยโบราณ ลูกหลานจูงพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย คนแก่ในบ้าน ไปดูโขนครั้งนี้ ได้เห็นการแสดงความรักเอื้ออาทรต่อกันในครอบครัว ก็เป็นภาพที่สร้างความสุขใจแก่ผู้พบเห็นทุกคน..."

พระราชดำรัส สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ
ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา
วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๒

"...The Khon performance today does not accomplish only the objective of promoting our high culture of performance art but also bringing about another valuable achievement. We have created a new generation of skilled artisan. A new generation who deeply understands the art in producing Khon costumes. We also see the old Thai-style intimate family bond. The picture of children bringing their parents, grandparents and elders to see the performance shows us the love and care in the family. It is a scene that brings happiness to everyone who sees it..."

Her Majesty Queen Sirikit's speech
Given at Dusidalai Hall, Chitralada Villa, on 11 August 2009.

These costumes are amazing! They're so glittery and beautiful!

Wow! Tung Ngern! You're so handsome today.

I'm over here. That's the Hanuman costume.

Not me. Who made all these costumes, Tung Ngern?

All of these costumes were made by the skilled artisans in the SUPPORT Foundation of Her Majesty Queen Sirikit.

Is it the SUPPORT Foundation's job to make Khon costumes?

The foundation supports the Thai people in different regions to produce handicrafts as an occupation.

I knew that the SUPPORT Foundation was founded on 21 July 1976, through Her Majesty the Queen's royal grace for the poor, to revive and disseminate the ancient wisdom on handicraft making that were disappearing in many different localities through trainings, to help create jobs as a source of supplementary income for farmers between planting seasons and to preserve the traditional arts and crafts for the future generations.

Wow, you're really good, Sueb. I don't know what to say more.

And what about you, Saan? Right, then let's talk about preservation.

Give me an example of the arts that have been revived and preserved as national treasures? Oh! I know!

This, right here! Khon!

Well, you're right, but that's a little too easy.

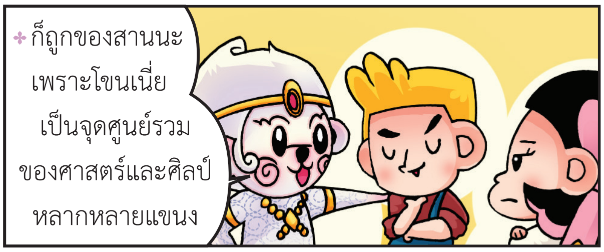

Yes, correct. Because Khon is a collection of many different kinds of arts.

Such as the songs which are part of literature, dancing which is part of performance arts, the music which is part of musical arts, the cloth weaving, sewing and jewelry which are part of handicrafts, and the stage props which are part of architecture.

And that can be called a fully integrated preservation of various arts!. Anything more to add, Sueb?

Silk. Her Majesty the Queen has revived the weaving of mudmee silk, Praewa silk and Khid silk of the Northeastern region, as well as promoted the raising of silkworm. Very good, Sueb! Silk is exactly the handicraft that has truly helped to promote the economy, making the people's quality of lives substantively improved, with an annual value of hundreds of million baht in export.

Beside the preservation aspect the efforts are also beneficial to the economy. Our Queen is really very ingenious.

Of course. Her Majesty the Queen is known as "The Mother of Thai Silk," after all.

Her Majesty the Queen sees the importance of Thai silk. It is therefore the good fortune of the Thai people that we have Her Majesty the Queen with great benevolence for the nation. Long live the Queen.

วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๙

นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เป็นประธานเปิดการอบรมหลักสูตรพัฒนาองค์ความรู้และเสริมสร้างเครือข่ายขับเคลื่อนการพัฒนาตามแนวพระราชดำริและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (พพร.) รุ่นที่ ๕ โดยมีผู้เข้ารับการอบรมจากส่วนราชการและองค์การที่เกี่ยวข้องในการสนองพระราชดำริจากทั่วประเทศจำนวน ๔๖ คน สำนักงาน กปร. มุ่งหวังให้เกิดเครือข่ายในการพิทักษ์รักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทย และเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพิ่มพูน ความรู้ประสบการณ์ และมีความเข้าใจที่ชัดเจนอย่างเป็นองค์รวมในหลักการพัฒนาตามแนวพระราชดำริและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการนำไปประยุกต์ใช้ที่เป็นรูปธรรมของผู้เข้ารับการอบรมฯ ในครั้งนี้

วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๕๙

นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี นายดนุชา สินธวานนท์ รองเลขาธิการ กปร. พร้อมด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ติดตามการดำเนินงานโครงการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยเมืองชุมพรตามแนวพระราชดำริ (แก้มลิง) ตำบลบางลึก อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร โดยรับฟังบรรยายสรุปแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในปี ๒๕๔๐ ที่พระราชทานความช่วยเหลือราษฎรที่ประสบปัญหาน้ำท่วมและพระราชทานพระราชทรัพย์จากมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ในการขุดลอกคลอง ส่งผลให้ชาวจังหวัดชุมพรไม่ประสบกับปัญหาน้ำท่วมอีกเลย ปัจจุบันมีแหล่งเก็บกักน้ำสำรองที่สามารถทำเพื่อเกษตรในช่วงฤดูแล้ง มีแหล่งน้ำดิบสำหรับผลิตน้ำประปาการอุปโภค บริโภค สามารถผลักดันน้ำเค็มที่จะรุกล้ำเข้าสู่คลองท่าตะเภาได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ราษฎรชาวชุมพรต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ ได้รวบรวมเงินถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเดือนธันวาคมของทุกปีมาอย่างต่อเนื่อง

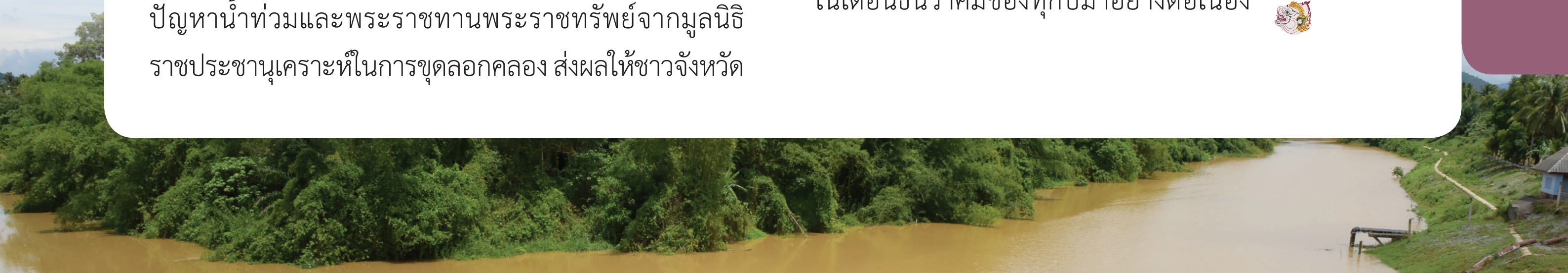

วันที่

๒๒ – ๒๓

มิถุนายน ๒๕๕๙

วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๙ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี นายดนุชา สินธวานนท์ รองเลขาธิการ กปร. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ติดตามการดำเนินงานของอ่างเก็บน้ำนฤบดินทรจินดาของโครงการห้วยโสมงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดปราจีนบุรี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริให้พัฒนาต้นน้ำลำธารปราจีนบุรี โดยให้พิจารณาสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำ ๓ เขื่อน ได้แก่ เขื่อนห้วยพระปรง เขื่อนห้วยยาง และเขื่อนห้วยโสมง เพื่อจัดหาแหล่งน้ำให้ราษฎรใช้ทำการเพาะปลูกทั้งในช่วงฤดูฝนและฤดูแล้ง เพื่อการอุปโภค – บริโภค ลักษณะโครงการเป็นเขื่อนดิน มีความจุ ๒๙๕ ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่รับประโยชน์ ๑๑๑,๓๐๐ ไร่

โอกาสนี้ องคมนตรี และคณะได้ปลูกต้นพะยูง เพื่อเป็นที่ระลึกและจุดประกายให้ราษฎรน้อมนำแนวพระราชดำริปลูกป่าในใจคนไปปฏิบัติ

วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๙ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี นายดนุชา สินธวานนท์ รองเลขาธิการ กปร. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ติดตามการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้แก่ โครงการอ่างเก็บน้ำพระปรงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งใน ๑๔ อ่างเก็บน้ำ ในการบริหารจัดการน้ำของโครงการพัฒนาพื้นที่ราบเชิงเขาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสระแก้ว-ปราจีนบุรี ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรจากความยากจนประกอบกับมีปัญหาความมั่นคงตั้งแต่ปี ๒๕๒๐

จากนั้น องคมนตรีและคณะ เดินทางไปยังโครงการอ่างเก็บน้ำคลองพระสะทึง จังหวัดสระแก้ว รับฟังบรรยายสรุปผลการดำเนินงานโครงการฯ ต่อมาวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๕๗ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานพระราชดำริ

"ให้กรมชลประทานดำเนินการเร่งรัดการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำคลองพระสะทึง ให้แล้วเสร็จตามแผนงานการก่อสร้างของกรมชลประทานในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อให้สามารถส่งน้ำให้พื้นที่การเกษตรและบรรเทาอุทกภัยในเขตจังหวัดสระแก้ว" และเมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๙ ได้มีพระราชดำริให้ *"ทำท่อส่งน้ำจากโครงการอ่างเก็บน้ำคลองพระสะทึง เพื่อส่งน้ำมาเข้าบ่อน้ำของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ให้มีปริมาณเพียงพอที่จะใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ และให้ชาวบ้านใช้ทำน้ำประปาหมู่บ้านด้วย"*

วันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๙

นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี เป็นประธานในพิธีเปิดโครงการเครือข่ายสถาบันการศึกษาสืบสานพระราชดำริ รุ่นที่ ๓ ด้วยมุ่งหวังให้เกิดเครือข่ายจากสถาบันการศึกษาทั่วประเทศที่จะทำหน้าที่ในการทรงงานพระราชดำริที่สามารถนำไปปรับใช้ในหลักสูตรการศึกษาและการพัฒนาการเรียนรู้ของเยาวชนให้ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่าไม้ พลังงาน และอาชีพ ตลอดรวมถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเพิ่มภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเองให้มีความมั่นคงในชีวิตอย่างสมดุลและสร้างประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมต่อไป

ในการนี้ องคมนตรีได้ให้โอวาทเกี่ยวกับการทำงานในฐานะ **"ครูต้นแบบตามแนวพระราชดำริ"** ให้กับคณาจารย์ จำนวน ๙๑ ท่าน จากสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั่วประเทศจำนวน ๕๑ แห่ง

วันที่

๓๐ – ๑

มิถุนายน กรกฎาคม

๒๕๕๙

วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๙ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี นายดนุชา สินธวานนท์ รองเลขาธิการ กปร. ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เดินทางไปติดตามและรับฟังรายการสถานการณ์การใช้ถนนพระราชทาน ๒ เส้น ประกอบด้วย ถนนมหาจักรีดำเนินและถนนเทพรัตนวิถี ตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ซึ่งได้ดำเนินการก่อสร้างขึ้นตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อปี ๒๕๕๘ ให้ดำเนินโครงการปรับปรุงเส้นทางสายบ้านระตี-ผาจี ตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

และเมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปยังถนนบ้านผาจี-จะตี-บ้านป่าซางแสนสุดแดน ตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เพื่อทรงเปิดป้ายชื่อถนนและพระราชทานนามถนนว่า **“มหาจักรีดำเนิน”** และพระราชทานนามถนนบ้านพญาไพรลิที่โครงการศึกษาและพัฒนาการปลูกชาน้ำมันบ้านปางมะหันว่า **“เทพรัตนวิถี”** ซึ่งในปัจจุบันราษฎรได้ให้ประโยชน์จากถนนทั้ง ๒ เส้น เพื่อการสัญจรและนำผลผลิตไปจำหน่ายได้อย่างสะดวกยิ่งขึ้น

วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี นายดนุชา สินธวานนท์ รองเลขาธิการ กปร. ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เดินทางไปติดตามการดำเนินงานและเยี่ยมราษฎรในโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยดีหมีพร้อมระบบส่งน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ณ บ้านประชาร่วมใจ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง โอกาสนี้ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี และคณะรับฟังการบรรยายสรุปผลการดำเนินงานและความสำเร็จจากการบริหารจัดการน้ำจากโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยดีหมี พร้อมระบบส่งน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ส่งผลให้ราษฎรจำนวน ๑๔๐ หมู่บ้าน มีน้ำใช้ในปัจจุบัน ๑๕๓,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร สำหรับการอุปโภคบริโภคได้อย่างเพียงพอ ได้มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำในรูปแบบของกลุ่มประชาธิปไตย เพื่อเตรียมการสำหรับบริหารจัดการน้ำต่อไป

วันที่ ๗ – ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๙

วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๙ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี นายดนุชา สินธวานนท์ รองเลขาธิการ กปร. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เดินทางไปยังโครงการฟาร์มตัวอย่างในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และโครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านกำพี้ ตำบลกำพี้ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งกำเนิดขึ้นตามพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงมีพระราชประสงค์ให้ราษฎรมีอาชีพ รายได้ และความรู้ในการประกอบอาชีพที่ยั่งยืน

ในโอกาสนี้ องคมนตรีได้ปลูกต้นพะยูงและร่วมปล่อยปลา จำนวน ๓๐,๐๐๐ ตัว ได้แก่ ปลาตะเพียน ปลาสร้อยขาว และปลานวลจันทร์

โครงการฟาร์มตัวอย่างในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ บ้านกำพี้ จัดตั้งขึ้นในปี ๒๕๔๙ ตามพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ในพื้นที่บ้านกำพี้ จำนวน ๑๕๗ ไร่ ๒ งาน เพื่อรับราษฎรที่ยากจนในพื้นที่ เข้ามาทำงานในโครงการฯ

จากนั้น นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมตรี และคณะฯ ได้เดินทางไปโครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านกำพี้ ตำบลกำพี้ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นตามแนวพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เมื่อปี ๒๕๑๕ โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับราษฎรบ้านกำพี้เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหมของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๙ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี นายดนุชา สินธวานนท์ รองเลขาธิการ กปร. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้เดินทางไปรับฟังการดำเนินงานการบริหารจัดการน้ำตามพระราชดำริ โครงการเขื่อนน้ำเชิญอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานความช่วยเหลือราษฎรตั้งแต่ปี ๒๕๒๐ มีพระราชดำริให้กรมชลประทานพิจารณาวางโครงการเป็นเขื่อนทดน้ำคอนกรีตเสริมเหล็กขึ้น จากนั้น ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรบริเวณที่จะสร้างเขื่อนทดน้ำ และมีพระราชดำริให้กรมชลประทานก่อสร้างให้แล้วเสร็จโดยด่วน เริ่มก่อสร้างปี ๒๕๒๐ และแล้วเสร็จปี ๒๕๒๒ มีระบบส่งน้ำสายใหญ่ ๒ สาย คือฝั่งขวา

ยาว ๖๓๐ กม. และฝั่งซ้ายยาว ๙๙๖ กม. สามารถส่งน้ำให้พื้นที่การเกษตรของสมาชิกกลุ่มสหกรณ์น้ำเชิญ ในฤดูฝนจำนวน ๒๐,๐๐๐ ไร่ และฤดูแล้ง ๑๕,๐๐๐ ไร่ ต่อมาโครงการสหกรณ์น้ำเชิญสามารถขยายพื้นที่ส่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกในฤดูฝนเพิ่มขึ้นได้อีกประมาณ ๕,๐๐๐ ไร่

วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙

นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เป็นประธานการประชุมคณะทำงานกำหนดแนวทางการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดง ครั้งที่ ๑/๒๕๕๙ เพื่อสนองพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงห่วงใยและมีพระราชประสงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของป่าพรุโต๊ะแดง การดูแลรักษาป่าพรุโต๊ะแดงให้อุดมสมบูรณ์ตลอดไป

การประชุมในครั้งนี้ เกิดจากเหตุการณ์ไฟไหม้ป่า โดยเฉพาะบริเวณรอบขอบพรุโต๊ะแดงในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๙ ซึ่งทางจังหวัดนราธิวาสและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมมือกันควบคุมสถานการณ์ไว้ได้ และมีพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดงเสียหายไม่มากนัก ดังนั้น เพื่อวางแผนการดูแลรักษาและป้องกันการเกิดเหตุการณ์ไฟไหม้ป่าพรุโต๊ะแดงในอนาคต สำนักงาน กปร. จึงจัดการประชุมครั้งนี้ขึ้น เพื่อปรึกษาหารือการบริหารจัดการป่าพรุโต๊ะแดงต่อไป ปัจจุบันมีส่วนราชการเข้าร่วมดำเนินงานประมาณ ๓๐ หน่วยงาน โดยมีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินกรศึกษาค้นคว้าและจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่โครงการให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด

วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙

นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ โดยมี หม่อมหลวงจิรพันธุ์ ทวีวงศ์ เลขาธิการ กปร. ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้ง ๖ แห่ง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ ประมาณ ๑๕๐ คน การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนแม่บทโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระดมความคิดเห็นจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการร่วมจัดทำแผนแม่บทของศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ในระยะต่อไปสู่การปฏิบัติและเกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม รวมทั้งเสนอความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทิศทางการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริในอนาคต ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์แบบในการเป็นแหล่งเผยแพร่องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ ขยายผลสู่ประชาชนให้มีภูมิคุ้มกันที่ดีก่อเกิดความมั่นคงและอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของการบริหารจัดการที่ดิน น้ำ ป่าไม้ อาชีพ และพลังงานทดแทนที่เป็นรากฐานสำคัญการนำไปสู่วิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตลอดไป

วันที่
๒๑–๒๒
กรกฎาคม ๒๕๕๙

วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙ นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี นายดนุชา สินธวานนท์ รองเลขาธิการ กปร. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเยี่ยมชมโครงการป่ารักน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านถ้ำติ้ว ตำบลปทุมวาปี อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร และโครงการลุ่มน้ำสงครามบริเวณวัดถ้ำอภัยดำรงธรรม (วัดถ้ำพวง) ตำบลปทุมวาปี อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร โดยมีราษฎรในการดูแลรักษาและอนุรักษ์ป่าที่ช่วยสร้างน้ำตามแนวพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ความว่า ***"พระเจ้าอยู่หัวเป็นน้ำ ฉันจะเป็นป่า ป่าที่ถวายความจงรักภักดีต่อน้ำ... พระเจ้าอยู่หัวสร้างอ่างเก็บน้ำ ฉันจะสร้างป่า"*** ทรงเริ่มต้นโครงการป่ารักน้ำขึ้นที่บ้านถ้ำติ้วเป็นแห่งแรกเมื่อปี ๒๕๒๕ ปัจจุบันเป็นต้นแบบการพัฒนาตามแนวพระราชดำริที่สมบูรณ์แบบโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการสร้างผืนป่าและพัฒนาแหล่งน้ำ

ในโอกาสนี้ องคมนตรี และคณะฯ ได้ปลูกต้นพะยูงและปล่อยพันธุ์ปลาในอ่างเก็บน้ำคำจวง รวมถึงได้เยี่ยมชมพื้นที่สวนป่าทรงปลูก ในโครงการป่ารักน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

จากนั้น องคมนตรี และคณะฯ เดินทางไปยังโครงการลุ่มน้ำสงครามบริเวณวัดถ้ำอภัยดำรงธรรม (วัดถ้ำพวง) ตำบลปทุมวาปี อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร ได้รับฟังการบรรยายสรุปถึงความเป็นมาและประโยชน์ของลุ่มแม่น้ำสงคราม ซึ่งมีต้นกำเนิดจากภูผาเหล็ก (เทือกเขาภูพาน) อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร นับเป็นลุ่มน้ำที่สำคัญลุ่มน้ำหนึ่งของภาคอีสาน

วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙ นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี นายดนุชา สินธวานนท์ รองเลขาธิการ กปร. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเยี่ยมชมโครงการเสริมสร้างเกษตรกรต้นแบบตามแนวพระราชดำริในพื้นที่ขยายผลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของนายทองปาน พิมพานิชย์ บ้านคำประมง ตำบลสว่าง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ซึ่งปัจจุบันมีรายได้ถึง ๖๖๕,๐๐๐ บาท หลังจากได้รับองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ในการต่อยอดและขยายผลสำเร็จให้กับราษฎรรายอื่น ๆ ได้ต่อไป

จากนั้น องคมนตรี ได้เดินทางไปเยี่ยมชมผลการดำเนินงานของโครงการส่งน้ำ และบำรุงรักษาน้ำอูน บ้านหนองบัว ตำบลแร่ อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร เป็นโครงการชลประทานขนาดใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดำเนินการเมื่อปี ๒๕๑๐ เป็นเขื่อนดินสูง ๓๐ เมตร ขนาดสันเขื่อนกว้าง ๘ เมตร ยาว ๓,๓๐๐ เมตร มีความจุ ๕๒๐ ล้านลูกบาศก์เมตร พร้อมก่อสร้างอาคารระบายน้ำล้น ก่อสร้างประตูปากคลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งซ้าย ยาว ๕๐.๘๐ เมตร ฝั่งขวา ยาว ๔๘.๔๐ เมตร และก่อสร้างคลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งซ้ายยาว ๒๘.๐๔ กิโลเมตร ฝั่งขวา ยาว ๔๕.๗๐ กิโลเมตร คลองซอยและคลองแยกซอยจำนวน ๗๙ สาย รวมความยาว ๒๓๙.๖๓ กิโลเมตร สามารถส่งน้ำสนับสนุนพื้นที่ชลประทานรวม ๒๑๐,๐๐๐ ไร่

วันที่
๒๗
กรกฎาคม ๒๕๕๙

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) จัดงานแถลงข่าวเปิดตัวภาพยนตร์สั้นเฉลิมพระเกียรติ ๘๔ พรรษา ราชินีศรีแผ่นดิน ชุด แสงส่องไทย โดยมี นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี ให้เกียรติเป็นประธานในพิธี เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๙ สำนักงาน กปร. สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ได้พระราชทานโครงการพัฒนาด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือพสกนิกรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ถึง ๗๐ ปี ทรงเคียงคู่ทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อบรรเทาปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนของพสกนิกรทั่วทั้งประเทศ

ดังนั้น จึงได้จัดทำภาพยนตร์สั้นเฉลิมพระเกียรติฯ โดยการประมวลเรื่องราวการทรงงาน แนวพระราชดำริ และผลสำเร็จที่ก่อเกิดจากแนวทางการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการถ่ายทอดเรื่องราวความรู้สึกในมุมมองที่แตกต่างกันของนักแสดง ทั้งนี้ สำนักงาน กปร. ได้เปิดโอกาสให้เยาวชนจากสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั่วประเทศ มีส่วนร่วมในการผลิตภาพยนตร์สั้นเฉลิมพระเกียรติฯ โดยมีเยาวชนเข้าร่วมโครงการฯ ครั้งนี้จำนวน ๘ สถาบัน ๕๓ คน โดยจะนำไปเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ทุกประเภท ทั้ง YouTube , Facebook ,www.rdpb.go.th ,www.rdpb84queen.com นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือจากบริษัท ทรู ในการนำภาพยนตร์สั้นเฉลิมพระเกียรติ ไปเผยแพร่ทางเว็บไซต์ “I will do for King” พร้อมกันนี้ จะนำไปฉายให้กับประชาชนได้รับชมภาพยนตร์เฉลิมพระเกียรติ ในงาน **“ฉลองราชย์ ๗๐ ปี เคียงคู่ทรงงาน ๘๔ พรรษา ราชินีศรีแผ่นดิน”** ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้ง ๖ แห่ง ทั่วประเทศอีกด้วย

วันที่
๒๘–๒๙
กรกฎาคม ๒๕๕๙

วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๙ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี พร้อมด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตรวจเยี่ยมการดำเนินงานของโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริดอยม่อนล้าน ตำบลป่าไหน่ อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ และร่วมกิจกรรมปลูกข้าวในพื้นที่โครงการฯ

สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริดอยม่อนล้าน ได้ดำเนินการพัฒนาพื้นที่ป่า จำนวน ๕,๕๖๑ ไร่ รวมทั้งก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธารแบบผสมผสาน ปลูกป่าไม้ใช้สอย ป่าไม้ฟืน ปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง ในพื้นที่ ๒,๒๐๐ ไร่ เพื่อให้สภาพป่ามีความสมบูรณ์ดังเดิม จากผลการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ทำให้สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติได้รับการพื้นฟูและกลับคืนความสมบูรณ์อีกครั้ง ทำให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งของจังหวัดเชียงใหม่ มีนักท่องเที่ยวสนใจขึ้นมาเยี่ยมชมสถานีการเกษตรฯ เป็นจำนวนมาก ราษฎรมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๙ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี พร้อมด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รับฟังการบรรยายสรุปพร้อมกับตรวจเยี่ยมโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ดอยแบแล ซึ่งแต่เดิมถูกบุกรุกแผ้วถางเป็นบริเวณกว้างนับพันไร่ ทำให้พื้นที่ป่าต้นน้ำบริเวณห้วยอมแฮด ห้วยแบแล ห้วยแม่ตื่น ห้วยพะอัน ห้วยกองซางและห้วยไคล้นุ่น ประสบปัญหาแห้งแล้งขาดแคลนน้ำในพื้นที่อำเภออมก๋อย ในปี ๒๕๔๕ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงให้จัดตั้งสถานีทดลองเกษตรในพื้นที่สูงขึ้น ปัจจุบันได้ดำเนินการฟื้นฟูและรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ๑๓,๓๗๐ ไร่ โดยดำเนินการก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธาร ปลูกหวาย ปลูกป่า ปรับปรุงระบบนิเวศ ปลูกป่าไม้ใช้สอยและเพาะชำกล้าไม้ การปลูกผักอินทรีย์ เพื่อจำหน่ายในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ในส่วนของกาแฟอาราบิก้า มีผลผลิตปีละ ๑,๐๐๐ กิโลกรัม ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้กับราษฎร สามารถเลี้ยงตนเองได้ มิต้องบุกรุกแผ้วถางป่า ระบบนิเวศในผืนป่าฟื้นคืนมาได้เป็นอย่างดี

วันที่

๓๑ – ๑

กรกฎาคม สิงหาคม

๒๕๕๙

วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเดินทางไปโครงการวัดทิพย์สุคนธารามอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลดอนแสลบ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี รับฟังการบรรยายสรุปผลการดำเนินงานและการเตรียมการในพิธีปลูกป่า เพื่อสร้างระบบนิเวศในพื้นที่ ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณรับโครงการฯ ไว้ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ตั้งแต่วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรำลึกถึงสมเด็จพระมหาธีราจารย์ รวมทั้งจะได้มีศาสนสถานที่สำคัญเป็นศูนย์รวมจิตใจและความเคารพสักการะของพุทธศาสนิกชนชาวไทย และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแห่งใหม่ วัดทิพย์สุคนธาราม บนเนื้อที่กว่า ๓๐๐ ไร่ ซึ่งวัดนี้ มีสิ่งที่โดดเด่น คือ “**พระพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราฐอนุสรณ์**” จัดสร้างเนื่องในโอกาสมหามงคลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เฉลิมพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา และในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ปี ๒๕๕๕ โดยมีความหมาย ๓ ประการ คือ เป็นที่พึ่งของประชาชน เป็นที่พึ่งของ ๓ โลก เป็นพระพุทธรูปปางขอฝนเนื้อสำริดที่ใหญ่ที่สุดในไทย ซึ่งพระปางขอฝนได้ถูกใส่ไว้ให้เป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวตามตำนานเขาเล่าว่าของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยว่า “**ครั้งหนึ่งในสมัยพุทธกาลนั้น ฝนแล้งมากแต่ด้วยพระพุทธบารมีได้ทรงพลิกพื้นที่แห้งแล้งให้มีน้ำฝนหลั่งไปทั่วทุกสารทิศ**”

วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๙ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี และคณะ เดินทางไปโครงการวัดทิพย์สุคนธารามอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอห้วยกระเจา เพื่อสักการะพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราฐอนุสรณ์

จากนั้น องคมนตรีและคณะ เดินทางไปยังโครงการสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านหนองโรง ๒ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี รับฟังบรรยายสรุปโครงการสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านหนองโรง ๒ และเยี่ยมชมโครงการฯ ในการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก พร้อมปรับปรุงแหล่งน้ำเดิมเพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง ในการนี้ ได้ดำเนินการขุดสระเก็บน้ำในระดับไร่นา ความจุ ๑,๔๑๐ ลูกบาศก์เมตร ในพื้นที่การเกษตรของราษฎร ๑๖ หมู่บ้าน ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี รวมเป็น ๕๖๒ แห่ง พร้อมกับดำเนินการก่อสร้างสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านหนองโรง ๒ พร้อมระบบส่งน้ำ

วันที่ ๔–๖ สิงหาคม ๒๕๕๙

วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี เดินทางไปยังโครงการสถานีพัฒนาเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ บ้านห้วยหยวกป่าโซ ตำบลแม่สลอง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย รับฟังบรรยายสรุปผลการดำเนินงาน และติดตามการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรพื้นที่สูง และร่วมกิจกรรมปลูกข้าวดำนาข้าวพันธุ์ขาหยี่ (ข้าวเจ้า) โดยจะให้ผลผลิต ๔๐๐-๔๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ การปลูกข้าวในครั้งนี้ใช้พื้นที่ประมาณ ๕ งาน หรือ ๑ ไร่ ๑ งาน จากพื้นที่ทั้งหมดจำนวน ๑๖ งาน (๔ ไร่) ซึ่งเป็นของนายลีกุ จะแส โดยปีที่ผ่านมาได้ผลผลิต ๕๐-๓๗๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยมีประชาชน นักเรียน เจ้าหน้าที่จากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ร่วมดำนาในครั้งนี้ ประมาณ ๓๐๐ คน

วันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๙ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี นายดนุชา สินธวานนท์ รองเลขาธิการ กปร. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เดินทางไปยังโครงการสถานีพัฒนาเกษตรที่สูงตามพระราชดำริสันติสุข ตำบลขันควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา เพื่อรับฟังรายงานการพัฒนาต้นตาว พันธุ์ไม้ท้องถิ่นที่กำลังจะสูญพันธุ์ได้ส่งเสริมให้มีการฟื้นฟูและสร้างรายได้เพิ่ม

จากนั้น องคมนตรี และคณะได้ปลูกต้นตาวคู่กับกาแฟ พร้อมกับทำฝายชะลอน้ำร่วมกับนักเรียนโรงเรียนบ้านสันติสุข และได้ร่วมดำนาปลูกข้าวในพื้นที่ ๑ ไร่ ของนายสมหวัง วรกิจพาณิชย์ โดยจะปลูกต้นข้าว ๓ พันธุ์ ได้แก่ ข้าวพันธุ์

เบล้เลี้ยะ ปลูกจำนวน ๑ งาน คาดว่าจะให้ผลผลิตประมาณ ๓๗๐ กิโลกรัมต่อไร่ ข้าวพันธุ์มะลิดอย จะปลูกจำนวน ๑ งาน คาดว่าจะได้ผลผลิตประมาณ ๓๙๒ กิโลกรัมต่อไร่ และข้าวพันธุ์ กข.๓๙ จะปลูกจำนวน ๒ งาน คาดว่าจะให้ผลผลิตประมาณ ๔๙๐ กิโลกรัมต่อไร่ ปีที่ผ่านมาเจ้าของพื้นที่ปลูกข้าวพันธุ์ กข.๓๙ ได้ผลผลิต ๔๙๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยมีข้าราชการ ประชาชน และเยาวชนจำนวน ๔๐๐ คน เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้

วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๙ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี และคณะเดินทางไปยังโครงการพัฒนาพื้นที่บ้านกอก-บ้านจูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลภูคา อำเภอปัว จังหวัดน่าน เพื่อรับฟังรายงานการดำเนินงานสนองพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ด้านการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรตามหลักการทรงงาน ระเบิดจากข้างใน รวมถึงการพัฒนาแหล่งน้ำ พัฒนาป่าไม้โดยการปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง สร้างฝายชะลอความชุ่มชื้นในพื้นที่ทั้งสิ้น ๑๔,๔๖๕ ไร่ จากพื้นที่ป่าเดิมมีสภาพสมบูรณ์ ประมาณ ๑,๓๐๐ ไร่ และป่าเสื่อมโทรมจากการถูกบุกรุกมีพื้นที่ประมาณ ๑๐,๘๐๐ ไร่ ตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ – ๒๕๕๖ ได้มีการฟื้นฟูระบบนิเวศป่าต้นน้ำลำธารและลดการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ของราษฎร จนป่ารับการฟื้นฟูเพิ่มขึ้น รวมทั้งสิ้น ๗,๒๐๙ ไร่ นอกจากนี้ได้ส่งเสริมให้ราษฎรทำการเกษตร (นาขั้นบันได) มีพื้นที่ทั้งสิ้น ๕๐๔ ไร่ ปัจจุบันได้ผลผลิตข้าว จำนวน ๑๒,๔๕๙ ถัง

ในการนี้ องคมนตรีได้สนับสนุนอุปกรณ์การเกษตรให้แก่ราษฎร ได้แก่ รถไถเดินตาม ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ พร้อมกันนี้องคมนตรีและคณะ จำนวน ๒๐๐ คน ร่วมปลูกข้าวโดยการดำนาขั้นบันได ได้ใช้พันธุ์ข้าวก่ำเจ้า ในการปลูกครั้งนี้

วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๙

นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เป็นประธานในพิธีเปิดงานฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๗๐ ปี และงานเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๙ ณ โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูดินเสื่อมโทรม เขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พร้อมเยี่ยมชมนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ ครบ ๗๐ ปี ๙ มิถุนายน ๒๕๕๙ และเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๙ **“ตามรอยแม่ของแผ่นดิน”**

วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๙

นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เป็นประธานเปิดงานเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๙ ณ ศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดศรีสะเกษ

ในการนี้ องคมนตรี ได้มอบรางวัลให้แก่เกษตรกรที่มีผลงานดีเด่นของศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พร้อมกับเยี่ยมชมนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ผลสำเร็จจากแนวพระราชดำริด้านดิน น้ำ ป่า อาชีพ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน รวมถึงนิทรรศการด้านวิชาการ การขยายผลสำเร็จจากหน่วยงานต่าง ๆ การฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น จำนวน ๘ หลักสูตร การประกวดผลผลิตทางการเกษตร

วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๙

นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เป็นประธานในพิธีเปิดงานนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบ ๗๐ ปี ๙ มิถุนายน ๒๕๕๙ และเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๙ โดยสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ร่วมกับ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ระหว่างวันที่ ๑๕-๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๙ เพื่อให้ประชาชนจากทั่วประเทศได้รับรู้รับทราบ และสามารถน้อมนำแนวพระราชดำริไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน สังคม และสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน และเพื่อเป็นการน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อประชาชนและประเทศชาติมาตลอดระยะเวลาอันยาวนาน ผ่านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศถึง ๔,๖๘๕ โครงการ

ในโอกาสนี้ องคมนตรีและคณะได้มอบต้นนนทรี ยางนา พะยูง ให้แก่ประชาชน ๘๔ ราย ที่ร่วมกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติปลูกป่าในใจคน เพื่อเป็นตัวแทนที่จะตั้งปณิธานในการสานต่อหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

วันที่
๒๒
สิงหาคม ๒๕๕๙

นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เป็นประธานในพิธีเปิดงานนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบ ๗๐ ปี ๙ มิถุนายน ๒๕๕๙ และเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๙ โดยสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ร่วมกับ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ระหว่าง วันที่ ๒๒ – ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๙ เพื่อให้ประชาชนจากทั่วประเทศได้มาร่วมแสดงความจงรักภักดีและชมผลสำเร็จจากการพัฒนาตามแนวพระราชดำริจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้งนี้เพื่อจะได้นำความรู้และแนวทางการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า และอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการพัฒนาตนเอง ชุมชน และองค์กร ได้อย่างเหมาะสมและชัดเจนอันจะส่งผลถึงการสร้างภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น

โอกาสนี้ องคมนตรีได้มอบพันธุ์กล้าไม้ต้นหว้าซึ่งเป็นต้นไม้ประจำจังหวัดเพชรบุรี ให้แก่ประชาชน ๘๔ ราย ที่ร่วมกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติภายใต้ชื่อปลูกป่าในใจคน

วันที่
๒๕
สิงหาคม ๒๕๕๙

นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เป็นประธานในพิธีเปิดงานนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบ ๗๐ ปี ๙ มิถุนายน ๒๕๕๙ และเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๙ โดยสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ร่วมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ระหว่างวันที่ ๒๕ – ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๙ ภายใต้ชื่อ **“ฉลองราชย์ ๗๐ ปี เคียงคู่ทรงงาน ๘๔ พรรษาราชินีศรีแผ่นดิน”** เพื่อให้ประชาชนจากทั่วประเทศได้รับรู้รับทราบ และสามารถน้อมนำแนวพระราชดำริไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน สังคม และสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน และเพื่อเป็นการน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อประชาชนและประเทศชาติมาตลอดระยะเวลาอันยาวนาน ส่งผลให้เกษตรกรและผู้สนใจสามารถเข้ามาเรียนรู้และใช้ประโยชน์จากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

จากนั้น องคมนตรีได้มอบพันธุ์กล้าไม้ประจำจังหวัดนราธิวาส (ต้นตะเคียนชันตาแมว) ให้แก่ประชาชน ๘๔ ราย ที่ร่วมกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติปลูกป่าในใจคน

กิจกรรมการประกวดบทความ ในหัวข้อ "ศูนย์รวมดวงใจ"

เชิญชวนส่งผลงานเข้าร่วมการประกวดบทความในหัวข้อ "ศูนย์รวมดวงใจ" โดยเขียนบทความเล่าเรื่องที่ถ่ายทอดความรู้สึกตามหัวข้อ "ศูนย์รวมดวงใจ" ที่มาจากความรู้สึก และการรับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงเพื่อถ่ายทอดสู่สาธารณชน ได้รับทราบถึงพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีต่อพสกนิกรไทยมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน

กติกา

- ส่งบทความในหัวข้อ "ศูนย์รวมดวงใจ" ความยาวไม่เกิน ๑ หน้ากระดาษ A4
- ส่งผลงานตั้งแต่วันนี้จนถึง ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙
- ประกาศผลในวารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริแต่ละฉบับ และทาง www.rdpb.go.th

คุณสมบัติผู้เข้าประกวด

บุคคลทั่วไปอายุตั้งแต่ ๙ ปีขึ้นไป ไม่จำกัดเพศ วัย การศึกษา

รางวัล จำนวน ๓ รางวัล

รางวัลละ ๒,๐๐๐ บาท ใบประกาศนียบัตร
พร้อมหนังสือโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน ๓ ชุด

กรรมการ

ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงาน กปร.

การส่งผลงาน

๑. ทางไปรษณีย์หรือด้วยตนเอง มาที่กองประชาสัมพันธ์ สำนักงาน กปร.
เลขที่ ๒๐๑๒ ซอยอรุณอมรินทร์ ๓๖ ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
๒. ทาง Facebook : www.facebook.com/ RDPBProject
๓. ทาง E-Mail : rdpb_project@hotmail.com

ประกาศผลกิจกรรม
การประกวดบทความ หัวข้อ
"แผ่นดินของเราใต้ร่มพระบารมี"
วารสารฯ ฉบับที่ ๒/๒๕๕๙

นางสาวรุจิรา กมลสุทธิไพจิตร
นายวศิน ศักดิ์ประทีป
นางพิไลลักษณ์ เจาะใจดี

สนใจข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ www.rdpb.go.th / Facebook : RDPBProject หรือ สอบถามได้ที่ ๐๒-๔๔๗๘๕๐๐ ต่อ ๑๑๙

วารสารอันเนื่องมาจาก

พระราชดำริ

ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๙

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์

๒. เพื่อเผยแพร่พระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ที่ได้พระราชทานแนวพระราชดำริการพัฒนาประเทศและการพัฒนาช่วยเหลือประชาชน

๓. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวพระราชดำริและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้แก่ประชาชนหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสื่อมวลชนให้ได้รับทราบข้อมูลอย่างถูกต้อง และกว้างขวางยิ่งขึ้น

โปรดทราบ

- บทความและข้อเขียนต่าง ๆ ในวารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน ไม่ใช่ความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)
- หากมีความประสงค์จะนำข้อมูลไปเผยแพร่โปรดระบุแหล่งที่มาของข้อมูลด้วย

ดำเนินการโดย

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

อาคารสำนักงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เลขที่ ๒๐๑๒ ซอยอรุณอมรินทร์ ๓๖ ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐ โทรศัพท์ ๐ ๒๔๔๗ ๘๕๐๐-๖ โทรสาร ๐ ๒๔๔๗ ๘๕๖๒

ติดตามข่าวสารเพิ่มเติม ผ่านช่องทางแอพพลิเคชั่น rdpb-journal

www.rdpb.go.th
www.facebook.com/rdpb.go.th
e-mail:rdpb_project@hotmail.com

ออกแบบและจัดพิมพ์ที่ Polygon Wizard Co., Ltd.
๑๕๙/๔๘ ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
โทรศัพท์ ๐๕๓-๒๑๘๙๒๐ e-Mail : pr@polygonwizard.net

คณะอำนวยการ

เลขาธิการ กปร. (หม่อมหลวงจิรพันธุ์ ทวีวงศ์)
รองเลขาธิการ กปร. (นายดนุชา สินธวานนท์)
รองเลขาธิการ กปร. (นายลลิต ถนอมสิงห์)
รองเลขาธิการ กปร. (นายประสาท พาศิริ)
ที่ปรึกษาด้านการพัฒนา (นายสมบูรณ์ วงค์กาด)
ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการฯ (นายปวัตร์ นวะมะรัตน)
ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการฯ (นางสาวอุศนีย์ ธูปทอง)
ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ ๑
ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ ๒
ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ ๓
ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ ๔
ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการ
ผู้อำนวยการกองศึกษาและขยายผลการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ
ผู้อำนวยการกองพัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อขับเคลื่อนแนวพระราชดำริ
ผู้อำนวยการกองติดตามประเมินผล
ผู้อำนวยการกองแผนงานและวิเทศสัมพันธ์
ผู้อำนวยการกองกิจกรรมพิเศษ
ผู้อำนวยการศูนย์สารสนเทศ
ผู้อำนวยการกองประชาสัมพันธ์

คณะบรรณาธิการ

นางศศิพร	ปาณิกบุตร	ผู้อำนวยการกองประชาสัมพันธ์/หัวหน้าคณะบรรณาธิการ
นางสาวณัฐดา	ศุภสินธุ์	ผู้อำนวยการกลุ่มประสานงานพื้นที่ ๑๓
นายปริญญวัฒน์	วัชรอาภากร	ผู้อำนวยการกลุ่มประสานงานพื้นที่ ๒๒
นางสาวใบทิพย์	ศรีทองสุข	กองประสานงานโครงการพื้นที่ ๓
นายตรีวิทย์	วินิชสำเภาทิพย์	ผู้อำนวยการกลุ่มประสานงานพื้นที่ ๔๑
นางสาวกุลวดี	ปุงบางกระดี่	สำนักงานเลขาธิการ
นางสาวสมลักษณ์	บุนนาค	ผู้อำนวยการกลุ่มศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
นางสาวสุดารัตน์	คุสินธุ์	ผู้อำนวยการกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง
นายภัททะพงศ์	เทียนศรี	ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารทรัพยากรบุคคล
นางสาวจำเนียร	เพียรไม่คลาย	ผู้อำนวยการกลุ่มประเมินผล
นางดวงพร	โปสรักขกะ	กองกิจกรรมพิเศษ
นางสาวตติยา	ตันวิเชียร	ศูนย์สารสนเทศ
นายวัชระ	หัศภาค	ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงาน
นายเอกชัย	เพ็งสว่าง	ผู้อำนวยการกลุ่มสื่อสารองค์กร
นางสาวจินจะนะ	แก้วไทรแย้ม	ผู้อำนวยการกลุ่มประชาสัมพันธ์ฯ
นางสาวมทิรา	ภัคทิพวดี	กองประชาสัมพันธ์
นายทวีศักดิ์	แป้นคุ้มญาติ	กองประชาสัมพันธ์
นางสาวประภาพร	ซื่อสัตย์	กองประชาสัมพันธ์

ปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง

พระราชินีผู้ทรงงาน

เคียงคู่พระราชา
เพื่อประโยชน์สุขแห่งแผ่นดิน

"...พระเจ้าอยู่หัวและข้าพเจ้าไม่พึงพอใจกับการที่เพียงแต่เยี่ยมเยียนราษฎร หรือเพียงแต่ทำสิ่งที่เคยทำกันเป็นประเพณี เราต้องพยายามทำดีกว่านั้น เราต้องพยายามช่วยรัฐบาล ส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ..."

พระราชดำรัสในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

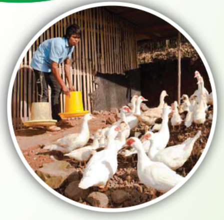

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเคียงคู่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนทุกข์สุขของพสกนิกรอย่างต่อเนื่องทุกภูมิภาคของประเทศ โดยเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2498 เสด็จฯ เป็นครั้งแรกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จวบจนปัจจุบันมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกว่า 900 โครงการ ทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิต วัฒนธรรม สังคม สิ่งแวดล้อม และพัฒนาอาชีพ เพื่อให้ราษฎรมีความมั่นคงในชีวิต มีภูมิคุ้มกันที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อย่างมีเหตุผล มีความพอประมาณ อย่างสมดุล พร้อมทั้งมีความรู้และคุณธรรมเป็นเครื่องนำทางการพัฒนาตามพระราชดำริสู่ประชาชนโดยไม่เลือกเชื้อชาติ ศาสนา แม้จะห่างไกลกันดารสักเพียงใด มิได้เคยห่างจากสายพระเนตร และพระเมตตาที่จะพระราชทานความช่วยเหลือแก่พสกนิกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และมีความมั่นคงในทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ โครงการฯ ที่พระราชทานมาล้วนเป็นต้นแบบการพัฒนานับตั้งแต่ยอดเขา พื้นที่ราบและท้องทะเล เพื่อพัฒนา คน สังคม และประเทศชาติให้มีความสงบสุขอย่างยั่งยืน ให้คนรุ่นหลังได้เข้าไปศึกษาดูงาน เป็นแหล่งสร้างงาน สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน สร้างความพอเพียงได้อย่างแท้จริง

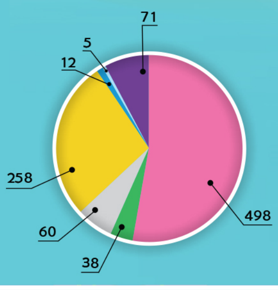

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
มีจำนวนทั้งสิ้น 942 โครงการ (กันยายน 2558)

- โครงการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ
- โครงการพัฒนาด้านการเกษตร
- โครงการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม
- โครงการพัฒนาด้านส่งเสริมอาชีพ
- โครงการพัฒนาด้านคมนาคม/สื่อสาร
- โครงการพัฒนาด้านสวัสดิการสังคม/การศึกษา
- โครงการพัฒนาด้านแบบบูรณาการ/อื่นๆ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)
อาคารสำนักงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
เลขที่ 2012 ซอยอรุณอมรินทร์ 36 ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร 10700
โทรศัพท์ 0 2447 8500 โทรสาร 0 2447 8562

Free Application